

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**



**ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ  
ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ  
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**στην**

**ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ  
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ**

**Η Πράσινη Τραπεζική (Green Banking)**

**στην Ελλάδα**

**Ζωή – Σεμίνα Πούντζα**

**Πειραιάς  
Οκτώβριος 2015**

## Η Πράσινη Τραπεζική (Green Banking) στην Ελλάδα



## Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	5
Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή.....	6
1.1. Σκοπός της εργασίας.....	6
1.2. Αντικείμενο μελέτης .....	6
1.3. Διάρθρωση κεφαλαίων.....	7
Κεφάλαιο 2ο : Σύγχρονα οικονομικά δεδομένα.....	9
2.1. Χρηματοοικονομική κρίση και πράσινη επιχειρηματικότητα .....	9
2.2. Τι είναι η οικονομική κρίση .....	9
2.3. Ιστορική αναδρομή οικονομικών κρίσεων.....	11
2.4. Συμπτώματα των οικονομικών κρίσεων.....	16
2.5. Τα αίτια της διεθνούς οικονομικής κρίσης.....	18
2.6. Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης στην οικονομία.....	19
2.7. Η επιχειρηματικότητα και η σημασία της για την ανάπτυξη μετά την οικονομική κρίση.....	20
Κεφάλαιο 3ο: Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και η Έννοια της Πράσινης Τραπεζικής.....	23
3.1. Ορισμός της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.....	23
3.2. Η Εταιρική Υπευθυνότητα στον Τραπεζικό Κλάδο: Η έννοια της Πράσινης Τραπεζικής.....	24
3.2.1 Πράσινη επανάσταση και πράσινη επιχειρηματικότητα.....	24
3.2.2. Πράσινη επιχειρηματικότητα .....	33
3.2.3. Η Έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	36
3.2.4. Η Έννοια και η Σημασία της Πράσινης Τραπεζικής .....	38
3.2.5. Η διεθνής πορεία της Πράσινης Τραπεζικής.....	43
Κεφάλαιο 4ο: Πράσινη Τραπεζική: Διαδικασίες, Προϊόντα, Υπηρεσίες και Στρατηγικές.....	46
4.1. Διαδικασίες.....	46
4.2. Προϊόντα & Υπηρεσίες .....	47
4.3. Στρατηγικές .....	54
4.4. Η συμβολή της πράσινης τραπεζικής στη βιώσιμη ανάπτυξη .....	55
4.4.1 Η συνεισφορά της πράσινης τραπεζικής στο αποτύπωμα του άνθρακα (carbon footprint).....	56
Κεφάλαιο 5ο: Μελέτη Περιπτώσεων Πράσινης Τραπεζικής.....	59
5.1. Τράπεζα Πειραιώς .....	60

5.2. Alpha Bank.....	66
5.3. Eurobank.....	68
5.4. Εθνική Τράπεζα .....	70
5.5. Συγκεντρωτικές Καταστάσεις των Πράσινων Τραπεζικών Προϊόντων των Ελληνικών Τραπεζών.....	71
Κεφάλαιο 6° : Παραδείγματα δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται μέσω του green banking .....	75
6.1.Green logistics.....	75
6.2. Φωτοβολταϊκά.....	79
6.3 Μικρομεσαίες επιχειρήσεις – οι επιχειρήσεις που απευθύνονται κυρίως τα προγράμματα green banking .....	85
Κεφάλαιο 7°: Ευρενητικό μέρος.....	89
Κεφάλαιο 8° : Συμπεράσματα - Προτάσεις .....	98
Παράρτημα Α.....	101
Βιβλιογραφία.....	104

## Περίληψη

Η μελέτη της έννοιας της Πράσινης Τραπεζικής και των πράσινων τραπεζικών προϊόντων συγκεντρώνει σήμερα ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον από τη διεθνή βιβλιογραφία. Η συνειδητοποίηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο πλανήτης έχει πλέον αναδιαμορφώσει το επιχειρηματικό και επενδυτικό περιβάλλον, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη για αλλαγές τόσο στη φιλοσοφία, όσο και στην καθεαυτή λειτουργία των χρηματοοικονομικών οργανισμών, άρα και των τραπεζών.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η κατανόηση της έννοιας της Πράσινης Τραπεζικής καθώς και η εφαρμογή της από την πλευρά των ελληνικών Τραπεζών. Ακόμη, έμφαση δίνεται στην έννοια του περιβαλλοντικού αποτυπώματος στρατηγικής και στην ανάλυση των προϊόντων της Πράσινης Τραπεζικής, ενώ καταγράφεται και η άποψη των πολιτών, με τη διεξαγωγή σχετικής έρευνας για το θέμα.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ήταν η βιβλιογραφική ανασκόπηση, στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία, σχετικά με την Πράσινη Τραπεζική και τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα και τις μορφές της Πράσινης. Ακόμη, σημαντικός όγκος πληροφοριών αντλήθηκε από το Διαδίκτυο και ειδικότερα από τις ιστοσελίδες των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών, οι οποίες παρέχουν όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την Πράσινη Τραπεζική στην Ελλάδα. Στο ερευνητικό μέρος, με τη χρήση ερωτηματολογίου, καταγράφηκαν οι απόψεις των πολιτών σχετικά με την εταιρική κοινωνική ευθύνη και την πράσινη τραπεζική.

Διαπιστώνεται ότι πριν από λίγα χρόνια ο όρος «Πράσινη Τραπεζική» δεν ήταν ευρέως διαδεδομένος, ιδιαίτερα στην Ελλάδα. Σήμερα έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της προώθησης της έννοιας της πράσινης οικονομίας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της Πράσινης Τραπεζικής και πλέον αναγνωρίζεται η αναγκαιότητά τους στη σύγχρονη πραγματικότητα. Τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα γνωρίζουν πια ευρεία διάδοση και έχουν καταφέρει ως ένα βαθμό να συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος.

**ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ:** Περιβάλλον, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Πράσινη Επιχειρηματικότητα, Πράσινα Τραπεζικά προϊόντα, Πράσινα Δάνεια

# Κεφάλαιο 1ο: Εισαγωγή

## 1.1. Σκοπός της εργασίας

Στόχος κάθε επιχείρησης ήταν πάντοτε η επίτευξη της συνεχούς μεγέθυνσης των οικονομικών της μεταβλητών. Σήμερα, καθίσταται επιτακτικότερη από ποτέ η ανάγκη να στραφεί το ενδιαφέρον του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά και της κοινωνίας συνολικά σε φιλικότερες προς το περιβάλλον αναπτυξιακές πολιτικές, καθώς έχει γίνει προφανές πια ότι το παραδοσιακό μοντέλο ανάπτυξης που ακολουθήθηκε μέχρι και μια δεκαετία πριν, αποδείχτηκε αποτελεσματικό για τη συνολική οικονομική δραστηριότητα, αλλά καταστροφικό για το περιβάλλον.

Το πρόβλημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη δεν αποτελεί πλέον θεωρητικό θέμα συζήτησης, αλλά απτή απειλή για το περιβάλλον και η ανάγκη εισαγωγής ενός νέου μοντέλου πράσινης ανάπτυξης καθίσταται πλέον ζωτικής σημασίας για το μέλλον του πλανήτη. Η προώθηση της οικολογικής συνείδησης και των πράσινων καινοτομιών είναι καθοριστική για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Η ανάπτυξη και διάδοση νέων περιβαλλοντικών τεχνολογιών αποτελεί όρο εκ των ων ουκ άνευ για τη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατήρηση των φυσικών πόρων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αποσαφηνίσει την έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης και της Πράσινης Τραπεζικής και να παρουσιάσει τόσο τα οφέλη της, όσο και το σύνολο των πράσινων τραπεζικών προϊόντων όπως αυτά προσφέρονται από τις τέσσερις συστημικές ελληνικές τράπεζες και να παραθέσει, έχοντας ως γνώμονα την ελληνική βιβλιογραφία αλλά και τις σχετικές πληροφορίες από το Διαδίκτυο.

## 1.2. Αντικείμενο μελέτης

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι κατά το δυνατόν ενδελεχής παρουσίαση της Πράσινης Τραπεζικής και των Πράσινων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων, με έμφαση στην ελληνική περίπτωση. Η μελέτη επικεντρώνεται κυρίως γύρω από την παρουσίαση και την εφαρμογή

των προϊόντων αυτών, καθώς και τα οφέλη της χρήσης τους. Στόχος είναι η ανάδειξη της σημασίας των πράσινων τραπεζικών προϊόντων ως προϊόντα με σημαντικές προοπτικές για το σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Η μελέτη βασίστηκε σε βιβλιογραφική αναζήτηση, αλλά και σε έρευνα πεδίου. Στα πλαίσια της βιβλιογραφικής ανασκόπησης ανευρέθηκαν πηγές πληροφόρησης, κυρίως μέσω ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών, επιστημονικών συγγραμμάτων, επιστημονικών περιοδικών και άρθρων έγκριτων οργανισμών και φορέων δημοσιευμένων στο Διαδίκτυο. Η έρευνα πεδίου διεξήχθη με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων και χρησιμοποίησε ως δείγμα απλούς πολίτες για την αποτύπωση των απόψεών τους σχετικά με τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα.

### 1.3. Διάρθρωση κεφαλαίων

Το 1<sup>ο</sup> κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, αποτελεί μία εισαγωγή στον σκοπό για τον οποίο εκπονήθηκε, καθώς και για το αντικείμενο μελέτης στο οποίο επικεντρώνεται.

Το 2<sup>ο</sup> κεφάλαιο, παρουσιάζει στοιχεία των οικονομικών κρίσεων, τις επιπτώσεις, τα αίτια, ενώ γίνεται αναφορά στην επιχειρηματικότητα μετά την οικονομική κρίση.

Το 3<sup>ο</sup> κεφάλαιο, ορίζει τις έννοιες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, της Βιώσιμης Ανάπτυξης και της Πράσινης Τραπεζικής. Επεξηγεί ακόμη τη σημασία της Πράσινης Τραπεζικής και παρουσιάζει τη διεθνή πορεία της.

Ακολούθως, το 4<sup>ο</sup> κεφάλαιο εξειδικεύεται στην έννοια της Πράσινη Τραπεζική και παρουσιάζει τις διαδικασίες που ακολουθεί, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει, καθώς και τις στρατηγικές τις οποίες χρησιμοποιούνται στα πλαίσια της Πράσινης Τραπεζικής. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη συμβολή της Πράσινης Τραπεζικής στη βιώσιμη ανάπτυξη και συγκεκριμένα στη συνεισφορά της στη μείωση του αποτυπώματος του άνθρακα.

Στο 5<sup>ο</sup> κεφάλαιο, μελετώνται οι περιπτώσεις των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών και συγκεκριμένα οι στρατηγικές που εφαρμόζουν και

τα προϊόντα Πράσινης Τραπεζικής που έχουν αναπτύξει. Οι Τράπεζες που εξετάζονται είναι η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank, η Eurobank και η Εθνική Τράπεζα.

Στο κεφάλαιο 6<sup>ο</sup> αναλύονται κάποια παραδείγματα που χρηματοδοτούνται μέσω του green banking.

Έπειτα, στο 7<sup>ο</sup> κεφάλαιο παρουσιάζεται η άποψη των πολιτών σχετικά με την εταιρική υπευθυνότητα και την πράσινη τραπεζική, ενώ ακολουθούν στο 8<sup>ο</sup> κεφάλαιο τα Συμπεράσματα που προκύπτουν από το παρόν πόνημα και οι Προτάσεις για βελτίωση και μελλοντική έρευνα.



## Κεφάλαιο 2ο : Σύγχρονα οικονομικά δεδομένα

### 2.1. Χρηματοοικονομική κρίση και πράσινη επιχειρηματικότητα

Πριν ακόμα ξεκινήσουμε την ανάλυση της πράσινης επιχειρηματικότητας και των τραπεζικών προϊόντων που προσφέρονται από τις ελληνικές τράπεζες και μπορούν να συνεισφέρουν προς αυτήν την κατεύθυνση, ας δούμε τι είναι η οικονομική κρίση και πώς μέσα από αυτήν φτάσαμε να αναζητούμε εναλλακτικά μέσα που θα προσφέρουν αποδοτικότητα και κέρδη τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στις τράπεζες.

### 2.2. Τι είναι η οικονομική κρίση

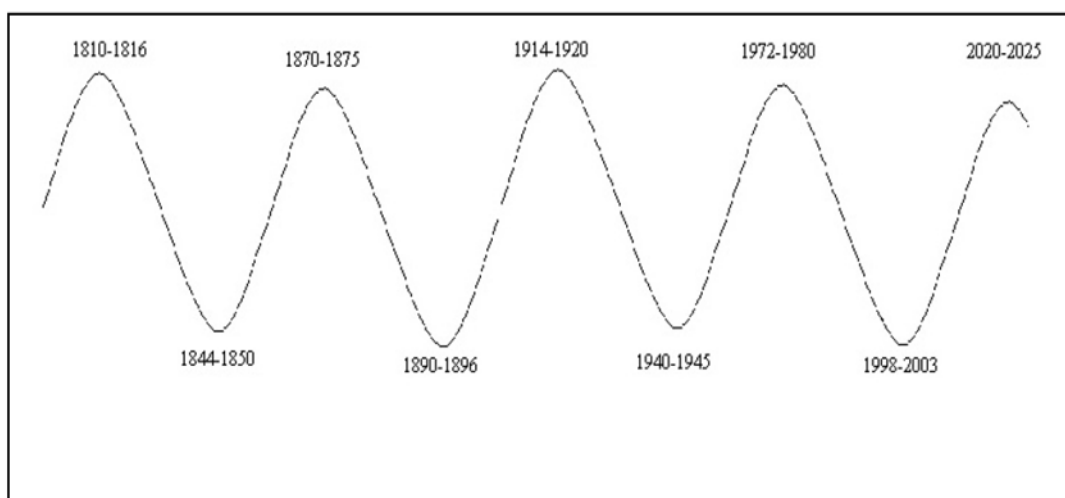
Κύριο χαρακτηριστικό όλων των οικονομικών κρίσεων, ανεξάρτητα από την εποχή της οποίας εμφανίζονται και το λόγο για τον οποίο προκαλούνται, είναι η έλλειψη ρευστότητας η οποία δυσκολεύει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις καθημερινές συναλλαγές των πολιτών μιας χώρας καθώς και των διαφόρων χωρών μεταξύ τους. Μερικές μόνο από τις δυσκολίες με τις οποίες μπορεί να βρεθούν αντιμέτωποι οι πολίτες μιας χώρας που διανύσει περίοδο οικονομικής κρίσης είναι η αδυναμία πληρωμής των οικονομικών τους υποχρεώσεων, όπως δάνεια σε τράπεζες, ενοίκια σπιτιών, ασφαλιστικές εισφορές, πληρωμές υπαλλήλων, αύξηση της ανεργίας λόγω της χαμηλής κατανάλωσης και της αγοραστικής δύναμης με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις είτε είναι μεγάλες είτε μικρομεσαίες να μην αντέχουν άλλο και αν αναγκάζονται να απολύσουν κάποιον αριθμό εργαζομένων τους, καθώς και αρνητική ψυχολογία η οποία επηρεάζει τόσο την προσωπική και οικογενειακή τους ζωή όσο και τη συναναστροφή τους με άλλους ανθρώπους, δηλαδή την κοινωνική τους ζωή. Όλοι οι οικονομολόγοι πλέον δέχονται ότι υπάρχουν περιοδικές διακυμάνσεις σε όλες τις παραπάνω μεταβλητές, και πολλές ακόμα που δεν αναφέραμε οι οποίες ταξινομούνται σύμφωνα με τη διάρκειά

τους . ( van Duijn, 1983 ) Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον οικονομολόγο Schumpeter ( 1935 ), υπάρχουν οι παρακάτω τύποι κυκλικών διακυμάνσεων:

- i. Ο αποθεματικός κύκλος ο οποίος διαρκεί από 3 έως και 5 χρόνια.
- ii. Ο επενδυτικός κύκλος ο οποίος διαρκεί από 7 έως 11 χρόνια. Ο οποίος αφορά κυρίως τις επενδύσεις και καινοτομίες οι οποίες όμως χαρακτηρίζονται από ένα σχετικά μικρό μέγεθος.
- iii. Ο κύκλος με την ονομασία Kuznetz, ο οποίος διαρκεί 15 με 20 χρόνια και αφορά κυρίως την κατασκευαστική δραστηριότητα και τις διακυμάνσεις που παρουσιάζονται σε αυτόν τον τομέα.
- iv. Ο κύκλος ο οποίος έχει την ιδιαίτερη ονομασία «μακρά κύματα» και διαρκεί 45 με 55 χρόνια. Χαρακτηριστικό στοιχείο του παραπάνω κύκλου είναι ότι έχει να κάνει με μεγάλες καινοτομίες και έργα, όπως για παράδειγμα η κατασκευή καινούριων σιδηροδρομικών γραμμών, μια νέας γραμμής ηλεκτρισμού, η μαζική παραγωγή αυτοκινήτων στις μεγάλες εταιρίες κατασκευής αυτοκινήτων. Γενικά, όπως μπορούμε να καταλάβουμε και από τα παραπάνω παραδείγματα που παραθέσαμε μιλάμε για τέτοιου είδους καινοτομίες οι οποίες μπορεί ακόμα και να χαρακτηρίσουν μια ολόκληρη εποχή.

Μία από τις πρώτες θεωρίες που αφορά τις οικονομικές κρίσεις και τον τρόπο με τον οποίο εμφανίζονται είναι η θεωρία των μακρών κυμάτων η οποία αναπτύχθηκε από τον Kondratieff, ο οποίος ξεκίνησε να εξετάζει τις χρονολογικές σειρές και κατέληξε ύστερα από αρκετή μελέτη στο συμπέρασμα ότι οι οικονομίες, και πιο συγκεκριμένα οι οικονομίες του

καπιταλιστικού κόσμου, παρουσιάζουν κυκλικές διακυμάνσεις οι οποίες είναι μακροχρόνιες και έχουν διάρκεια από 45 έως και 55 χρόνια. Πιο αναλυτικά, όπως φαίνεται και στο παρακάτω σχεδιάγραμμα, υπάρχει η φάση της ανόδου, η οποία χαρακτηρίζεται από άνθηση της οικονομίας καθώς και η φάση της καθόδου όπου η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Και οι δύο αυτές φάσεις έχουν περίπου την ίδια χρονική διάρκεια και σχεδόν πάντα αφορά την παγκόσμια οικονομία δηλαδή επηρεάζει όλες τις χώρες και έχει διεθνή χαρακτήρα.



### 2.3. Ιστορική αναδρομή οικονομικών κρίσεων

Δεν είναι λίγοι οι οικονομολόγοι οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι καπιταλιστικές οικονομίες έχουν έρθει αντιμέτωπες με τρεις μεγάλες περιόδους οικονομικής κρίσης. Στην πραγματικότητα όμως υπάρχουν και δύο ακόμα περίοδοι οικονομικής κρίσης οι οποίες εμφανίστηκαν το 1850 και 1891. Παρακάτω, πριν ακόμα κάνουμε μια μικρή ανάλυση των περιόδων αυτών κρίσης που εμφανίστηκαν στις καπιταλιστικές οικονομίες, θα καταγράψουμε τις φάσεις ανόδου και καθόδου που καταγράφηκαν στην ιστορία, καθώς και το χρόνο τον οποίο διήρκεσαν.

### **ΠΡΩΤΟ ΚΥΜΑ**

- i. Φάση ανόδου – 1790 – 1815 – διάρκεια 25 ετών – Η μεγάλη βιομηχανική επανάσταση
- ii. Φάση καθόδου ( κρίση ) – 1815 – 1850 – διάρκεια 35 έτη – Η πείνα του 1840

### **ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΥΜΑ**

- I. Φάση ανόδου – 1850 - 1870 – διάρκεια 20 ετών – Η βικτωριανή ανάκαμψη
- II. Φάση καθόδου ( κρίση ) – 1870 - 1895 – διάρκεια 25 έτη – Η μεγάλη κρίση

### **ΤΡΙΤΟ ΚΥΜΑ**

- I. Φάση ανόδου – 1895 - 1920 – διάρκεια 25 ετών – Η belle epoque
- II. Φάση καθόδου ( κρίση ) – 1920 - 1940 – διάρκεια 20 έτη – Το κραχ του 1929

### **ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΥΜΑ**

- I. Φάση ανόδου – 1940 - 1970 – διάρκεια 30 ετών – Ο χρυσός αιώνας της συσσώρευσης
- II. Φάση καθόδου ( κρίση ) – 1970 - 1990 – διάρκεια 20 έτη – Η σιωπηρή κρίση

### **ΠΕΜΠΤΟ ΚΥΜΑ**

- I. Φάση ανόδου – 1989 - 2008 – διάρκεια περίπου 20 ετών – Η επανάσταση της πληροφορικής
- II. Φάση καθόδου ( κρίση ) – 2008 – μέχρι σήμερα

( Πηγή : Τσουλφίδης, Οικονομική ιστορία της Ελλάδος

Ας δούμε όμως λίγο πιο αναλυτικά τι συνέβη κατά τις παραπάνω περιόδους και τις κρίσεις που έπληξαν τις οικονομίες. Θα ξεκινήσουμε με την κρίση της περιόδου 1929 – 1933, όπου χαρακτηριστικό της μεγάλης έκτασής της ήταν το γεγονός ότι στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής μειώθηκε η παραγωγή στις βιομηχανίες κατά 40% με συνέπεια να κλείσουν 865.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις και παράλληλα να απολυθούν και να μείνουν άνεργοι 35.000.000 εργαζόμενοι. Σταμάτησαν πλέον να πιστεύουν οι οικονομολόγοι ό,τι πίστευαν μέχρι αυτή τη στιγμή, δηλαδή ότι ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί η αγορά, ελεύθερα, βοηθάει στο να θεραπεύεται η οικονομία από τις κυκλικές διακυμάνσεις, οι οποίες στην πλειοψηφία τους δημιουργούνται από παράγοντες εξωγενής.

Η σιωπηρή κρίση ή αλλιώς όπως ονομάζεται πετρελαϊκή κρίση ξεκίνησε το 1973 και έφτασε στο απόγειό το 1980 καταρρίπτοντας πολλές από τις υποθέσεις του κεϋνσιανού μοντέλου.

Το 1929 σημειώθηκε το κραχ στην Wall Street , η "Μαύρη Πέμπτη" όπως έγινε γνωστό το γεγονός στην ιστορία. Το κραχ οδήγησε την αμερικανική και παγκόσμια οικονομία σε μία πρωτοφανή κρίση, που κατέληξε στην ύφεση της δεκαετίας του 1930. Οι νέες τεχνολογίες της δεκαετίας του 1920, όπως ήταν το ραδιόφωνο ή η αυτοκινητοβιομηχανία, δεν βοήθησαν αρκετά και το 1929 η Wall Street έκλεισε την Πέμπτη 24 Οκτωβρίου του 1929 με απώλειες 13%.



Το 1987 εμφανίστηκε μια νέα κρίση, η οποία ξεκίνησε με ένα τεράστιο ξεπούλημα μετοχών τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ιαπωνία, με αποτέλεσμα ο δείκτης Dow Jones να χάσει το 22% της αξίας του μέσα σε λίγα μόλις λεπτά. Η παραπάνω ήταν μία κρίση από την οποία έγινε φανερό πως οι παγκόσμιες αγορές επηρεάζουν η μία την άλλη με αποτέλεσμα οι αποφάσεις που λαμβάνουν καθημερινά οι κεντρικές τράπεζες να επηρεάζουν όλες τις χώρες και τις οικονομίες τους.

Έπειτα ήρθε η κρίση που ξέσπασε όταν το επενδυτικό fund Long-Term Capital Market (LTCM) βρέθηκε σε δεινή θέση μετά την κρίση που ξέσπασε στην Ασία, τη Ρωσία και τη Βραζιλία τη διετία 1997-1998. Έχοντας ποντάρει δισεκατομμύρια δολάρια σε ένα ριψοκίνδυνο στοίχημα για την πορεία των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων, το LTCM "κάηκε" όταν η Ρωσία ανέστειλε μονομερώς, τον Αύγουστο του 1998, την εξόφληση των κρατικών ομολόγων, σπέρνοντας τον πανικό στις αγορές και βυθίζοντας το αμερικανικό χρηματιστήριο.

Τελευταία στη σειρά είναι η κρίση η οποία ξεκίνησε το 2007 και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, με ανεξέλεγκτες συνέπειες για όλους τους πολίτες της χώρας μας συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων υπαλλήλων που θα εξετάζουμε αναλυτικά στην παρούσα εργασία. Για το λόγο αυτό η ανάλυση της κρίσης αυτής θα γίνει στη συνέχεια σε ξεχωριστό υποκεφάλαιο.



## 2.4. Συμπτώματα των οικονομικών κρίσεων

Ένα ερώτημα το οποίο μπορεί να βασανίζει σήμερα, καθώς διανύουμε μία πολύ μεγάλη κρίση, πολλούς ανθρώπους είναι αν θα μπορούσε ποτέ να προβλεφθεί μια οικονομική κρίση, δηλαδή αν υπάρχουν κάποια συμπτώματα τα οποία μπορούν να μας δείξουν τον επικείμενο ερχομό της κρίσης, προκειμένου με τις κατάλληλες ενέργειες από τους κατάλληλους ανθρώπους, να αποφευχθεί.

Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι ότι μπορεί να προβλεφθεί η εμφάνιση μιας οικονομικής κρίσης. Πώς όμως θα μπορούσε να γίνει αυτό; Η πρόβλεψη μιας οικονομικής κρίσης θα μπορούσε να γίνει με την παρατήρηση των κερδών, τα οποία πριν από την κρίση αρχίζουν να εμφανίζουν μια σταδιακή πτωτική τάση, ενώ παράλληλα θα μπορούσε να βοηθήσει και η παρατήρηση του χρόνου στον οποίο βρισκόμαστε καθώς είναι αποδεδειγμένο ότι οι οικονομικές κρίσεις ξεσπούν με περιοδικότητα.

Πιο αναλυτικά, πριν να ξεσπάσει η κρίση η πώληση των προϊόντων γίνεται αρκετά δύσκολη, σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο, με αποτέλεσμα ο εκάστοτε παραγωγός να μην μπορεί με τη σειρά του να αγοράσει ούτε τις πρώτες ύλες που χρειάζονται για την παραγωγή των προϊόντων ούτε και τα υπόλοιπα μέσα παραγωγής. Άμεση συνέπεια όλων των παραπάνω είναι οι επιχειρήσεις να καταφεύγουν στις τράπεζες από τις οποίες προσπαθούν να δανειστούν τα χρήματα που χρειάζονται και δεν μπορούν να βρουν από άλλη πηγή. Επιπλέον, αρκετές τράπεζες χρεοκοπούν, πολλές επιχειρήσεις κλείνουν ενώ παράλληλα η ανεργία διαρκώς αυξάνει.

Την περίοδο βέβαια της κρίσης ακολουθεί η περίοδος της ύφεσης ή αλλιώς της στασιμότητας όπου βλέπουμε να συμβαίνουν τα εξής:

- I. Η παραγωγή των επιχειρήσεων, μικρομεσαίων και μεγάλων, παύει να μειώνεται αλλά παράλληλα δεν αυξάνεται, δηλαδή παραμένει στάσιμη στο σημείο που έφτασε κατά την περίοδο της κρίσης.



- II. Οι τράπεζες αλλά και οι επιχειρήσεις οι οποίες χρεοκόπησαν το προηγούμενο διάστημα αρχίζουν να μειώνονται.
  
- III. Η προσφορά του χρήματος αρχίζει να μεγαλώνει και οι επιχειρήσεις αναζητούν πλέον καινούριους τρόπους για να αξιοποιήσουν τα κεφάλαιά τους.
  
- IV. Επιπλέον οι επιχειρήσεις αρχίζουν σιγά σιγά να εισάγουν νέες τεχνολογίες έτσι ώστε η παραγωγή των προϊόντων να είναι ευκολότερη και να είναι δυνατή η πώλησή τους σε χαμηλή τιμή, στη χαμηλή τιμή που εδραιώθηκε κατά την περίοδο της κρίσης.

Ύστερα από τις δύο αυτές φάσεις η οικονομία αρχίζει να περνάει στη φάση της ανόδου όπου η παραγωγή αρχίζει και αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς και μεγάλος αριθμός εμπορευμάτων εισρέουν στην αγορά. Αυτή η πορεία συνεχίζεται μέχρι τη στιγμή που οι διαστάσεις της παραγωγής ξεπεράσουν σημαντικά την απορροφητική ικανότητα της αγοράς, οπότε και ξεσπάει νέα κρίση. ( Schumpeter, 1942 )

## 2.5. Τα αίτια της διεθνούς οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση του 2007 ξεκίνησε με αφορμή την κτηματομεσητική κρίση η οποία σε συνδυασμό με την αδυναμία τόσο των πολιτικών όσο και του επιχειρηματικού κόσμου να προβλέψουν την κρίση, παρ' όλες τις ενδείξεις, έφερε τα σημερινά αποτελέσματα τα οποία είναι γνωστά σε όλους μας.

Συνοπτικά, τα αίτια της διεθνούς οικονομικής κρίσης είναι τα εξής:

- I. Η κατάρρευση της κτηματομεσητικής αγοράς
  
- II. Η αύξηση των στεγαστικών δανείων
  
- III. Η απελευθέρωση των αγορών
  
- IV. Η χρηματοδότηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων με μεγάλα ποσοστά
  
- V. Το χαλαρό νομοθετικό πλαίσιο
  
- VI. Οι λανθασμένες πολιτικές από το κράτος
  
- VII. Οι πολύ μεγάλες αμοιβές στελεχών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ( Μανιάτης 2010 )

## 2.6. Οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής κρίσης στην οικονομία

Η μεγαλύτερη χρηματοπιστωτική κρίση μετά την οικονομική κατάρρευση του 1929 επέφερε σημαντικές αλλαγές στην παγκόσμια οικονομική κοινότητα και είχε τέτοιο μέγεθος που οι συνολικές της επιπτώσεις παραμένουν ακόμη και δεν έχουν αξιολογηθεί συγκεντρωτικά, καθώς είναι ακόμα αβέβαιες. Εκτός από τα αρνητικά αποτελέσματα στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι συνολικοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης σε ΗΠΑ και ΕΕ, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο, σημείωσαν σημαντική μείωση, γεγονός που είναι έκδηλο και στους κυριότερους χρηματιστηριακούς δείκτες. Συνοπτικά, και σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία, οι κυριότερες επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης είναι ( Μανιάτης 2010 ):

1. Δραματική πτώση του διεθνούς εμπορίου αγαθών (-19% μεταξύ 2008 και 2009)
2. Πτώση ΑΕΠ (-1,4% παγκοσμίως, -3,9% στις αναπτυσσόμενες χώρες το 2009)
3. Πτώση τιμών πρώτων υλών (-24% το 2009)
4. Αρνητική εξέλιξη εμπορίου υπηρεσιών (-11% το 2008)
5. Πτώση των διεθνών επενδύσεων (-40% το 2009)
6. Μείωση ζήτησης, χρηματοδότησης, πιστώσεων για επενδύσεις και εμπόριο
7. Μείωση κατανάλωσης
8. Αύξηση προστατευτισμού
9. Αρνητικό κλίμα σε ναυτιλία και τουρισμό
10. Χρόνιες ανισοροπίες στα ισοζύγια πληρωμών
11. Ανισοροπίες στην εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών
12. Επιδείνωση των προοπτικών ανάπτυξης των φτωχών χωρών
13. Πτώση εισροών συναλλάγματος από εξαγωγές και ξένες επενδύσεις
14. Τάσεις οικονομικού εθνικισμού μέσω κρατικών ενισχύσεων
15. Επιθετικές υποτιμήσεις νομισμάτων και συναλλαγματικός προστατευτισμός
16. Εμπόδια στη διεθνή κίνηση συντελεστών παραγωγής

## 2.7. Η επιχειρηματικότητα και η σημασία της για την ανάπτυξη μετά την οικονομική κρίση

Η Επιχειρηματικότητα είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται κατά κόρον στην καθημερινή γλώσσα, στις πολιτικές δηλώσεις και φυσικά στις ακαδημαϊκές αναλύσεις. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι η κοινή διαπίστωση ότι η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας είναι συνάρτηση, εξαρτάται και προσδιορίζεται μεταξύ άλλων παραγόντων και από την επιχειρηματικότητα. Η ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, οι οποίες δε θα επικεντρώνονται μόνο στη δημιουργία των επιχειρήσεων, αλλά και στον εκσυγχρονισμό τους, συνεπάγεται για τη χώρα αύξηση του εθνικού πλούτου, παραγωγή τεχνογνωσίας και καινοτομιών, αφθονία και ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών και φυσικά δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Αν και η σχετική συζήτηση είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, ο όρος «επιχειρηματικότητα» δεν έχει λάβει ένα ακριβές περιεχόμενο κοινά αποδεκτό. Αυτό σχετίζεται κύρια με το γεγονός ότι ο επιχειρηματίας, ο οποίος κατά κύριο λόγο την ασκεί, ανάλογα με τον τρόπο που δρα, το είδος και το μέγεθος της επιχείρησης που ιδρύει και τα μέσα που διαθέτει ενσωματώνει πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να είναι δύσκολο να δοθεί το πλήρες περιεχόμενο του ρόλου του. Το φαινόμενο της επιχειρηματικότητας είναι πολυδιάστατο αφού, για παράδειγμα, η εκμετάλλευση των ευκαιριών σημαίνει να ενεργεί ο επιχειρηματίας διαφορετικά από τους άλλους. Με την επιχειρηματικότητα ο άνθρωπος επιχειρεί, δηλαδή προσπαθεί να κάνει κάτι καινούργιο, χωρίς βεβαιότητα για το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας. Σε αυτή τη διαδικασία ο επιχειρηματίας εκτελεί πολύ χρήσιμες και αναντικατάστατες λειτουργίες για τον εαυτό του και για την επιχείρηση.

Περιγράφοντας την επιχειρηματικότητα μέσω των δραστηριοτήτων του επιχειρηματία που την υλοποιεί, θα λέγαμε ότι η έννοια αυτή:

- I. Σημαίνει τον άριστο τρόπο οργάνωσης και συνδυασμού των συντελεστών της παραγωγής για τη δημιουργία αγαθών και υπηρεσιών.
- II. Εμπεριέχει το στοιχείο της εισαγωγής και εφαρμογής καινοτομιών, καθώς και της δημιουργικής μίμησης κάθε πρωτοποριακής επιχειρηματικής προσπάθειας.
- III. Εμπεριέχει το στοιχείο του κινδύνου.
- IV. Εκφράζει την ικανότητα κάποιου να διαβλέπει, να αναγνωρίζει και να αξιοποιεί τις ευκαιρίες κέρδους που δημιουργούνται στην αγορά, η οποία συνήθως λειτουργεί με ατέλειες.
- V. Μπορεί να ασκηθεί, συνδυάζοντας όλες τις παραπάνω δραστηριότητες.

Πιο αναλυτικά, ως επιχειρηματικότητα (entrepreneurship) νοείται κατά κύριο λόγο η νοοτροπία, που καθορίζει το σύνολο των δραστηριοτήτων ενός ατόμου ή μίας οργανωμένης ομάδας ατόμων, η οποία σχετίζεται με την αναγνώριση των υφιστάμενων ευκαιριών για ανάληψη πρωτοβουλιών, καθώς και με την προσπάθεια μετατροπής των πρωτοβουλιών αυτών σε αποτέλεσμα έτσι ώστε από αυτή τη διαδικασία να προκύψει οικονομικό όφελος. Απαραίτητα στοιχεία που συνδυάζονται με την επιχειρηματικότητα είναι η ανάληψη πρωτοβουλίας, η καινοτομία, η ηγεσία, και η διαχείριση, που υποβοηθούν την είσοδο μίας νέας επιχείρησης στην αγορά ή τη βελτίωση της θέσης μίας ήδη υπάρχουσας επιχείρησης.

Η επιχειρηματικότητα συνεπώς αφορά στα άτομα, τις επιλογές τους και τις ενέργειες στις οποίες προβαίνουν κατά την εκκίνηση, εξαγορά ή λειτουργία μιας επιχείρησης ή κατά τη διαδικασία λήψης στρατηγικών αποφάσεων μιας επιχείρησης. Τα άτομα αυτά, γνωστά ως επιχειρηματίες (entrepreneurs), αποτελούν ανομοιογενή ομάδα ατόμων που ωστόσο, έχουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά επιχειρηματικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένης της ετοιμότητας για ανάληψη κινδύνων και της επιθυμίας για ανεξαρτησία και αυτοπραγμάτωση. Η έναρξη συνεπώς νέων επιχειρήσεων αποτελεί την πιο προφανή μορφή της επιχειρηματικότητας. Ωστόσο, τα

τελευταία χρόνια, ο όρος έχει επεκταθεί ώστε να περιλαμβάνει και κοινωνικές και πολιτικές μορφές επιχειρηματικής δραστηριότητας. ( AAKER, 1998 )

Σύμφωνα με παρατήρηση του αμερικανού ερευνητή της επιχειρηματικότητας και δημιουργού του Παγκόσμιου Παρατηρητήριου Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor, GEM),<sup>3</sup> Paul Reynolds, η οποία καταγράφεται στο Entrepreneurship in the United States, (Επιχειρηματικότητα στις Ηνωμένες Πολιτείες, 2007), μέχρι τη συνταξιοδότησή τους, το μισό του συνόλου των εργαζόμενων ανδρών στις ΗΠΑ, διανύει για ένα ή περισσότερα χρόνια της επαγγελματικής τους ζωής, μια περίοδο αυτοαπασχόλησης, ενώ το ένα τέταρτο του ανδρικού πληθυσμού έχει πιθανόν εμπλακεί σε αυτοαπασχόληση για έξι και πλέον χρόνια.

Ακόμη, σημειώνεται ότι υπάρχουν δύο είδη επιχειρηματικότητας. Η επιχειρηματικότητα που προκύπτει από τα στελέχη υφιστάμενης επιχείρησης και ονομάζεται ενδοεπιχειρηματικότητα (intrapreneurship) και η επιχειρηματικότητα που αφορά τη δημιουργία και ανάπτυξη νέας επιχείρησης (start up) από μεμονωμένο άτομο που ονομάζεται επιχειρηματίας και είναι το άτομο που δημιουργεί καινούρια αξία (καινοτομία ή επιχείρηση). ( Shailer, 1994 ) Σαν είδος βέβαια επιχειρηματικότητας θα μπορούσαμε να ξεχωρίσουμε και την νεανική παραγωγικότητα, την οποία αναλύουμε στη συνέχεια της εργασίας.

## Κεφάλαιο 3ο: Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και η Έννοια της Πράσινης Τραπεζικής

### 3.1. Ορισμός της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Ο πρώτος ορισμός για την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων διατυπώνεται κατά τη δεκαετία του 1960, οπότε ο Davis (1960) ορίζει την εταιρική κοινωνική ευθύνη ως ένα σύνολο αποφάσεων, οι οποίες δεν σχετίζονται με οικονομικά ή τεχνολογικά επιχειρησιακά ζητήματα.

Ένα έτος αργότερα, οι Eells & Walton (1961), διατυπώνουν ότι η εταιρική υπευθυνότητα αναφέρεται σε ζητήματα που ανακύπτουν όταν οι επιχειρήσεις θέτουν σε προτεραιότητα τις αξίες που πρέπει να διέπουν τις σχέσεις τους με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Αρκετά χρόνια, αργότερα, το 1998, δίνεται από το Διεθνές Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη - World Business Council for Sustainable Development, ένας πιο σύγχρονος ορισμό για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, στα πλαίσια διεξαγωγής της πρώτης έρευνας με θέμα την εταιρική υπευθυνότητα στην Ολλανδία. Ως εταιρική κοινωνική ευθύνη ορίστηκε λοιπόν, η συνεχής δέσμευση μιας επιχείρησης να συμπεριφέρεται σύμφωνα με τους κώδικες ηθικής, να συμβάλλει στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και συγχρόνως να βελτιώνει την ποιότητα ζωής των εργαζομένων της, των οικογενειών τους, αλλά και του κοινωνικού συνόλου γενικότερα ([www.csrhellas.org](http://www.csrhellas.org)).

Ένας ακόμα πιο σύγχρονος ορισμός για την έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης διατυπώθηκε το 2004 από τους Jackson & Nelson, σύμφωνα με τον οποίο η εταιρική υπευθυνότητα αποτελεί αναγκαίο συστατικό για την επιτυχία των επιχειρηματικών λειτουργιών, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί και ευκαιρία για τις επιχειρήσεις, για να αρχίζουν να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους ευρύτερους κοινωνικούς προβληματισμούς και να μην επικεντρώνονται αποκλειστικά στα οικονομικά αποτελέσματα (Jackson & Nelson 2004).

Το Ελληνικό Δίκτυο για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, τέλος, διατυπώνει έναν επιπλέον ορισμό, κατά τον οποίο η εταιρική υπευθυνότητα αποτελεί μία εκούσια δέσμευση από την πλευρά των επιχειρήσεων, για ένταξη κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα, με σκοπό την εξισορρόπηση του στόχου τους για κερδοφορία με τον κοινωνικό στόχο για βιώσιμη ανάπτυξης ([www.csrhellas.org](http://www.csrhellas.org)).

## 3.2. Η Εταιρική Υπευθυνότητα στον Τραπεζικό Κλάδο: Η έννοια της Πράσινης Τραπεζικής

### 3.2.1 Πράσινη επανάσταση και πράσινη επιχειρηματικότητα

Μπορεί να μην έχει ακόμα συνειδητοποιηθεί στην Ελλάδα, αλλά η «Πράσινη Επανάσταση» έχει ήδη ξεκινήσει. Οι συχνά ακραίες κλιματολογικές αλλαγές, που βιώνει εδώ και μερικά χρόνια το σύνολο του πληθυσμού του πλανήτη μας έδωσαν και δίνουν το έναυσμα για το κτίσιμο μιας αρμονικής και όχι ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ ανθρώπου και περιβάλλοντος.

Αποτελεί μέγα σφάλμα η ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση περί εκδικητικής μανίας της φύσεως. Η φύση ορίζει τους δικούς της κανόνες, οι οποίοι πρέπει να γίνονται σεβαστοί από όλα τα έμβια όντα, συμπεριλαμβανομένου του ανθρώπου. Σε αντίθετη περίπτωση, δημιουργούνται προβλήματα τα οποία – τις περισσότερες φορές- επιβαρύνουν τα μέλη της κοινωνίας που δεν είναι υπεύθυνα για την πρόκλησή τους. Για παράδειγμα, η ρύπανση ενός ποταμού από μια βιομηχανία επιβαρύνει την τοπική κοινωνία, επειδή τα μέλη της δεν μπορούν να ψαρέψουν από τα νερά του, να κολυμπήσουν, να πιούν νερό κλπ. Η ρυπαίνουσα βιομηχανία αποφεύγει το κόστος π.χ. του βιολογικού καθαρισμού των αποβλήτων της μετακυλύοντάς το στο κοινωνικό σύνολο. Έτσι, επιτυγχάνεται η μεγιστοποίηση των κερδών της μιας και δεν επωμίζεται άμεσα τις συνέπειες της προκαλούμενης απ' αυτήν μόλυνσης (κόστος ρύπανσης). Το ιδιωτικό όφελος υπερβαίνει την ιδιωτική ζημιά, γεγονός που



αποτελεί κίνητρο για την εξακολούθηση της ρύπανσης. Στην οικονομική ορολογία, τέτοιου είδους «στεβλώσεις» ονομάζονται εξωτερικές αντισοικονομίες (external diseconomies), ενώ στην αντίθετη περίπτωση ονομάζονται εξωτερικές οικονομίες (external economies) . Η ύπαρξη εξωτερικών οικονομιών είχε διαπιστωθεί από την εποχή του A. Marshall, αλλά δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην ύπαρξή τους από το 1960, μετά τη δημοσίευση του βιβλίου «Economics of Welfare» από τον νεοκλασικό οικονομολόγο A.C. Pigou.

Μιας και τα κίνητρα για την μόλυνση του περιβάλλοντος είναι κατά κύριο λόγο οικονομικής φύσεως, η μελέτη τους και η προσπάθεια για την εξεύρεση αντικινήτρων για την προστασία του εμπίπτει κατά κύριο λόγο στις αρμοδιότητες των οικονομολόγων.

#### ❖ **Περιβαλλοντική Ρύπανση: Η μεγαλύτερη αποτυχία του συστήματος της ελεύθερης αγοράς**

Η περιβαλλοντική ρύπανση αποτελεί τη μεγαλύτερη αποτυχία του συστήματος της ελεύθερης αγοράς, χωρίς αυτό να σημαίνει υποχρεωτικά ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις ελεγχόμενες οικονομίες σοσιαλιστικού τύπου ήταν μικρότερες.

Το Σύστημα Γενικής Οικονομικής Ισορροπίας αποτελεί το θεμέλιο λίθο της οικονομίας της αγοράς. Ο μηχανισμός των τιμών αποτελεί τον προσδιοριστικό παράγοντα ισορροπίας του συστήματος, διότι αυτό περιλαμβάνει μόνο τις αλληλεπιδράσεις που εκφράζονται μέσω της αγοράς, δηλαδή μόνο τιμολογηθείσες δοσοληψίες. Η μέχρι πρόσφατα ανυπαρξία κόστους για το δικαίωμα στη ρύπανση σε συνδυασμό με το γεγονός πως οποιαδήποτε μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση παραγωγικών μέσων ή τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων φυσικών πόρων, συνέβαλαν στην αποφυγή υιοθέτησης φιλικότερων προς το

περιβάλλον επιχειρηματικών πολιτικών. Είναι γνωστό πως οι επιχειρήσεις διέπονται από την αρχή της μεγιστοποίησης των κερδών τους. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε ενέργειά τους προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος πραγματοποιείται μόνο και εφόσον έχει θετική επίπτωση σ' αυτά. Επιπλέον, όταν το περιβαλλοντικό κόστος δεν συμπεριλαμβάνεται στη συνάρτηση παραγωγής και στην αγοραία τιμή του αγαθού, η τιμή του εμφανίζεται τεχνητά χαμηλότερη από ότι θα ήταν κοινωνικά ορθό με αποτέλεσμα την υπέρμετρη κατανάλωσή του.

### ❖ Τα Οικονομικά των Κλιματικών Αλλαγών: Η Έκθεση Στερν

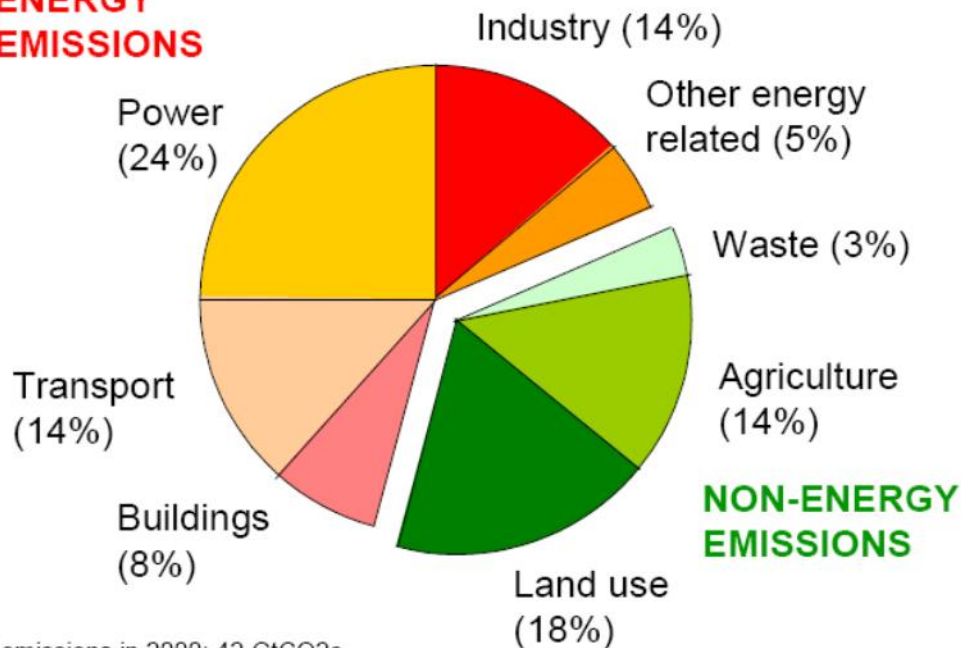
Η έκθεση Στερν δημοσιεύθηκε το 2005 από τον διακεκριμένο Βρετανό οικονομολόγο και προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις. Σκοπός της ήταν η μελέτη της επίδρασης των κλιματικών αλλαγών επί της παγκόσμιας οικονομίας. Το εγχείρημα παρουσίασε ιδιαίτερες δυσκολίες, μιας και τα αποτελέσματα των σημερινών μας επιλογών παρουσιάζουν ιδιαίτερα μεγάλη χρονική υστέρηση. Παρά τις εγγενείς δυσκολίες του εγχειρήματος, κοινή διαπίστωση αποτελεί πως η αποφυγή λήψης άμεσων μέτρων κατά τα προσεχή έτη θα οδηγήσει σε μη αντιστρέψιμες κλιματικές αλλαγές.

Οι δράσεις που έχουν σκοπό τη μείωση των εκπομπών αερίων πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν επενδύσεις, το κόστος των οποίων πραγματοποιείται σήμερα και στο εγγύς μέλλον με σκοπό την αποφυγή δυσμενέστερων επιπτώσεων στο απώτερο μέλλον. Εφόσον οι επενδύσεις αυτές πραγματοποιηθούν με αποτελεσματικό τρόπο, το κόστος τους θα είναι ανεκτό, ενώ θα δημιουργούνται και σημαντικές αναπτυξιακές ευκαιρίες καθ' οδόν. Σε περίπτωση που δεν ληφθούν τα ανάλογα μέτρα, η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη θα επιβραδυνθεί σημαντικά, με απρόβλεπτες συνέπειες για όλο τον πλανήτη.

Τα βασικότερα σημεία και διαπιστώσεις της έκθεσης παρουσιάζονται αμέσως παρακάτω:

- Οι φτωχότερες χώρες θα υποφέρουν ταχύτερα και σε μεγαλύτερο βαθμό, λόγω της μεγάλης εξάρτησής τους από τη γεωργία και των υψηλότερων θερμοκρασιών που επικρατούν σ' αυτές. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική πτώση του επιπέδου παραγωγής τους καθώς και μαζικές μεταναστεύσεις πληθυσμών.
- Λαμβάνοντας υπόψη και τις εκτός αγοράς επιδράσεις (non-market impacts) -δηλαδή τις άμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον και την υγεία, την πολλαπλασιαστική επίδραση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στο περιβάλλον και την ιδιαίτερα μεγάλη επιβάρυνση των φτωχότερων περιοχών του πλανήτη- το συνολικό κόστος των κλιματικών αλλαγών, εφόσον η επιχειρηματική δραστηριότητα συνεχίσει με τον συνήθη τρόπο (Business As Usual – BAU), θα οδηγήσει σε μείωση της παγκόσμιας κατά κεφαλή κατανάλωσης κατά 20%.
- Οι εκπομπές αερίων σχετίζονται άμεσα με το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης. Όμως το δίλημμα μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής δεν υφίσταται. Η σημειωθείσα πρόοδος στις ενεργειακές τεχνολογίες έχει συνεισφέρει μερικώς στη απεξάρτηση του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης από τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Μελέτες της Διεθνούς Επιτροπής Ενέργειας συμπεραίνουν πως η ενεργειακή αποτελεσματικότητα (energy efficiency) δύναται να αποτελέσει τη μοναδική πηγή μείωσης των εκπομπών στον ενεργειακό τομέα μέχρι το 2050. Σημειώνεται πως ο εν λόγω τομέας ευθύνεται περίπου για το 65% των εκπομπών.

## ENERGY EMISSIONS



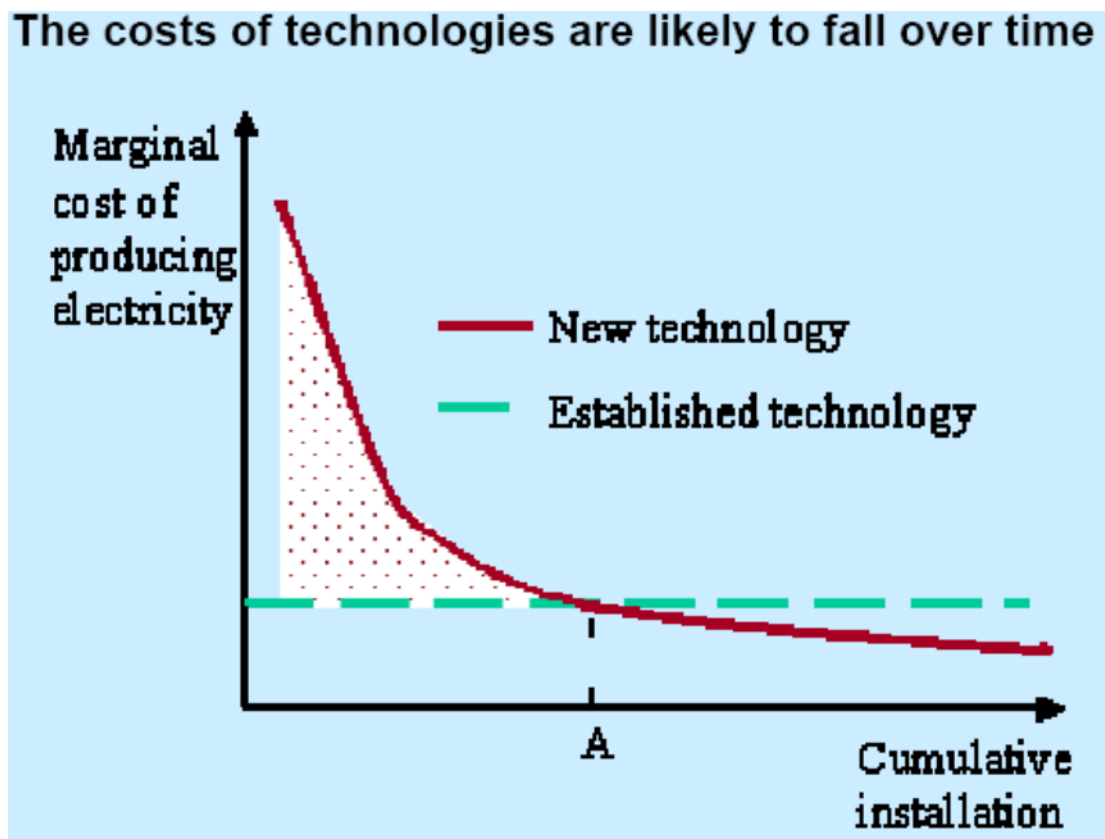
Total emissions in 2000: 42 GtCO<sub>2</sub>e.

Energy emissions are mostly CO<sub>2</sub> (some non-CO<sub>2</sub> in industry and other energy related).  
Non-energy emissions are CO<sub>2</sub> (land use) and non-CO<sub>2</sub> (agriculture and waste).

Πηγή: Έκθεση Στερν (2005)

- Το ετήσιο κόστος σταθεροποίησης των αερίων του θερμοκηπίου στα επιθυμητά επίπεδα (500-550 ppm CO<sub>2</sub>e) υπολογίζεται στο 1% του ΑΕΠ. Το κόστος αυτό είναι σημαντικό αλλά θεωρείται διαχειρίσιμο.
- Η μετάβαση σε ένα μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης χαμηλών εκπομπών θα επιφέρει αλλαγές σε διάφορους οικονομικούς κλάδους. Οι χώρες που θα έχουν τη μεγαλύτερη ευελιξία προσαρμογής της παραγωγής τους στα νέα δεδομένα θα ωφεληθούν τα μέγιστα. Οι αγορές (markets) των φιλικών προς το περιβάλλον ενεργειακών προϊόντων αναμένεται να ανέλθουν σε \$ 500 δις. ετησίως μέχρι το 2050 και ίσως περισσότερο.
- Το εκτιμώμενο καθαρό όφελος από την υιοθέτηση φιλικότερων προς το περιβάλλον πρακτικών αναμένεται να ανέλθει σε \$2,5 τρισ. και θα αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου.

- Η πολιτική μείωσης των εκπομπών θα πρέπει να βασιστεί σε 3 άξονες: (1) τιμολόγηση ρύπανσης, (2) τεχνολογική πολιτική και (3) αναίρεση εμποδίων στην αλλαγή της συμπεριφοράς. Ο πρώτος θα οδηγήσει στην επιβάρυνση των ρυπαινόντων με το πλήρες κόστος των ρυπογόνων πρακτικών τους. Σχετικά με το δεύτερο, αν και η αντιρρυπαντική τεχνολογία είναι σήμερα συνήθως ακριβότερη σε σχέση με τη συμβατική, η επέκταση της χρήσης της αναμένεται να την καταστήσει φθηνότερη με την πάροδο του χρόνου (βλ. Διάγραμμα 2). Τέλος, η αλλαγή της ρυπαντικής μας συμπεριφοράς υποβοηθείται ήδη μέσω της θέσπισης προτύπων για τις οικουσκευές και τις οικοδομές. Με ανάλογο τρόπο θα πρέπει να θεσπιστούν νέα πρότυπα και σε άλλους οικονομικούς κλάδους. Οι εν λόγω άξονες περιγράφονται αναλυτικότερα στη συνέχεια.



Πηγή: Έκθεση Στερν (2005)

- Τα απαιτούμενα μέτρα έχουν τον χαρακτήρα του κατεπείγοντος. Η αυξανόμενη παγκόσμια ζήτηση για ενέργεια και μεταφορές έχει καταστήσει απαραίτητη τη διενέργεια επιπρόσθετων επενδύσεων. Σε περίπτωση που αυτές δεν πραγματοποιηθούν με γνώμονα τις χαμηλότερες εκπομπές ρύπων, τότε οι ρύποι θα «κλειδωθούν» σε υψηλά επίπεδα τουλάχιστον για τα επόμενα 50 χρόνια. Η σημερινή συγκυρία αποτελεί μεγάλη ευκαιρία μετάβασης στην πράσινη οικονομία και διάχυσης άμεσων οικονομικών οφελειών στους εμπλεκόμενους κλάδους. Στην περίπτωση αυτή, η αντλούμενη τεχνογνωσία (αυξανόμενη καμπύλη μάθησης-Learning curve) σε συνδυασμό με την αύξηση της παραγωγής των πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών θα συνεισφέρει θετικά προς την κατεύθυνση της μείωσης του κόστους τους (Νόμος του Μειούμενου Οριακού Κόστους-Law of Diminishing Marginal Cost).

- Μιας και οι κλιματολογικές αλλαγές αποτελούν παγκόσμιο πρόβλημα, η οικονομική και τεχνολογική υποστήριξη και ενθάρρυνση των αναπτυσσόμενων οικονομιών από τις ανεπτυγμένες για την υιοθέτηση φιλικότερων προς το περιβάλλον πρακτικών αποτελεί μονόδρομο. Ο μηχανισμός καθαρής ανάπτυξης (Clean Development Mechanism) που δημιουργήθηκε από το Πρωτόκολλο του Κυότο, αποτελεί επί του παρόντος το σημαντικότερο φορέα προς αυτή την κατεύθυνση. Αξίζει να αναφερθεί πως το επιπρόσθετο ετήσιο κόστος των απαιτούμενων «καθαρών» επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες υπολογίζεται σε \$ 20-30 δισ.

#### ❖ **Η οικονομική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών**

Οι βασικότερες προτεινόμενες λύσεις αντιμετώπισης των κλιματικών αλλαγών και μετάβασης σε μια Οικονομία Χαμηλής Ρύπανσης παραθέτονται παρακάτω:

- Θέσπιση τιμής για τα εκπεμπόμενα αέρια μέσω εμπορίας, φόρων και επιλεκτική θέσπιση «πράσινων επιδοτήσεων».

Η συμφωνία του Κυότο βάσει της οποίας θεσπίστηκαν όρια εκπομπών ρύπων από τις συμμετέχουσες χώρες-μέλη καθώς και η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αγοράς Εμπορίας Ρύπων (EU Emissions Trading Scheme) αποτελούν τα πρώτα ελπιδοφόρα βήματα. Με το σύστημα αυτό, κάθε χώρα-μέλος της αγοράς έχει ένα «πλαφόν» εκπομπής ρύπων βάσει του οποίου της αποδίδονται και τα ανάλογα δικαιώματα ρύπανσης. Από κει και πέρα, δύναται να διενεργεί πράξεις αγοραπωλησίας των σχετικών δικαιωμάτων μέσω της αγοράς. Η τιμή των δικαιωμάτων καθορίζεται βάσει της προσφοράς και της ζήτησης. Όσοι μειώνουν τα επίπεδα ρύπανσης της ατμόσφαιρας δύνανται να πωλούν τα πλεονάζοντα δικαιώματά τους σ' αυτούς που αντιμετωπίζουν έλλειψη και αντίστροφα. Έτσι, το δικαίωμα στη ρύπανση αποκτά και σχετική τιμή και ως εκ τούτου ενσωματώνεται στο σύστημα της οικονομικής ισορροπίας της ελεύθερης αγοράς. Με το σύστημα αυτό, η μείωση των ρύπων δημιουργεί πια οικονομικό όφελος για την επιχείρηση που καταβάλλει σχετικές προσπάθειες, μιας και αποτελεί πια παράγοντα ελαχιστοποίησης του κόστους της.

Επιτακτική ανάγκη αποτελεί η επέκταση της εν λόγω αγοράς μέσω της δημιουργίας μιας παγκόσμιας αγοράς εμπορίας ρύπων. Αυτή θα οδηγήσει στον καθορισμό μιας ενιαίας τιμής για τα εκπεμπόμενα αέρια, με άμεσα περιβαλλοντικά οφέλη σε παγκόσμιο επίπεδο. Το δικαίωμα στην αυξημένη ρύπανση θα καθίσταται παγκοσμίως ολοένα και ακριβότερο, άρα και πιο ασύμφορο.

Η θέσπιση της «πράσινης φορολόγησης» σε διάφορους κλάδους όπως των αυτοκινήτων, των αερομεταφορών, των κατασκευών (βάσει της ενεργειακής τους ταυτότητας), των βιομηχανιών τροφίμων (βάσει της φιλικότητας προς το περιβάλλον, των μεθόδων παραγωγής τους, της χρήσης οικολογικών πρώτων υλών κλπ.) αλλά και στους ρυπαίνοντες ιδιώτες (π.χ. καυστήρες πολυκατοικιών) κρίνεται απαραίτητη. Έτσι, το κράτος θα αποκτά τους αναγκαίους για τον περιορισμό της ρύπανσης πόρους.

Η πράσινη φορολόγηση θα πρέπει να συνδυαστεί με επιλεκτικές επιδοτήσεις πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών ούτως ώστε να ενισχυθεί αρχικά η αύξηση της παραγωγής τους. Οι πράσινες επιδοτήσεις θα πρέπει να επεκταθούν και σε άλλους κλάδους, πέραν των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) με ιδιαίτερη έμφαση σε αυτούς που σχετίζονται με τη βελτίωση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας και της σχετικής έρευνας, την παραγωγή καθαρότερης ενέργειας, τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς κλπ. Έτσι θα ενισχυθεί η παραγωγή και χρήση πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών συνεισφέρει στην ανταγωνιστικότητα της τιμής τους.

➤ Βελτίωση του τρόπου υπολογισμού του Εθνικού Προϊόντος.

Με το παρόν σύστημα, ενθαρρύνεται η επιδίωξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η αύξηση των επενδύσεων, της παραγωγής και της κατανάλωσης πραγματοποιείται λόγω της κατάχρησης των φυσικών πόρων. Αυτό σημαίνει ότι οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης όπως παρουσιάζονται στους εθνικούς λογαριασμούς είναι απατηλοί. Η ενσωμάτωση του κόστους καταστροφής του περιβάλλοντος σ'αυτούς είναι απαραίτητη.

➤ Ενίσχυση του ρόλου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η δημιουργία του Επενδυτικού Πλαισίου Καθαρής Ενέργειας (Clean Energy Investment Framework) από την Παγκόσμια και άλλες τράπεζες αναμένεται να συνεισφέρει στην επιτάχυνση των «πράσινων επενδύσεων». Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δοθεί και στην υιοθέτηση καινοτόμων πρακτικών χρηματοδότησης των «πράσινων επενδύσεων» από τα τραπεζικά ιδρύματα λ.χ. με λήψη δικαιωμάτων ρύπανσης ως εγγυήσεις έναντι χρηματοδοτήσεων.

➤ Επέκταση Νομοθετικών Ρυθμίσεων

Κατά τη μεταβατική περίοδο, η θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων που να διορθώνουν ενδεχόμενες ατέλειες της αγοράς κρίνεται επιβεβλημένη.



### 3.2.2. Πράσινη επιχειρηματικότητα

#### Η Έννοια της Περιβαλλοντικής Πολιτικής

Η Περιβαλλοντική Πολιτική (Environmental Policy) έχει αναπτυχθεί ως μια έννοια που περιλαμβάνει τις διαδικασίες του σχεδιασμού και τις ενέργειες υλοποίησης, που αποσκοπούν στη διατήρηση, στην προστασία και στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Ειδικότερα, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος βασίζεται στο άρθρο 191 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕ). Η περιβαλλοντική πολιτική της Ένωσης αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και παράλληλα συμβάλλει στην προώθηση, σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η πολιτική για το περιβάλλον στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της ανάληψης διορθωτικών ενεργειών στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».( [http://europa.eu/legislation\\_summaries/glossary/environment\\_el.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/environment_el.htm).)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τη σημασία του τρόπου ζωής των σύγχρονων κοινωνιών, των επιδράσεών τους στο περιβάλλον και την κατασπατάληση των περιορισμένων φυσικών πόρων της γης, εισήγαγε και προωθεί την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συγκεκριμένα σε τέσσερις τομείς δράσης κατά προτεραιότητα: την αλλαγή του κλίματος, τη βιοποικιλότητα, το περιβάλλον και την υγεία, καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των πόρων και των αποβλήτων. Το πρόγραμμα συμπληρώνεται από επτά θεματικές στρατηγικές στους ακόλουθους τομείς: στην ατμοσφαιρική ρύπανση, στα απόβλητα, στο θαλάσσιο περιβάλλον, στα εδάφη, στα φυτοφάρμακα, στους φυσικούς πόρους και στο αστικό περιβάλλον.

Στην οριοθέτηση που ήδη έγινε για την Περιβαλλοντική Πολιτική μπορούν να αναφερθούν πολλές εξειδικεύσεις ακόμη και διαφοροποιήσεις.

Κύριο στοιχείο της Ενότητας παραμένει η ανάπτυξη της δυνατότητας του πολίτη να αντιλαμβάνεται και να εκφράζει τις απόψεις του για τα θέματα του περιβάλλοντος. Αντίστοιχα, να δίνεται η δυνατότητα για αποδοχή ή μη, όπως και να γίνεται η ανάλογη προετοιμασία (σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο) απέναντι στην περιβαλλοντική πολιτική και στις δράσεις που υλοποιούνται κατά την εφαρμογή της.

### **Η Πράσινη Επιχειρηματικότητα**

Η επιχειρηματικότητα εκδηλώνεται και αναπτύσσεται σε διάφορους τομείς παραγωγής και με διάφορες μορφές, είτε για την παροχή μιας υπηρεσίας είτε για την παραγωγή, προώθηση και πώληση ενός προϊόντος ή αγαθού. Μια αναδυόμενη μορφή οικονομικής δραστηριότητας, που περιγράφεται με τον όρο "Πράσινη Επιχειρηματικότητα" είναι η επιχειρηματική δραστηριοποίηση που ενσωματώνει την προστασία του περιβάλλοντος στην καθημερινή αντίληψη και λειτουργία της.

Η "Πράσινη Επιχειρηματικότητα", ειδικότερα, εστιάζεται στην κάλυψη δύο βασικών αναγκών των σύγχρονων πολιτών και κοινωνιών:

- α) στην ποιότητα της ζωής και
- β) στη διατήρηση και την ήπια αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Η "Πράσινη Επιχειρηματικότητα" αποτελεί έναν επιχειρηματικό κλάδο με μεγάλη ευρύτητα πεδίου, ο οποίος στηρίζεται:

- 1) Σε μια νέα ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών που είναι και η κύριά του αιτία.
- 2) Σε ένα νέο σχεδιασμό.
- 3) Σε μια ανασυγκρότηση της οικονομίας στο σύνολό της απέναντι στη φύση, στην κοινωνία και στον άνθρωπο.

Ο κανόνας που εφαρμόζεται από τις επιχειρήσεις που ενεργοποιούνται στην κατεύθυνση της Πράσινης Επιχειρηματικότητας είναι η προσαρμογή της παραγωγικής διαδικασίας της επιχείρησης σε φιλικές προς το περιβάλλον δράσεις και πρακτικές. Είναι δε απόλυτα φυσιολογικό οι επιχειρήσεις αυτές να

επιδιώκουν την ενσωμάτωση κάθε καινοτομίας που θα προσδίδει συγκριτικό πλεονέκτημα στην επιχείρηση. Πέραν του θετικού ισοζυγίου που επιφέρει στο περιβάλλον η ενσωμάτωση από τις επιχειρήσεις μιας παραγωγικής διαδικασίας με αντίληψη πράσινης επιχειρηματικότητας, δημιουργείται και μια νέα αγορά προϊόντων και υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή αυτών των φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών. Κατά συνέπεια, δημιουργούνται μεγάλες δυνατότητες για την ίδρυση και τη βιώσιμη ανάπτυξη τους σε νέες και καινοτόμες επιχειρήσεις, με πρόσθετα οφέλη για την τοπική και εθνική εν γένει οικονομία (δημιουργία νέου κλάδου επιχειρήσεων, προστιθέμενη τοπική και εθνική αξία, δημιουργία νέων και ενίσχυση υφιστάμενων θέσεων εργασίας, αξιοποίηση έρευνας, ενσωμάτωση καινοτομίας κ.ά.). ( Ζήσης, Ι. , 2003 )

Αναμένεται σημαντική αύξηση δραστηριότητας στον τομέα της πράσινης επιχειρηματικότητας, καθώς η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προκλήσεων αναδεικνύει ολοένα και περισσότερο τη σημασία των «πράσινων» προϊόντων και υπηρεσιών που προτιμούνται πλέον όλο και πιο πολύ από τους πολίτες λόγω:

- της ολοένα και πιο απαιτητικής και αυστηρής Κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας,
- της ενίσχυσης της ανάπτυξης και διάδοσης των τεχνολογιών του περιβάλλοντος,
- της τεχνολογικής εξέλιξης και των αυξανόμενων επενδύσεων στον τομέα των «καθαρών» τεχνολογιών και των εγκαταστάσεων αντιρρύπανσης,
- της ανάπτυξης σε τομείς σχετικούς με την αποτελεσματικότερη διαχείριση και παραγωγή ήπιων μορφών ενέργειας, την αειφορική διαχείριση, την προστασία και την ανάδειξη ευαίσθητων οικοσυστημάτων, τη βιολογική γεωργία κ.ά.

Οι δραστηριότητες των «πράσινων» επιχειρήσεων μπορούν να καλύπτουν όλους τους τομείς της οικονομίας, όπως:

- Πρωτογενή (βιολογικά προϊόντα, βιοποικιλότητα)
- Δευτερογενή (τρόφιμα, χειροτεχνία, ανακύκλωση)

- Τριτογενή (εμπόριο πράσινων προϊόντων)
- Τεταρτογενή (επικοινωνία, προβολή, πιστοποίηση)

### 3.2.3. Η Έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερη συζήτηση γίνεται σχετικά την έννοια της βιώσιμης ή ισόρροπης ανάπτυξης (sustainable development). Ως βιώσιμη ανάπτυξη ορίζεται εκείνο το είδος ανάπτυξης, το οποίο ικανοποιεί τις παρούσες ανάγκες των σημερινών γενεών, χωρίς όμως να διακινδυνεύει τη δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών των μελλοντικών γενεών. Στόχος της ισόρροπης ανάπτυξης, δηλαδή, είναι η επίτευξη ενός πιο ποιοτικού βιοτικού επιπέδου για όλες τις γενεές πολιτών, σημερινές και μελλοντικές.

Για να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη μίας οικονομίας θα πρέπει να συνυπάρξει η έννοια της κοινωνικής προόδου, η οποία αναγνωρίζει και λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των πολιτών, με την αποτελεσματική περιβαλλοντική διαχείριση και το στόχο διατήρησης υψηλών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης.

Η παλαιότερα εδραιωμένη ιδεολογία της αποκλειστικής ταύτισης της ανάπτυξης με την οικονομική μεγέθυνση, δεν αποτελεί πλέον σύγχρονη λύση για τις σημερινές οικονομίες, καθώς είναι υπεύθυνη για τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες που εντοπίζονται σήμερα σε διεθνές επίπεδο και για τις εντάσεις που εκδηλώνονται κατά καιρούς σε τοπικό επίπεδο. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα των προβλημάτων που έχει δημιουργήσει η συμβατική αντίληψη της ανάπτυξης ως έννοια ταυτόσημη με την οικονομική μεγέθυνση αποτελεί το γεγονός ότι σήμερα το εισόδημα του 25% του πληθυσμού σε παγκόσμιο επίπεδο είναι λιγότερο του 1δολαρίου ημερησίως, ενώ το 20% του παγκόσμιου πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (Rogers et. al., 2008).

Για την αποδέσμευση της έννοιας της ανάπτυξης από αυστηρά μακροοικονομικά μεγέθη και τη σύνδεσή της με τη βιωσιμότητα των φυσικών πόρων, το 1987 δημοσιεύθηκε από την Παγκόσμια Επιτροπή για το

Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών η έκθεση με τίτλο «Το Κοινό μας Μέλλον» – “Our Common Future”, γνωστή και ως έκθεση Brundtland, η οποία χρησιμοποίησε τον όρο βιώσιμη ανάπτυξη ως στόχο, αλλά και ως μέτρο αξιολόγησης της πολιτικής των σύγχρονων κοινωνιών.

Η έκθεση Brundtland πρόβαλε τις συνέπειες που θα είχαν οι έως τότε κυρίαρχες πρακτικές παραγωγής και κατανάλωσης στις μελλοντικές γενεές (Brundtland et.al., 1987).

Με έναυσμα τη μελέτη αυτή, το περιβάλλον αναδύθηκε στο προσκήνιο και αναγνωρίστηκε ως καθοριστικός παράγοντας επιβίωσης των ανθρώπινων κοινωνιών, αλλά και της ανάπτυξής τους. Επιπλέον αναδείχθηκαν οι σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, της κοινωνικής ευημερίας και της οικονομικής αποδοτικότητας. Οι εν λόγω σχέσεις αλληλεξάρτησης αναγνωρίζονται μέσω του εντοπισμού και της μελέτης των αιτιών και των επιπτώσεων που συνοδεύουν μια σειρά από φαινόμενα περιβαλλοντικής υποβάθμισης και που αποτελούν ορατές απειλές για την επιβίωση του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα από την έκθεση διαπιστώνεται:

- i. Σημαντικός κίνδυνος από την κλιματική μεταβολή η οποία φαίνεται να εξελίσσεται και προβλέπεται ότι θα επιφέρει αλυσιδωτές, μη προβλέψιμες, καταστροφικές επιπτώσεις στην περιβαλλοντική ισορροπία και στην επιβίωση μεγάλων πληθυσμιακών ομάδων.
- ii. Ολοένα αυξανόμενος περιορισμός πληθώρας μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, υπέρμετρη εκμετάλλευση πολλών ανανεώσιμων φυσικών πόρων και συνεχώς εντεινόμενη σπανιότητα των υδάτινων πόρων.
- iii. Εμφανείς συνέπειες στη δημόσια υγεία, οι οποίες οφείλονται στα αυξανόμενα επίπεδα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και των υδροφόρων οριζόντων.
- iv. Διαδικασίας ερημοποίησης υπό εξέλιξη σε σημαντικού μεγέθους εκτάσεις γης, η οποία αποτελεί απειλή για την τη φυτική παραγωγή και γενικότερα για τη ζωή σε αυτές (Brundtland et.al., 1987).

### 3.2.4. Η Έννοια και η Σημασία της Πράσινης Τραπεζικής

Όπως γίνεται αντιληπτό από την ανάλυση που προηγήθηκε, η βιώσιμη ανάπτυξη έχει αναδειχθεί σε νέο πρότυπο ανάπτυξης, πολύ πιο διευρυμένο από το συμβατικό μοντέλο ανάπτυξης που επικρατούσε μέχρι και λίγα χρόνια πριν, το οποίο στόχευε αποκλειστικά στην οικονομική ευημερία, με αποτέλεσμα τη ραγδαία υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος.

Για την επίτευξη ισόρροπης ανάπτυξης σε μία οικονομία, θα πρέπει να έχει προηγηθεί η δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου κανονισμών το οποίο θα μεριμνά υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, επιτρέποντας συγχρόνως την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης. Καθοριστικό παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί η συνολική βιομηχανική δραστηριότητα, άμεσα συνδεδεμένα με την οποία είναι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ως μέρος αυτών, ο τραπεζικός τομέας (Rogers et. al., 2008).

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές πηγές χρηματοδότησης για επενδύσεις για βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες, δύο εκ των σημαντικότερων για την οικονομική ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων. Έτσι, ως βασικός χρηματοδότης, είναι δυνατό να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση των βιώσιμων και υπεύθυνων τόσο περιβαλλοντικά, όσο και κοινωνικά επενδύσεων. Οι δραστηριότητες των τραπεζών παρόλο που δεν σχετίζονται άμεσα με την περιβαλλοντική ρύπανση, σχετίζονται πολύ συχνά με δραστηριότητες ή επενδυτικά σχέδια άλλων επιχειρήσεων, οι οποίες είναι πιθανό να είναι ρυπογόνες (Sahoo & Nayak, 2008).

Από τη στιγμή λοιπόν που ο τραπεζικός τομέας είναι σε γενικές γραμμές περιβαλλοντικά φιλικός λόγω του ότι δεν σχετίζεται με υψηλά επίπεδα εκπομπών και ρύπανσης, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του πηγάζουν κυρίως από τις δραστηριότητες των πελατών των τραπεζών. Από αυτή την οπτική, οι περιβαλλοντικές συνέπειες των έμμεσων δραστηριοτήτων του τραπεζικού είναι εκτείνονται σε ευρύτατο φάσμα και ως εκ τούτου η εκτίμησή τους καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη. Ακόμη,

η αποδοτική διαχείριση των φυσικών πότων και γενικότερα του προσομοιάζει με την διαχείριση κινδύνων σε όρους τραπεζικής, καθώς αυξάνει την αξία των επιχειρήσεων, μειώνοντας τις απώλειες. Συνεπώς, η ενθάρρυνση των περιβαλλοντικά υπεύθυνων επενδύσεις και για συνετό δανεισμό θα πρέπει αποτελούν κύριο μέλημα των τραπεζών.

Αυτή η μέθοδος χρηματοδότησης με άξονα την περιβαλλοντική υπευθυνότητα και τον συνετό δανεισμό ονομάζεται Πράσινη Τραπεζική (Green Banking). Η Πράσινη Τραπεζική αποτελεί μια προσπάθεια από την πλευρά του τραπεζικού τομέα να παρέχει κίνητρα στις εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, ούτως ώστε να υιοθετήσουν πολιτικές φιλικές προς το περιβάλλον και να δραστηριοποιηθούν επίσης προς την κατεύθυνση της προστασίας και αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτή η διαδικασία είναι αμοιβαία επωφελής τόσο για τις ίδιες τις επιχειρήσεις, όσο και για τις τράπεζες, αλλά και για το σύνολο της οικονομίας γενικότερα. Ως αποτέλεσμα, την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην παραγωγική διαδικασία και την μελλοντική αναβάθμιση της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών.

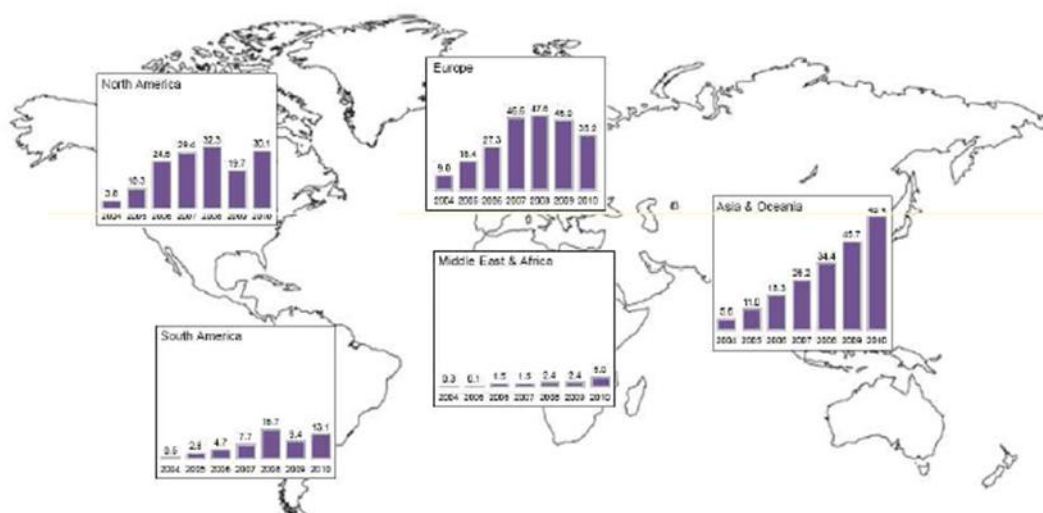
Αν και οι ρίζες του περιβαλλοντικού κινήματος εντοπίζονται ήδη από το 1739, ένα σημαντικό μέρος της σύγχρονης ιστορίας δεν αντικατοπτρίζει την πρόποσα ευσυνείδητη ανησυχία για τους φυσικούς πόρους και την αειφόρο διαχείρισή τους. Παρά τις εξαιρέσεις όμως, ήδη από τον 20ο αιώνα, οι περιβαλλοντικές ανησυχίες άρχισαν να χαίρουν ολοένα αυξανόμενης αναγνώρισης και καθ ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 1950 – 1970 η ευαισθητοποίηση του κοινού για περιβαλλοντικά ζητήματα άρχισε να γνωρίζει ραγδαία αύξηση.

Καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι και επιχειρήσεις άρχισαν να αναγνωρίζουν τη σημασία της διατήρησης του περιβάλλοντός και να υιοθετούν φιλικές προς το περιβάλλον, διαφαίνεται πως από νωρίς τα άτομα έδειξαν να συνειδητοποιούν ότι η μελλοντική ευημερία εξαρτάται από τη σημερινή διαχείριση. Σήμερα, το περιβάλλον δεν αποτελεί πλέον αποκλειστική μέριμνα του Κράτους και των άμεσων ρυπαντών, αλλά και οι υπόλοιποι κοινωνικοί εταίροι, όπως τα τραπεζικά ιδρύματα, είναι δυνατό να

διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη της ισόρροπης ανάπτυξης (Sahoo and Nayak, 2008).

Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για το περιβάλλον φαίνεται και στην παγκόσμια εξέλιξη της πορείας των πράσινων επενδύσεων, η οποία ολοένα και αυξάνεται τις τελευταίες δεκαετίες. Όπως παρουσιάζεται και στην Εικόνα 1, από το 2004, όπου το ενδιαφέρον για πράσινες επενδύσεις ήταν ιδιαίτερα χαμηλό διεθνές επίπεδο, στις αναπτυγμένες οικονομίες της Β. Αμερικής, Ευρώπης, Ασίας και Ωκεανίας, για την περίοδο 2004 – 2010, η προσοχή απέναντι στο ζήτημα του περιβάλλοντος άρχισε να αυξάνεται σημαντικά. Με εξαίρεση τα έτη 2009 – 2010, οπότε και η διεθνής οικονομία βίωσε μία από τις χειρότερες κρίσεις στην ιστορία της και όπως είναι φυσικό, κάμφθηκαν και οι πράσινες επενδύσεις, τα υπόλοιπα έτη παρουσιάζουν μιας ικανοποιητικά ανοδική πορεία (Εικόνα 1).

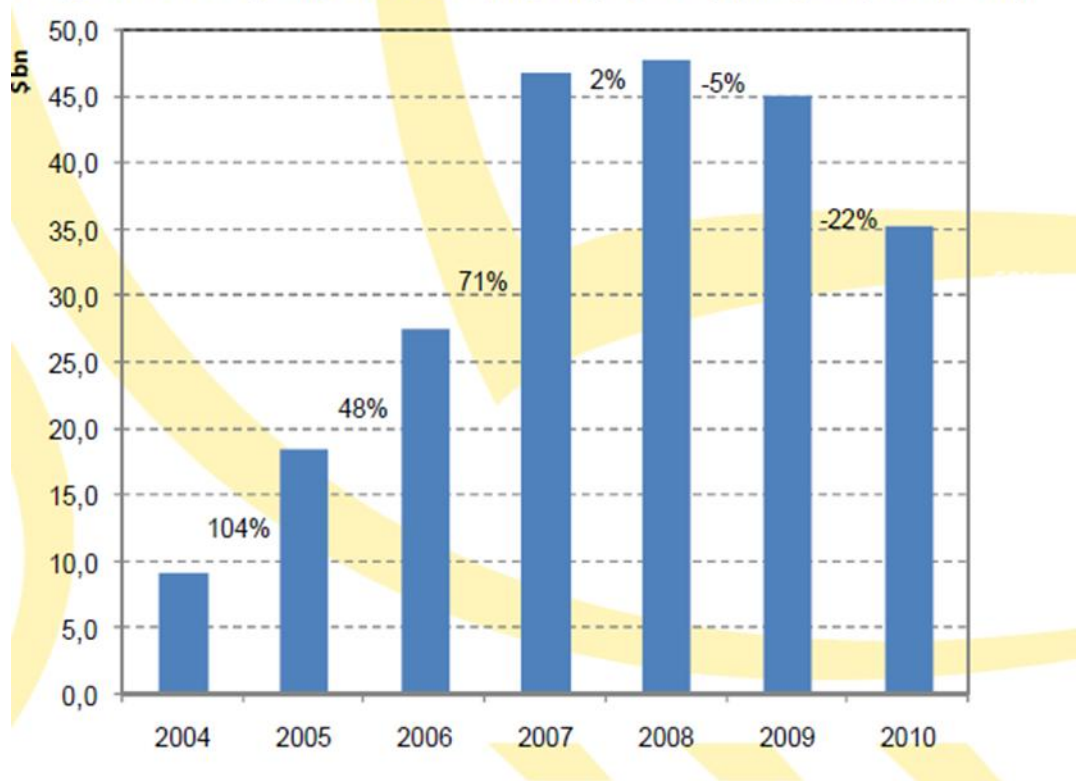
Επικεντρώνοντας την ανάλυση στην Ευρώπη (Εικόνα 2), αξίζει να σημειωθεί ότι από το 2004 έως και το 2008, οι επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας γνωρίζουν ραγδαία αύξηση, η οποία μετά το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης φαίνεται ότι κάμπτεται ως ένα βαθμό, λόγω του κλίματος αβεβαιότητας, το οποίο διαχέεται μέχρι και σήμερα στον τομέα των επενδύσεων διεθνώς.



Εικόνα 1: Παγκόσμια εξέλιξη των επενδύσεων σε Πράσινη Επιχειρηματικότητα, Αντωνιάδης (2012)



## Νέες επενδύσεις στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στην Ευρώπη



Εικόνα 2: Επενδύσεις Πράσινης Επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη, Αντωνιάδης (2012).

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως η σημασία της πράσινης τραπεζικής είναι μεγάλη, τόσο για τις ίδιες τις τράπεζες όσο και για το σύνολο της οικονομίας, καθώς συμβάλλει στην αποφυγή των ακόλουθων κινδύνων που σχετίζονται με τον τραπεζικό τομέα (Sahoo and Nayak, 2008):

- i. Πιστωτικός κίνδυνος: Αποτελεί ένα είδος κινδύνου, ο οποίος προκύπτει όταν οι τράπεζες προχωρούν στην έκδοση δανείων σε επιχειρήσεις που επηρεάζονται αρνητικά από τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως για παράδειγμα το αυξανόμενο κόστος καθαρισμού της ρύπανσης ή των περιβαλλοντικών φόρων. Ο πιστωτικός κίνδυνος που συνδέεται με την παροχή δανείων σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις συχνά εκτιμάται ως υψηλός, εξαιτίας της πιθανότητας αθέτησης των υποχρεώσεων αυτών των πελατών. Ο πιστωτικός κίνδυνος συνδέεται, επιπρόσθετα, με τη χορήγηση δανείων με την παροχή ακινήτων ως εγγύηση, η αξία όμως των οποίων έχει μειωθεί λόγω διαφόρων περιβαλλοντικών

προβλημάτων, γεγονός που αποτελεί πρόσθετη απώλεια στην περίπτωση αθέτησης. Έτσι υπάρχουν περιπτώσεις, όπου οι τράπεζες κρίνονται ως συνυπεύθυνες για τη δανειοδότηση επιχειρήσεων με μοναδικό κριτήριο το κέρδος, χωρίς τον έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που θα επέφεραν και τελικά τις περιέφερε σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμής των υποχρεώσεών τους (Ellis et.al., 1992).

- ii. Νομικός Κίνδυνος: Αποτελεί ένα είδος κινδύνου, το οποίο συνδέεται με την άμεση ευθύνη που φέρουν οι τράπεζες, όταν κατέχουν στο χαρτοφυλάκιό τους περιουσιακά στοιχεία τα οποία συνδέονται με δραστηριότητες που προκαλούν περιβαλλοντική ρύπανση. Οι στρατηγικές της Πράσινης Τραπεζικής βοηθούν τις τράπεζες να μειώσουν αυτού του είδους τους κινδύνους και τα κόστη που συνδέονται με αυτούς, ενισχύοντας επιπλέον την εταιρική τους εικόνα.
- iii. Κίνδυνος Φήμης: Η αυξημένη ευαισθητοποίησης των πολιτών που παρατηρείται σήμερα για θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια του περιβάλλοντος, καθιστά τα τραπεζικά ιδρύματα πιο επιρρεπή στον κίνδυνο κλονισμού της φήμη τους, σε περίπτωση που προωθούν επενδύσεις που θεωρούνται κοινωνικά και περιβαλλοντικά επιζήμιες. Έχει παρατηρηθεί ότι ο κίνδυνος της φήμης είναι πολύ μεγάλος σε τράπεζες που έχουν εμπλακεί στη χρηματοδότηση οικολογικά αμφισβητήσιμων έργων.

Η υιοθέτηση στρατηγικών της Πράσινης Τραπεζικής είναι δυνατό να βοηθήσει τις τράπεζες να περιορίσουν τους παραπάνω κινδύνους.

Οι εν λόγω στρατηγικές περιλαμβάνουν δύο κύρια συστατικά, το πρώτο εκ των οποίων σχετίζεται με τη διαχείριση του περιβαλλοντικού κινδύνου και παράλληλα με τον εντοπισμό νέων ευκαιριών για καινοτόμα χρηματοοικονομικά προϊόντα προσανατολισμένα στη διατήρηση του περιβάλλοντος, ενώ το δεύτερο προσανατολίζεται στη δημιουργία χρηματοοικονομικών προϊόντων με στόχο την ταυτόχρονη επίτευξη ανάπτυξης και περιβαλλοντικών ωφελειών.

Αναφορικά με τη διαχείριση του περιβαλλοντικού κινδύνου, οι τράπεζες αναλαμβάνουν να σχεδιάσουν τα κατάλληλα συστήματα για την αποτελεσματική διαχείριση του περιβάλλοντος, αλλά και για την αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με τα επενδυτικά τους σχέδια. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι δυνατό να επιβαρύνουν τις επενδύσεις στο σύνολό τους, για παράδειγμα μέσω της αύξησης των επιτοκίων. Για τον περιορισμό τους, οι τράπεζες, έχοντας αναπτύξει τα παραπάνω εργαλεία αξιολόγησης, μπορούν να μην αναλαμβάνουν τη χρηματοδότηση έργων υψηλής περιβαλλοντικής επιβάρυνσης.

Σε ό,τι αφορά τη δημιουργία νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, ικανών να υποστηρίξουν την αειφόρο ανάπτυξη, αυτά συμπεριλαμβάνουν την πραγματοποίηση επενδύσεων σε έργα που προωθούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, που στοχεύουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην ενεργειακή αποδοτικότητα, σε επενδύσεις που σχετίζονται σε πιο ήπιες παραγωγικές διαδικασίες και σε ομόλογα ή αμοιβαία κεφάλαια περιβαλλοντικών επενδύσεων.

Έτσι, η Πράσινη Τραπεζική και οι στρατηγικές της πράσινης συμβάλλουν στη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών με υψηλότερα κέρδη, καθώς μειώνονται τα κόστη, ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι, ενισχύεται η φήμη των τραπεζών και προωθείται η περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Για τον λόγο αυτό εξυπηρετείται τόσο η επιχειρηματική επιδίωξη των τραπεζών για την πραγματοποίηση κερδών, όσο και η κοινωνική υπευθυνότητα (Sahoo & Nayak, 2008).

### 3.2.5. Η διεθνής πορεία της Πράσινης Τραπεζικής

Όπως έχει ήδη αναλυθεί ως Πράσινη Τραπεζική, θεωρείται οποιαδήποτε μορφή τραπεζικής δραστηριότητα, η οποία αποφέρει για την κοινωνία περιβαλλοντικά οφέλη. Μια συμβατική τράπεζα γίνεται «πράσινη», όταν αποφασίσει να κατευθύνει τον πυρήνα των δραστηριοτήτων της προς τη βελτίωση του περιβάλλοντος.

Η έννοια της Πράσινης Τραπεζικής εμφανίστηκε πρώτα στις δυτικές χώρες και επίσημα ξεκίνησε το 2003 με απώτερο σκοπό την προστασία του περιβάλλον (Lalon, 2015). Από την περίοδο εκείνη ορισμένα κορυφαία παγκόσμια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η Citigroup Inc. , η Royal Bank της Σκωτίας, η Westpac Banking Corporation άρχισαν να υιοθετούν τις Αρχές του Ισημερινού, έναν διεθνής εθελοντικός κώδικας δεοντολογίας που θεσπίστηκε υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας και υιοθετείται προαιρετικά από τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Δημιουργήθηκαν στα πλαίσια της προσπάθειας να εντάξουν κάποιες κατευθυντήριες αρχές για την προστασία του περιβάλλοντος στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στις δραστηριότητες του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού κλάδου.

Τον Μάρτιο του 2009, μέλος του Κογκρέσσου των Η.Π.Α. Chris Van Hollen εισήγαγε νέο νόμο για την Πράσινη Τραπεζική, στόχος του οποίου ήταν η δημιουργία μιας «πράσινης τράπεζας» ιδιοκτησίας της Κυβέρνηση των ΗΠΑ. Με την εισαγωγή του νέου νόμου, αρχικά πάρθηκε η απόφαση για ελαχιστοποίηση της χρήσης χαρτιού στον τραπεζικό τομέα. Επιπλέον πρακτικές που εισήχθησαν στις Η.Π.Α. στα πρώτα αυτά βήματα της πράσινης τραπεζικής ήταν η εγκατάσταση οικολογικών κτιρίων, η συμμετοχή σε αναδασώσεις, η ενθάρρυνση των ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών, η διαχείριση των αποβλήτων, η εγκατάσταση ηλιακών πάνελ στις οροφές των τραπεζών.

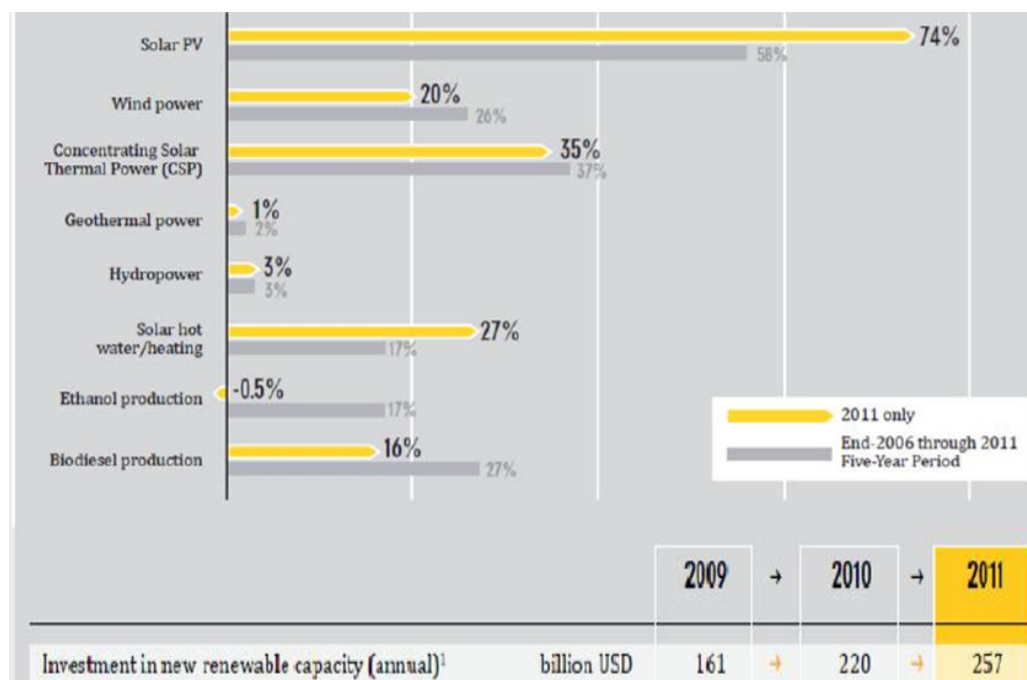
Πέρα από εσωτερικά θέματα, η Πράσινη Τραπεζική άρχισε σταδιακά μετά το 2009 να επεκτείνεται και σε δραστηριότητες των πελατών των τραπεζών, τις οποίες οι ίδιες μπορούσαν να επηρεάσουν άμεσα. Η χρηματοδότηση φιλικών προς το περιβάλλον έργων όπως έργων βιοαερίου, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, βιοδιασπώμενων λιπασμάτων, μονάδων επεξεργασίας λυμάτων είναι οι έμμεσες πρακτικές που υιοθέτησαν διεθνώς οι τράπεζες με σκοπό την πορεία των περιοχών τους σε τροχιά ισόρροπης ανάπτυξης (Lalon, 2015).

Σημαντικές προσπάθειες έχουν καταβληθεί σε διεθνές επίπεδο από πολυεθνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και εταιρίες, διεθνείς οργανισμοί και κοινοπραξίες,, προκειμένου να υιοθετηθούν στρατηγικές προς την

κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα τελευταία χρόνια, ο διεθνής οργανισμός τυποποίησης (ISO) έχει θεσπίσει ολοκληρωμένη σειρά κατευθυντήριων γραμμών, γνωστές συλλογικά ως διεθνές πρότυπο ISO14000, με σκοπό την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής προστασίας και τη μείωση της ρύπανσης στους στόχους της παγκόσμιας βιομηχανικής δραστηριότητας (Sahoo & Nayak, 2008).

Η αυξανόμενη σημασία που αποκτά σήμερα η πράσινη επιχειρηματικότητα και κατ' επέκταση η Πράσινη Τραπεζική γίνεται και αντιληπτή από την πρόσφατη πορεία των πράσινων επενδύσεων.

Συγκεκριμένα, όπως παρουσιάζεται και στην Εικόνα 3, η μέση ετήσια αύξηση των επενδύσεων για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας του 2011 (κίτρινη μπάρα) είναι κατά μέσο όρο ίση ή και ξεπερνά σε ορισμένες κατηγορίες επενδύσεων, την αντίστοιχη μέση ετήσια αύξηση όλης της περιόδου 2006 – 2011. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει την ολοένα αυξανόμενη σημασία που αποκτά σήμερα η πράσινη οικονομία και ανάπτυξη και κατ' επέκταση, η πράσινη τραπεζική.



**Εικόνα 3: Μέση ετήσια αύξηση επενδύσεων σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας 2006 – 2011. Με κίτρινο χρώμα, η αύξηση του έτους 2011 μόνο, ενώ με γκρι, η αύξηση όλης της περιόδου 2006 – 2011, Ζαβράς (2013).**

## Κεφάλαιο 4ο: Πράσινη Τραπεζική: Διαδικασίες, Προϊόντα, Υπηρεσίες και Στρατηγικές

### 4.1. Διαδικασίες

Η εφαρμογή της Πράσινης Τραπεζικής από όλα τα τμήματα των τραπεζικών ιδρυμάτων να αναπτύσσουν κάθε δραστηριότητά τους με γνώμονα το επίπεδο φιλικότητας προς το περιβάλλον, ούτως ώστε να συμβάλλουν με τον τρόπο αυτό στη βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Αρκετά ευκαιρίες είναι διαθέσιμες για τα τραπεζικά ιδρύματα, έτσι ώστε να στραφούν σε φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων τους. Πιο συγκεκριμένα:

Ως προς τη Διαχείριση της Εφοδιαστικής Αλυσίδας, η Πράσινη Τραπεζική υποδεικνύει την υιοθέτηση στρατηγικών για την ελαχιστοποίηση των αποθεμάτων, καθώς και το σχεδιασμό του δικτύου εφοδιασμού τους με βάση το αποτύπωμα άνθρακα.

Ως προς τη Διαχείριση των Πόρων, προτείνεται η προώθηση των συναλλαγών χωρίς κατανάλωση χαρτιού και η υιοθέτηση τεχνικών για τη βελτιστοποίηση της απόδοσης του εργατικού δυναμικού, καθώς και τη διάδοση της χρήσης έξυπνων συσκευών για την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση των καθηκόντων.

Σχετικά με τη Διαχείριση των Σχέσεων με τους Πελάτες, από τις αρχές της Πράσινης ενθαρρύνεται η χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών μέσων από την πλευρά των τραπεζικών ιδρυμάτων, όπου αυτό είναι δυνατό, για να διατηρούν επαφή ή να απαντούν σε αιτήματα πελατών και δυνητικών πελατών, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αντίστοιχων επικοινωνιών που απαιτούν τη χρήση χαρτιού.

Όσον αφορά το ζήτημα των Προμηθειών, η Πράσινη Τραπεζική υποδεικνύει την επιλογή προμηθευτών έπειτα από αξιολόγηση των προϊόντων, των υπηρεσιών και των λειτουργιών τους ως προς το επίπεδο φιλικότητάς τους προς το περιβάλλον.

Σχετικά με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες του, τα οποία αναλυτικά θα παρουσιαστούν στην επόμενη ενότητα, προτείνεται ο σχεδιασμός και η προσφορά τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών κατά τρόπο, ώστε να καταναλώνουν λιγότερους πόρους και λιγότερη ενέργεια και ως εκ τούτου να συμβάλλουν στη μείωση του αποτυπώματος του άνθρακα (Institute for Development & Research in Banking Technology, 2013).

## 4.2. Προϊόντα & Υπηρεσίες

Μέχρι και λίγα χρόνια πριν, η πλειοψηφία των τραπεζών δεν αναζητούσε για επενδυτικές ευκαιρίες σε τομείς ή επιχειρήσεις με προσανατολισμό φιλικό προς το περιβάλλον. Τέτοιου είδους στρατηγικές Πράσινης Τραπεζικής, όπως είναι πλέον διαδεδομένες, έκαναν την εμφάνισή τους πολύ πρόσφατα, εισήχθησαν όμως δυναμικά, όχι μόνο στον τραπεζικό τομέα, αλλά και στον τομέα της διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, αλλά και σε ασφαλιστικές εταιρείες. Η άμεση διάδοση της τάσης αυτής προς την βιώσιμη ανάπτυξη, δείχνει ότι διανύουμε την εποχή της έναρξης της πορείας δημιουργίας και ένταξης πράσινων χρηματοοικονομικών προϊόντων στην συμβατική τραπεζική.

Οι τράπεζες αναπτύσσουν νέα προϊόντα και υπηρεσιών στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στη ζήτηση των καταναλωτών για επιλογές προϊόντων που προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Παρακάτω παρατίθενται οι κυριότερες επιλογές τέτοιων και υπηρεσιών που προσφέρονται από τις τράπεζες στους καταναλωτές στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης (Oyegunle & Weber, 2015).

Βασικό βήμα για την δημιουργία πράσινων τραπεζικών προϊόντων αποτελεί η αξιολόγηση της αγοράς στην οποία θα απευθύνονται. Γενικά, τρεις είναι οι παράγοντες οι οποίοι συνθέτουν τις κατευθυντήριες γραμμές για τις τάσεις που επικρατούν στην αγορά τραπεζικών προϊόντων σήμερα και υποδεικνύουν την ανάγκη για ανάπτυξη και προώθηση τέτοιων πράσινων προϊόντων.

Οι παράγοντες αυτοί είναι:

- I. Η γνώση των υφιστάμενων περιβαλλοντικών προβλημάτων
- II. Η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και η άποψη της κοινή γνώμης.
- III. Η περιβαλλοντική νομοθεσία

Τα τραπεζικά ιδρύματα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους τόσο σε πελάτες λιανικής, απλούς πολίτες μικρές επιχειρήσεις δηλαδή, όσο και σε επιχειρήσεις με μεγάλο κύκλο εργασιών, στα πλαίσια της επενδυτικής τραπεζικής. Για κάθε κατηγορία πελατών, έχουν διαμορφώσει και τα αντίστοιχα προϊόντα και υπηρεσίες πράσινης τραπεζικής, σύμφωνα με τη λογική που αναλύθηκε παραπάνω.

Αναφορικά με τη λιανική τραπεζική, καλύπτει όλο το φάσμα των προσωπικών και επιχειρηματικών τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για νοικοκυριά, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αλλά όχι για μεγάλες επιχειρήσεις και θεσμικούς επενδυτές . Τα πιο γνωστότερα προϊόντα και υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής γενικά είναι τα ενυπόθηκα δάνεια, οι πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, οι εντολές πληρωμών, οι ασφάλειες, οι λογαριασμοί υπεραναλήψεων και οι υπηρεσίες διαχείρισης διαθεσίμων. Σε αυτή την κατηγορία τραπεζικής, τα πιο διαδεδομένα πράσινα χρηματοοικονομικά προϊόντα είναι τα εξής:

- ✓ Πράσινα Στεγαστικά Δάνεια για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και νοικοκυριά
- ✓ Ενυπόθηκα Στεγαστικά Δάνεια
- ✓ Πράσινες Πιστωτικές και Χρεωστικές Κάρτες
- ✓ Πράσινα Δάνεια για την αγορά Αυτοκινήτων

Ακολούθως θα παρατεθεί η παρουσίαση των παραπάνω πράσινων τραπεζικών προϊόντων:

### **Πράσινα Στεγαστικά Δάνεια**

Τα πράσινα στεγαστικά δάνεια ή όπως είναι αλλιώς γνωστά, ενεργειακά αποδοτικά στεγαστικά δάνεια, παρέχουν στα νοικοκυριά πολύ χαμηλότερα επιτόκια σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά στεγαστικά δάνεια, με σκοπό να ενισχύσουν την αγορά νέων, ενεργειακά αποδοτικών κατοικιών ή



να δώσουν κίνητρο για επενδύσεις σε μετατροπές παλαιών συσκευών, σε ενεργειακά αποδοτικότερων.



Επιπλέον, στα πλαίσια της ίδιας λογικής, οι τράπεζες προσφέρουν πράσινα στεγαστικά δάνεια, καλύπτοντας το κόστος της μετατροπής μίας κατοικίας, η οποία καταναλώνει συμβατική ενέργεια σε πράσινη κατοικία.

Στον τομέα αυτό έχει αναπτυχθεί πληθώρα προϊόντων λιανικής τραπεζικής, ορισμένα από τα οποία έχουν σημειώσει ιδιαίτερα σημαντική επιτυχία.

Για παράδειγμα, στις Η.Π.Α. εδώ και μία δεκαετία έχουν αρχίσει να εμφανίζονται ελκυστικά προγράμματα για ρυθμίσεις δανείων που αφορούν φιλικά προς το περιβάλλον κτίρια (Wells & Fargo, 2005), τα οποία χαρακτηρίζονται από χαμηλή κατανάλωση ενέργειας και μειωμένη ποσότητα αποβλήτων και ατμοσφαιρικής ρύπανσης, συγκριτικά με τα συμβατικά κτίρια. Τα οικολογικά χαρακτηριστικά αυτών των κτιριακών εγκαταστάσεων, αξιολογούνται θετικά από τους αξιολογητές δανείων, οι οποίοι δίνουν μεγάλη έμφαση στα μειωμένα λειτουργικά έξοδα, τη βελτιωμένη απόδοση και τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής της συγκεκριμένης επένδυσης, διότι τα χαρακτηριστικά αυτά, αυξάνουν τα καθαρά έσοδα λειτουργίας, στοιχείο που αποτελεί καθοριστικό παράγοντα κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των δανείων, σύμφωνα με την εισοδηματική προσέγγιση.

### **Ενυπόθηκα Στεγαστικά Δάνεια**

Τα ενυπόθηκα πράσινα στεγαστικά δάνεια, είναι συνήθως εγγυημένα με δεύτερης τάξης υποθήκη, (δηλαδή με ένα είδος υποθήκης το οποίο υφίσταται σε ήδη προσημειωμένο ακίνητο λόγω δανειοδότησης του πελάτη και από άλλο χρηματοπιστωτικό φορέα), διαθέτουν μειωμένα επιτόκια και

ιδανική ευκαιρία για τα νοικοκυριά να εγκαταστήσουν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή πράσινες τεχνολογίες στις οικίες τους. Κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού αυτών των πράσινων τραπεζικών προϊόντων, οι τράπεζες συνεργάζονται με παρόχους πράσινης τεχνολογίας και περιβαλλοντικές οργανώσεις. (Oyegunle & Weber, 2015).

### **Πράσινες Πιστωτικές και Χρεωστικές Κάρτες**



Εικόνα 5: Πράσινες Πιστωτικές & Χρεωστικές Κάρτες, <http://www.ecofirms.org/journal/>

Στην κατηγορία των πράσινων τραπεζικών προϊόντων λιανικής συμπεριλαμβάνονται και οι χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες, οι οποίες συνδέονται με περιβαλλοντικές δραστηριότητες.

Οι πιστωτικές κάρτες που διατίθενται από τις περισσότερες δημοφιλείς εταιρείες πιστωτικών καρτών, προσφέρουν συνήθως δωρεές σε μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις, κατά προσέγγιση ίσες με μισή εκατοστιαία μονάδα (0,5%) της αξίας της εκάστοτε αγοράς προϊόντων, μεταφοράς υπολοίπων ή ανάληψης μετρητών που πραγματοποιούνται από τους κατόχους τους (Jeucken, 2004).

## **Πράσινα Δάνεια για την Αγορά Αυτοκινήτου**

Τα πράσινα δάνεια για την αγορά αυτοκινήτων αποσκοπούν στο να παρέχουν κίνητρα για την αγορά αυτοκινήτων με χαμηλές εκπομπές αερίων και υψηλή αποδοτικότητα καυσίμων, προσφέροντας χαμηλότερα επιτόκια από τα τρέχοντα της αγοράς. Τα πράσινα αυτά τραπεζικά προϊόντα έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, με την πλειοψηφία τους να προσφέρονται από τραπεζικά ιδρύματα της Αυστραλίας και της Ευρώπης.

Έχει αποδειχθεί ότι τα συγκεκριμένα δάνεια αυτοκινήτων αποτελούν ιδανική λύση για τα μικρότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, έτσι ώστε να διαφοροποιηθούν μέσω αυτής της καινοτομίας και να προσφέρουν παράλληλα ένα εξειδικευμένο προϊόν που απευθύνεται όμως σε μεγάλη μερίδα των πελατών λιανικής (CUNA Group, 2006).

Αναφορικά με την εταιρική και επενδυτική τραπεζική, αφορά τις τράπεζες που παρέχουν χρηματοδοτικές και επενδυτικές λύσεις, συχνά σε διεθνές επίπεδο, σε μεγάλες επιχειρήσεις, και ιδρύματα, σε δημόσιους οργανισμούς με σύνθετες οικονομικές ανάγκες, ακόμα και σε Κυβερνήσεις Κρατών.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες εταιρικής και επενδυτικής τραπεζική εγγυώνται για ζητήματα χρέους των εταιρικών πελατών τους, αλλά και του δημοσίου τομέα, ενώ τους παρέχουν και την τεχνογνωσία τους στον τομέα της διαχείριση κεφαλαίων, καθώς επίσης και συμβουλές ζητήματα εταιρικών συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Γίνεται πλέον αντιληπτό ότι η περιβαλλοντολογική συνείδηση έχει περάσει και στον χώρο των επενδύσεων, καθώς ο συγκεκριμένος κλάδος διέκρινε σχετικά νωρίς τη σημασία της στροφής προς την αειφόρο ανάπτυξη και προέβη, έτσι, στη δημιουργία πράσινων αμοιβαίων κεφαλαίων (eco – funds).

Ακριβής ορισμός για την έννοιας των eco – funds δεν έχει διατυπωθεί, αλλά που ισχύει είναι ότι πρόκειται κεφάλαια ή χρηματικούς πόρους (funds) που αφορούν κατά κύριο λόγο επενδύσεις σε επιχειρήσεις, οι οποίες

διαχειρίζονται τους φυσικούς πόρους κατά τέτοιο τρόπο ώστε να στηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Για εκείνους που ενδιαφέρονται να επενδύσουν αποκλειστικά και μόνο σε «πράσινα» funds υπάρχουν, ορισμένα που ανήκουν στην κατηγορία της περιβαλλοντικής τεχνολογίας, τα οποία ακολουθώντας αυστηρά κριτήρια, επενδύουν αποκλειστικά και μόνο σε επιχειρήσεις που στηρίζονται, αξιοποιούν και αναπτύσσουν τεχνολογίες που υποστηρίζουν την ισόρροπη ανάπτυξη. Παράδειγμα επιχειρήσεων αυτού του είδους είναι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρισμού με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και συγκεκριμένα αιολικής ή ηλιακής.

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές συγκρίσεις μεταξύ των αποδόσεων των συμβατικών αμοιβαίων κεφαλαίων με τα λεγόμενα eco – funds, χωρίς όμως να εντοπίζονται τελικά ιδιαίτερες διαφορές μεταξύ τους. Σύμφωνα με τους Mallet & Michelson (2005), έπειτα από την αναλυτική σύγκριση των αποδόσεων μεταξύ συμβατικών και πράσινων αμοιβαίων κεφαλαίων, όπως παρατίθεται από τη Lesser (2014), κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν εντοπίζονται ουσιώδεις διαφορές στις αποδόσεις του ξεχωριστού αυτού είδους αμοιβαίων κεφαλαίων σε σχέση με τα παραδοσιακά.

Η πορεία και η εξέλιξη των επενδυτικών κεφαλαίων που υποστηρίζουν την αειφόρο ανάπτυξη αντικατοπτρίζει την ολοένα αυξανόμενη πολυπλοκότητα της διαδικασίας αξιολόγησης των επενδύσεων. Έτσι, η πρώτη γενιά πράσινων επενδυτικών κεφαλαίων λάμβανε υπόψη της κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια ως κριτήρια αποκλεισμού, ενώ η δεύτερη γενιά εισήγαγε την χρησιμοποίηση κριτηρίων, τα οποία έδιναν ιδιαίτερη βαρύτητα στις προοδευτικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές πολιτικές ή πρακτικές, ως θετικά κριτήρια. Η τρίτη γενιά, τέλος, τέτοιου είδους κεφαλαίων αξιολογεί πλέον τα κεφάλαια, χρησιμοποιώντας, τόσο θετικά όσο και κριτήρια κατά τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής δυνητικών επενδύσεων σε eco – funds (UBS Global Asset Management, 2006).

Τα κυριότερα προϊόντα και υπηρεσίες πράσινης τραπεζικής που προσφέρονται από τις παραπάνω τράπεζες είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Επιχειρηματικά & Επενδυτικά Κεφάλαια

- ✓ Διαχείριση Κεφαλαίων

Πιο αναλυτικά:

### **Επιχειρηματικά & Ιδιωτικά Επενδυτικά Κεφάλαια**

Οι τράπεζες λαμβάνουν πλέον σοβαρά υπόψη τα περιβαλλοντικά ζητήματα πριν από τη λήψη της απόφασης για χρηματοδότηση επιχειρήσεων μέσω των κεφαλαιαγορών. Έτσι, έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην παροχή βοήθειας σε παρόχους τεχνολογίας και επιχειρήσεις που βασίζονται στις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, αποκομίζοντας συγχρόνως κέρδη για τις ίδιες.

Οι νέες επιχειρήσεις έχουν ανάγκη για επιχειρηματικά κεφάλαια και προχωρούν στην αναζήτηση επικερδών τρόπων, για να καλύψουν τις χρηματικές τους ανάγκες για πράσινες επενδύσεις, πριν εισαχθούν στο χρηματιστήριο. Τα επιχειρηματικά κεφάλαια αποτελούν μια μέθοδο για να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις αυτές να εξασφαλίσουν την αναγκαία χρηματοδότηση για την ανάπτυξή τους, με αποτέλεσμα να εξασφαλίσουν ελκυστικές αποδόσεις για τους μετόχους τους. Επιπλέον, οι επενδυτικές τράπεζες μπορούν να συνδράμουν τις νεοσυσταθείσες επιχειρήσεις να καταστούν γνωστές στο ευρύτερο κοινό (Deloitte, 2006).

### **Διαχείριση Κεφαλαίων**

Η διαχείριση κεφαλαίων έχει αναδειχθεί τα τελευταία χρόνια σε έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους κλάδους του χρηματοπιστωτικού τομέα. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα επικεντρώνεται στην παροχή χρηματοοικονομικών συμβουλών από την πλευρά των τραπεζών στους πελάτες τους, οι οποίες σχετίζονται με την αγορά ακινήτων, την επένδυση σε αμοιβαία κεφάλαια, τη διαχείριση των περιουσιακών τους στοιχείων, την ιδιωτική τραπεζική, καθώς και σε φορολογικά ζητήματα, αλλά και πλήρεις πακέτο υπηρεσιών για τις χρηματιστηριακές τους συναλλαγές. Τα στελέχη που αναλαμβάνουν καθήκοντα διαχειριστών περιουσιακών στοιχείων εξειδικεύονται στον τομέα της συμβουλευτικής και διεξάγουν ενδελεχείς

οικονομικές αναλύσεις για την εκάστοτε απόφαση που πρόκειται να ληφθεί σε σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία ή οποιαδήποτε άλλη επενδυτική δραστηριότητα. Οι κύριοι τομείς στους οποίους εκτείνεται η διαχείρισης κεφαλαίων αφορούν τη διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων, ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων και συνταξιοδοτικών – ασφαλιστικών ταμείων (Deloitte, 2006).

### 4.3. Στρατηγικές

Οι κύριες στρατηγικές των τραπεζών στα πλαίσια της εφαρμογής των αρχών της πράσινης τραπεζικής παρατίθενται στην έκθεση του Ινστιτούτου για την Ανάπτυξη και την Έρευνα για τις Τραπεζικές Τεχνολογίες (Institute for Development & Research in Banking Technology, 2013) και οι οποίες είναι οι εξής:

- ❖ Ευαισθητοποίηση των βασικών εμπλεκόμενων σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα και τις επιπτώσεών τους στην οικονομία, το περιβάλλον και την κοινωνία.
- ❖ Η διεξαγωγή ενεργειακών ελέγχων σχετικών με την πολιτική αγορών εξοπλισμού και με την πολιτική διαχείρισης απορριμμάτων.
- ❖ Η εκτίμηση των συνεπειών των πληροφοριακών συστημάτων στο περιβάλλον και ο προσδιορισμός των τομέων που θα πρέπει γίνουν φιλικότεροι προς το περιβάλλον (π.χ. μείωση συσκέψεων δια ζώσης και προώθηση των τηλεδιασκέψεων με σκοπό τη μείωση των μετακινήσεων και επομένως των εκπομπών ρύπων).
- ❖ Ορισμός συγκεκριμένων, μετρήσιμων, εφικτών και ρεαλιστικών στόχων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, όπως τη διαμόρφωση εσωτερικών στόχων, με σκοπό τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος. Ανάπτυξη κριτηρίων για τη μέτρηση της προόδου προς την κατεύθυνση της επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων.
- ❖ Ανάπτυξη και εφαρμογή περιβαλλοντικής πολιτικής προσανατολισμένης στην επίτευξη της άριστης χρησιμοποίησης του

εξοπλισμού, με ταυτόχρονη μείωση της χρήσης ενέργειας με σκοπό τον περιορισμό της περιβαλλοντικής τους επίπτωσης.

- ❖ Η ενθάρρυνση μέσω της παροχής κινήτρων στο εργατικό δυναμικό, προκειμένου να ενεργοποιηθεί και να ακολουθεί τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, αλλά και να τις εμπλουτίσει εφαρμόζοντας και δικές τους ιδέες. Επιπλέον, ενθάρρυνση των πελατών και των προμηθευτών προκειμένου να υιοθετούν επίσης πρακτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- ❖ Τακτική παρακολούθηση της προόδου της πράσινης στρατηγικής, των νέων τάσεων και εξελίξεων. Αναθεώρηση της αρχικής πολιτικής πράσινης τραπεζικής, όπου απαιτείται.
- ❖ Δημοσιοποίηση της περιβαλλοντικής πολιτικής, των δράσεων και των επιτευγμάτων της, έτσι ώστε να γίνει γνωστό το έργο του ιδρύματος στον τομέα αυτό σε πελάτες, στην κυβέρνηση, σε δημόσιους οργανισμούς και στην κοινωνία γενικότερα (Institute for Development & Research in Banking Technology, 2013).

#### 4.4. Η συμβολή της πράσινης τραπεζικής στη βιώσιμη ανάπτυξη

Σύμφωνα με την Meena (2013) η συμβολή της πράσινης τραπεζικής είναι καθοριστικής σημασίας για την ισόρροπη ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, τα οφέλη του Green Banking προς την κατεύθυνση αυτή, παρατίθενται στην ακόλουθη ανάλυση.

Αρχικά, η πράσινη τραπεζική προάγει την αρχή της εξοικονόμησης χαρτιού, καθώς μειώνει στο ελάχιστο τις εργασίες που απαιτούν τη σπατάλη χαρτιού και προωθεί κάθε είδος ηλεκτρονικής επικοινωνίας και συναλλαγής. Η εξέλιξη των συστημάτων μηχανογράφησης συμβάλλει στην προσπάθεια αυτή, καθώς περιορίζει σημαντικά την κατανάλωση χαρτιού για όλες τις τραπεζικές διαδικασίες, μειώνοντας τις ανάγκες για αποψίλωση δασών.

Έπειτα, σημαντικός αριθμός τραπεζών συμμετέχει στην ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα, χρηματοδοτώντας μέσω χορηγιών τα προγράμματα ευαισθητοποίησης που διοργανώνονται κατά καιρούς από περιβαλλοντικές οργανώσεις. Εκτός αυτού,

πολλές τράπεζες προβαίνουν στη διοργάνωση παρόμοιων προγραμμάτων με δική τους πρωτοβουλία, ενισχύοντας παράλληλα την εταιρική τους φήμη.

Ακόμη, μέσω των ενεργειών της πράσινης τραπεζικής, δίνονται οικονομικά κίνητρα για την κατασκευή έργων, προϊόντων ή υπηρεσιών, τα οποία συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέτοια είναι η κατασκευή αυτοκινήτων φιλικών προς το περιβάλλον, οικολογικών κατοικιών, η χρηματοδότηση για ενεργειακή αναβάθμιση σπιτιών και επαγγελματικών χώρων, κλπ.

Τέλος, στα πλαίσια της πράσινης τραπεζικής, οι τράπεζες ακολουθούν περιβαλλοντικά πρότυπα ως κριτήρια για δανεισμό, ωθώντας έτσι τους επιχειρηματίες στην αλλαγή των δραστηριοτήτων τους σε μορφές φιλικότερες προς το περιβάλλον, συμβάλλοντας έτσι στο καλύτερο μέλλον για τις μελλοντικές γενεές (Meena, 2013).

#### 4.4.1 Η συνεισφορά της πράσινης τραπεζικής στο αποτύπωμα του άνθρακα (carbon footprint)

Το αποτύπωμα του άνθρακα και η προσπάθεια μείωσής του, αποτελεί μία από τις προσπάθειες της πράσινης τραπεζικής να συμβάλλει προς την κατεύθυνση της επίτευξης ισόρροπης ανάπτυξης. Πριν όμως εξεταστεί η συνεισφορά της πράσινης τραπεζικής και οι προσπάθειες που έχουν γίνει, θα προηγηθεί η εισαγωγή στην έννοια του αποτυπώματος του άνθρακα.

Το αποτύπωμα του άνθρακα (carbon footprint) μετρά το διοξείδιο του άνθρακα που παράγεται από την καύση ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, θέρμανσης, μεταφορών, καθώς και για την παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων, τα οποία χρησιμοποιούνται για ιδιωτική, επαγγελματική ή δημόσια χρήση.

Υπάρχουν δύο επίπεδα ανάλυσης του αποτυπώματος του άνθρακα, σε πρώτο επίπεδο, το αποτύπωμα του άνθρακα απεικονίζει τις άμεσες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO<sub>2</sub>) από την καύση των ορυκτών καυσίμων (άνθρακα, πετρελαίου, φυσικού αερίου) τα οποία προορίζονται για κατανάλωση ενέργειας και για μεταφορές. Σε δεύτερο επίπεδο, το



αποτύπωμα του άνθρακα μετρά τις έμμεσες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, οι οποίες προέρχονται από την χρήση προϊόντων και από όλες τις καθημερινές δραστηριότητες επιχειρήσεων, νοικοκυριών, αλλά και του Κράτους (<http://gogreenplus.org/nuts-and-bolts-guide/carbon-footprint/>).

Συνεπώς, το αποτύπωμα του άνθρακα ενός προϊόντος είναι το συνολικό διοξείδιο του άνθρακα, καθώς και τα υπόλοιπα αέρια του θερμοκηπίου που εκπέμπονται σε όλη τη διάρκεια ζωής κάθε προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των αερίων που εκπέμπονται κατά την παραγωγή του, τη χρήση και την απόρριψή του. Έτσι, για παράδειγμα, το αποτύπωμα του άνθρακα ενός γιαουρτιού περιλαμβάνει τις εκπομπές που προέρχονται από την εκτροφή των αγελάδων, την παραγωγή του γάλακτος, την επεξεργασία του, την παρασκευαστική διαδικασία, καθώς και την συσκευασία του. Περιλαμβάνει ακόμη τις εκπομπές που προκαλεί η μεταφορά του προϊόντος για τη διανομή του στα σημεία πώλησης καθώς και τις εκπομπές που προκαλούνται από την απόρριψη της συσκευασίας μετά την χρήση του (Τσιτσιφλή, 2013).

Διάφορα εργαλεία έχουν αναπτυχθεί για τον υπολογισμό του αποτυπώματος του άνθρακα ενός ατόμου, νοικοκυριού ή επιχείρησης και πλέον, μέσω σχετικών ιστοσελίδων μπορεί κανείς να υπολογίσει το επίπεδο των εκπομπών ρύπων που προέρχονται από τις καθημερινές του δραστηριότητες, μπορεί επίσης να γίνει καλύτερα κατανοητό από ποιες δραστηριότητες προέρχονται οι περισσότερες εκπομπές και να προχωρήσει στις απαραίτητες περικοπές (Malk, 2011). Παρόλο που οι επενδύσεις σε φιλικότερα προς το περιβάλλον κτίρια, αυτοκίνητα ή τρόπους παραγωγής έχουν υψηλότερο αρχικό κόστος, η μείωση των εκπομπών ρύπων, άρα και η μείωση κατανάλωσης ενέργειας, μακροπρόθεσμα οδηγεί σε εξοικονόμηση χρημάτων. Ο ρόλος των τραπεζών σε αυτή τη μετάβαση σε φιλικές προς το περιβάλλον δραστηριότητες (ήπιες μορφές ενέργειας, ενεργειακές αναβαθμίσεις κτιρίων, «πράσινες» μεταφορές) είναι καταλυτικός, καθώς αποτελούν τον κύριο χρηματοδότη των πρωτοβουλιών αυτών (Malk, 2012).

Έτσι για παράδειγμα, η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) σχεδιάζει να μειώσει το αποτύπωμα του άνθρακα, συνάπτοντας συνεργασίες με άλλα

κορυφαία παγκόσμια τραπεζικά ιδρύματα, με στόχο τη δημιουργία μιας κοινής μεθόδου για την εκτίμηση των εκπομπών αερίων που προέρχονται από κάθε δραστηριότητα που χρηματοδοτούν. Οι εκτιμήσεις αυτές αναμένεται να επιφέρουν μεγαλύτερη διαφάνεια στα χαρτοφυλάκια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και να ενθαρρύνουν τους πελάτες τους να ακολουθήσουν πορείες ανάπτυξης, με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (<http://www.worldwatch.org/node/6209>).

Τα ίδια χνάρια ακολούθησε και ο Όμιλος Deutsche Bank στην Ιαπωνία, όπου και κατάφερε να μειώσει το αποτύπωμα άνθρακα κατά 15,6% το 2013 σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Η αύξηση της ευαισθητοποίησης του προσωπικού επισημαίνεται από την Deutsche Bank ως καθοριστικός παράγοντας μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματός της.

Οι τέσσερις εταιρείες του Ομίλου της Deutsche Bank στην Ιαπωνία μείωσαν τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 15,6% το 2013, σε σχέση με τις αντίστοιχες εκπομπές που καταγράφηκαν το 2012, ενώ από το 2010 οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα έχουν μειωθεί κατά 36,2%.

Οι πιο σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν για την επίτευξη του παραπάνω αποτελέσματος αφορούσαν στην ποσότητα του χαρτιού που χρησιμοποιήθηκε το 2013, οι οποίες μειώθηκαν κατά 32,06%. Επιπλέον, άλλαξε το συστήματα διαχείρισης και χρησιμοποιήθηκαν για εκτύπωση μόνο 7.280.000 φύλλα χαρτιού το 2013, σε σύγκριση με τα 10.21 εκατομμύρια φύλλα το 2012.

Επιπρόσθετα, μειώθηκαν επίσης σημαντικά τα αεροπορικά ταξίδια. Συγκεκριμένα το 2013 καταγράφηκαν 11.480.000 χιλιόμετρα αεροπορικών ταξιδιών, ενώ το 2012 ο αριθμός αυτός ανήλθε σε 16.000.000 χιλιόμετρα, που σημαίνει μείωση της τάξης του 28,6% στις αεροπορικές μετακινήσεις.

Έτσι, δίνοντας έμφαση πρώτα στις εσωτερικές διαδικασίες, η Deutsche Bank κατάφερε να βελτιώσει το ενεργειακό αποτύπωμά της στην Ιαπωνία του 2013 ([https://www.db.com/cr/en/concrete-deutsche\\_bank\\_group\\_japan\\_reduces\\_carbon\\_footprint\\_in\\_2013.htm](https://www.db.com/cr/en/concrete-deutsche_bank_group_japan_reduces_carbon_footprint_in_2013.htm)).

## Κεφάλαιο 5ο: Μελέτη Περιπτώσεων Πράσινης Τραπεζικής

### Οι Ελληνικές Τράπεζες

Τα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδας σχετικά πρόσφατα αντιλήφθηκαν τη σημασία της πράσινης τραπεζικής και της ανάπτυξης των λεγόμενων «πράσινων» τραπεζικών προϊόντων. Αφότου θεσπίστηκε το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο στη χώρα, οι ελληνικές τράπεζες προχώρησαν στη δημιουργία πληθώρας προϊόντων αυτού του είδους, τα οποία κατέκλισαν την ελληνική αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων, τα δημοφιλέστερα εκ των οποίων είναι τα δάνεια για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και για εξοικονόμηση ενέργειας, καθώς και οι πράσινες πιστωτικές κάρτες.

Μέχρι και σήμερα εξακολουθείται να πιστεύεται ότι η Πράσινη Τραπεζική, δηλαδή η τραπεζική που προωθεί τις επενδύσεις σε προϊόντα και υπηρεσίες φιλικά προς το περιβάλλον, έχουν ταυτιστεί ως ένα βαθμό με τα Φωτοβολταϊκά Συστήματα, τα οποία γνώρισαν ευρεία διάδοση τα προηγούμενα χρόνια στην Ελλάδα, αλλά με τις συνεχείς αλλαγές των όρων και των τιμών πώλησης του ρεύματος, έχουν αφήσει μετέωρους όλους όσους επένδυσαν σε αυτά.

Σε αντίθεση με τα Φωτοβολταϊκά Συστήματα, εξαιρετική επιτυχία γνωρίζει το πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' οίκον», με τη μεσολάβηση του οποίου χιλιάδες ελληνικά νοικοκυριά βελτίωσαν σημαντικά την ενεργειακή απόδοση της κατοικίας τους και γνώρισαν τη φιλοσοφία της βιώσιμης ανάπτυξης (Παπαδογιάννης, 2014).

Όμως, η Πράσινη Τραπεζική είναι πολλά περισσότερα από τις ευκαιριακές επενδύσεις σε Φωτοβολταϊκά και από το πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' οίκον». Η Πράσινη Τραπεζική αφορά ένα νέο τρόπο ζωής για ιδιώτες και επιχειρήσεις, καθώς προωθεί τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την εξοικονόμηση ενέργειας, την ορθή διαχείριση των αποβλήτων, τη βιολογική γεωργία.

Πέρα από τα πράσινα τραπεζικά προϊόντα, ορισμένες ελληνικές τράπεζες, προκειμένου να συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να μειώσουν το ενεργειακό τους αποτύπωμα και να προωθήσουν περιβαλλοντικές δράσεις, με σκοπό να κερδίσουν την υποστήριξη των ευαίσθητων σε περιβαλλοντικά ζητήματα πολιτών.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα παρουσιαστούν οι πρακτικές και τα τραπεζικά προϊόντα που έχουν αναπτύξει τέσσερις ελληνικές τράπεζες, η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank, η Eurobank και η Εθνική Τράπεζα.

### 5.1. Τράπεζα Πειραιώς

Στην Ελλάδα η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει τα πρωτεία στην πράσινη τραπεζική, καθώς ήδη από το 2004 έχει αρχίσει να καταβάλλει εντατικές προσπάθειες για να μειώσει τόσο το δικό της περιβαλλοντικό αποτύπωμα, όσο και να προωθήσει τις καλές πρακτικές των πελατών της, υποστηρίζοντας τους στην ανάπτυξη των δικών τους πράσινων επενδύσεων ([www.greenbanking.gr](http://www.greenbanking.gr)).

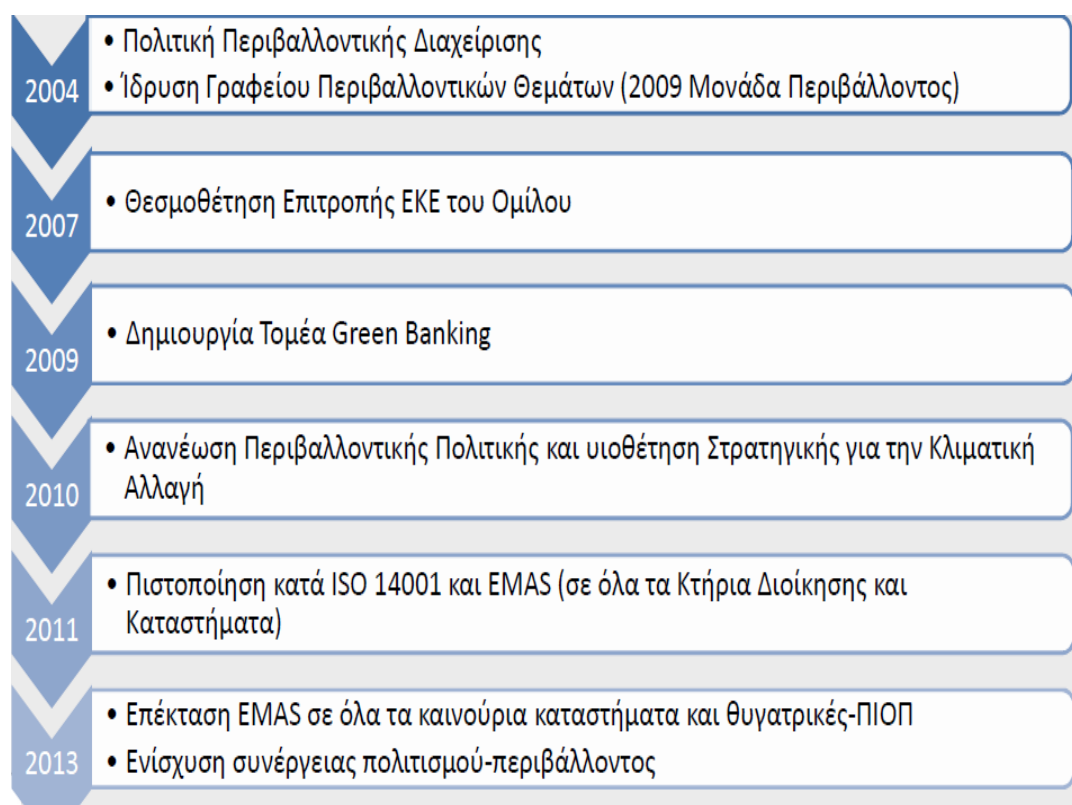
Κεντρικός στόχος της προσπάθειάς της να συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη είναι η αλλαγή του τρόπου λειτουργίας της, μειώνοντας τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων της, αλλά και η προώθηση επενδύσεων φιλικών προς το περιβάλλον.

Η επικέντρωσή της στην Περιβαλλοντική Οικονομία γίνεται ήδη αντιληπτή από το 2009, όταν με βασικό μοχλό το Green Banking, καταβάλλει προσπάθειες να συμβάλει ενεργά στην ενίσχυση υφιστάμενων και νεοφυών επιχειρήσεων με την παροχή προς αυτές μακροπρόθεσμων δανείων και



κεφαλαίων κίνησης, με ευνοϊκούς όρους, με την προϋπόθεση ότι τα επιχειρηματικά τους σχέδια συνάδουν με της αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι κύριοι σταθμοί στην πορεία της Τράπεζας στην κατεύθυνση της Πράσινης Τραπεζικής παρουσιάζονται στην Εικόνα 6:



Εικόνα 6: Κύριοι σταθμοί της Πράσινης Τραπεζικής για την Τράπεζα Πειραιώς, Ζαβράς (2013).

Πέρα από την χρηματοδότηση σε επιχειρηματίες, ανάλογη χρηματοδότηση παρέχεται από την Τράπεζα και σε ιδιώτες προκειμένου να προχωρήσουν σε ενεργειακή αναβάθμιση της κατοικίας τους, με την τοποθέτηση ηλιακού θερμοσίφωνα, την αλλαγή των κουφωμάτων τους, την τοποθέτηση ενεργειακού περιβλήματος στο εξωτερικό του σπιτιού τους κ.ο.κ. (Ζάβρας, 2009).

Το προσωπικό σε όλο το δίκτυο καταστημάτων της, προωθεί τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα που έχουν δημιουργηθεί από την Τράπεζα Πειραιώς, με σκοπό να υποστηρίξουν όλους όσους επιθυμούν να επενδύσουν σε περιβαλλοντικές επενδύσεις.

Μέσω των θυγατρικών του Ομίλου Πειραιώς, προσφέρονται πράσινα χρηματοοικονομικά και ασφαλιστικά προϊόντα, καθώς και υπηρεσίες leasing για την υλοποίηση των πράσινων επενδυτικών σχεδίων. Τα συγκεκριμένα προϊόντα αποσκοπούν στην ενίσχυση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εξοικονόμησης ενέργειας, οικολογικών μεταφορών, εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων, αλλά και νερού, καθώς επίσης συμβάλλουν στην ενίσχυση της βιολογικής και υπεύθυνης γεωργίας, της «πράσινης» χημείας και του αγροτουρισμού (Παπαδογιάννης, 2014).

Έτσι, εμμέσως επιτυγχάνεται η ομαλοποίηση πληθώρας περιβαλλοντικών προβλημάτων, όπως της εξάντλησης των φυσικών πόρων, της κλιματικής αλλαγής και της ρύπανσης του εδάφους και των υδάτινων πόρων.

Αναφορικά με τις επενδύσεις σε περιβαλλοντικές υποδομές και πράσινες επενδύσεις, η Τράπεζα Πειραιώς σε συνεργασία με το ελληνικό Δημόσιο έχει προχωρήσει στην δημιουργία ενός στοχευόμενου προγράμματος ανάπτυξης μέσω του ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. (Ζαβράς, 2013). Η ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. ΑΕ ιδρύθηκε το 2003 με κύριο αντικείμενο τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εκμετάλλευση και τη διαχείριση βιομηχανικών περιοχών (ΒΙ.ΠΕ. – ΒΕ.ΠΕ. – ΒΙΟ.ΠΑ.) και Επιχειρηματικών πάρκων (Ε.Π.). Η ΕΤΒΑ έχει υπό διαχείριση 27 βιομηχανικές περιοχές όπου βρίσκονται εγκατεστημένες 2.285 επιχειρήσεις, στις οποίες απασχολούνται πάνω από 30.000 εργαζόμενοι.

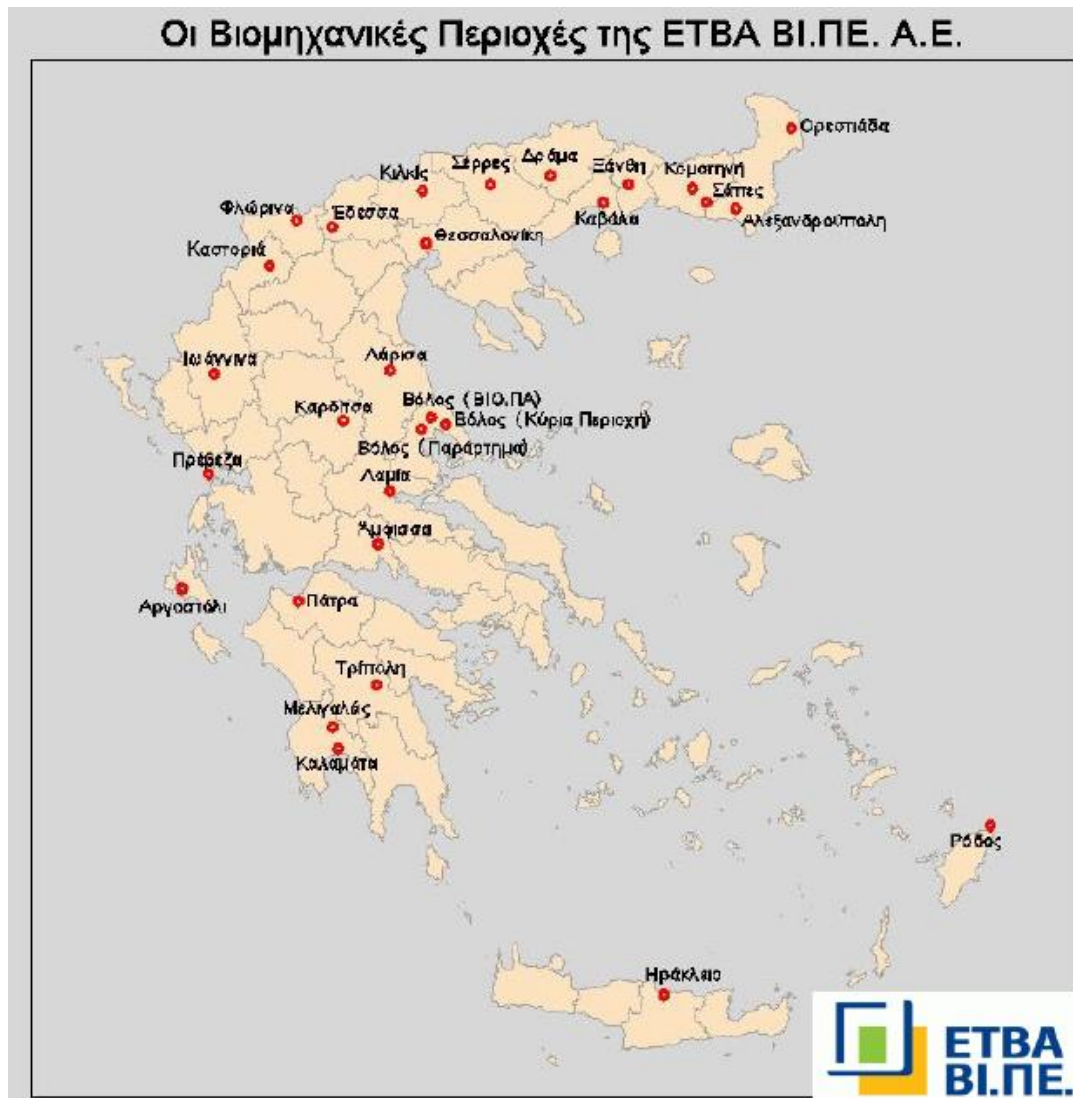
Σε συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, η ΕΤΒΑ προωθεί επενδύσεις για την περιβαλλοντική αναβάθμιση στις υπάρχουσες βιομηχανικές περιοχές και τη δημιουργία ενός νέου προτύπου «επιχειρηματικών πάρκων» στον τομέα της περιβαλλοντικής οικονομίας (<https://www.etvavipe.gr/el/Company/Profile.aspx> ).

Το συγκεκριμένο σχέδιο περιβαλλοντικής ανάπτυξης περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- ✓ Περιβαλλοντική αναβάθμιση των υφιστάμενων Βιομηχανικών Περιοχών
- ✓ Ενεργειακές επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

- ✓ Καινοτόμο και εξειδικευμένο σχεδιασμό για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών πάρκων στον τομέα της Αγροτικής Οικονομίας
- ✓ Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Πάρκων Περιβαλλοντικής Εξυγίανσης
- ✓ Ολοκληρωμένες δράσεις διαχείρισης αποβλήτων

Οι περιοχές που δραστηριοποιείται η ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ Α.Ε. απεικονίζονται στην Εικόνα 7:



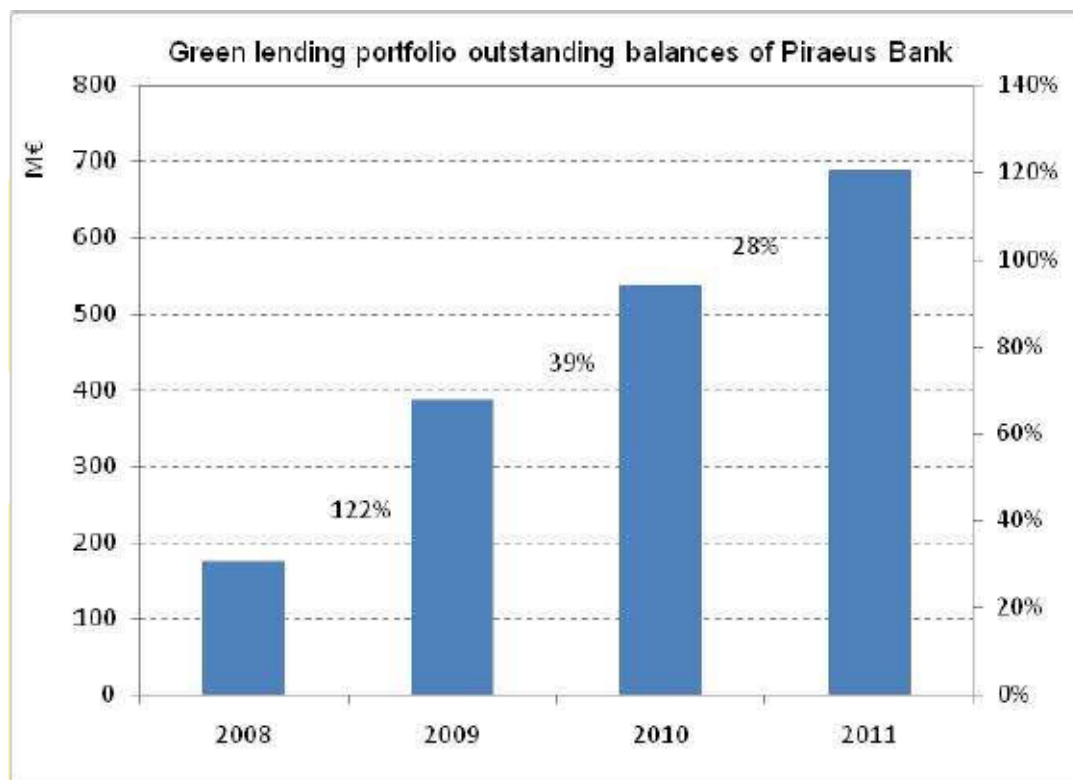
Εικόνα 7: Περιοχές εγκατάστασης της ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ, Ζαβράς (2013).

Αποτέλεσμα των παραπάνω πρωτοβουλιών είναι να έχουν υποστηριχθεί μέχρι το τέλος του 2013 επενδυτικά σχέδια συνολικού ύψους



€1,6 δις, αυξημένα κατά 23% συγκριτικά με το τέλος του 2012. Παρά τις δύσκολες συνθήκες της σημερινής οικονομικής συγκυρίας, παρατηρείται, συνεπώς, αυξητική τάση στις χορηγήσεις υπέρ της Περιβαλλοντικής Οικονομίας. Το περιβαλλοντικό αποτέλεσμα της ανωτέρω παροχής χρηματοδοτήσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για το 2013, είναι η αποφυγή έκλυσης 1.000.000 τόνων διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα, ποσότητα που η απορρόφησή της απαιτεί 80.000.000 δένδρα (Παπαδογιάννης, 2014).

Η προσπάθεια αυτή της Τράπεζας Πειραιώς αποτυπώνεται και στην Εικόνα 8, όπου και παρουσιάζεται η αύξηση των χρηματοδοτούμενων από την Πράσινη Τραπεζική επενδύσεων για την περίοδο 2008 – 2011, όπως καταγράφονται από τον Αντωνιάδη (2012):



Εικόνα 8: Επενδύσεις Πράσινης Επιχειρηματικότητας που χρηματοδοτήθηκαν από την Τράπεζα Πειραιώς στην Ελλάδα, Αντωνιάδης (2012).



Ακόμα, στα πλαίσια του προγράμματος «Climabiz», η Τράπεζα Πειραιώς δημιούργησε επίσης το Green Banking Portal, ένα διαδικτυακό χώρο στον οποίο έρχονται σε επαφή επιχειρήσεις και επενδυτές που ενδιαφέρονται για «πράσινα» επιχειρηματικά εγχειρήματα. Ειδικότερα, το Green Banking Portal έχει ως στόχο:

- Να παρουσιάσει τις καλές πρακτικές που υιοθετούνται από επιχειρήσεις και οργανισμούς με στόχο τη μείωση του αποτυπώματος του άνθρακα.
- Να παρουσιάσει επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πράσινης επιχειρηματικότητας ..
- Να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές που εφαρμόζουν και τις τεχνολογίες που αναπτύσσουν επιχειρήσεις και οργανισμοί προς την κατεύθυνση προσαρμογή τους στην κλιματική αλλαγή.
- Να προωθήσει την ανταλλαγή απόψεων, ιδεών, τεχνογνωσίας μεταξύ επιχειρήσεων, οργανισμών και ιδιωτών.
- Να συμβάλλει στην περαιτέρω δικτύωση των επιχειρήσεων που εντάσσονται στην πράσινη επιχειρηματικότητα μέσω προϊόντων και υπηρεσιών που μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος. ([www.greenbanking.gr](http://www.greenbanking.gr)).

Όσον αφορά τη μείωση του ανθρακικού της αποτυπώματος, η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει συγκεκριμένη διαδικασία μέσω του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης που εφαρμόζει και το οποίο έχει πιστοποιηθεί από το 2011 κατά τα πρότυπα EMAS και ISO 14001:2004, προκειμένου να θέτει τους ετήσιους περιβαλλοντικούς της στόχους. Το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης εφαρμόζεται από την Τράπεζα σε όλα τα καταστήματά της και στα κτίρια διοίκησης, υλοποιώντας σε ετήσια βάση προγράμματα για εξοικονόμηση ενέργειας, πράσινες προμήθειες και ανακύκλωση υλικών.

Ειδικότερα, η Τράπεζα Πειραιώς έχει εφαρμόσει σε όλα τα καταστήματά της το σύστημα Remote Light Control, με τη συγχρηματοδότηση

του ευρωπαϊκού προγράμματος GreenLight, για την τηλεδιαχείριση του φωτισμού και του εξαερισμού τους. Η πρωτοβουλία της αυτής είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της μέσης μηνιαίας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας των καταστημάτων της κατά 5,5%.

Επιπλέον, από το 2011 έχει προχωρήσει σε αντικατάσταση των φωτεινών επιγραφών των καταστημάτων της, με στόχο την χρήση ειδικών λαμπτήρων φθορισμού εξοικονόμησης ενέργειας (λαμπτήρες φωτισμού T5). Τα αποτελέσματα την ενέργειας αυτή εκτιμήθηκαν σε εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας της τάξεως του 60% - 66%, ενώ το συνολικό ενεργειακό όφελος υπολογίσθηκε ότι προσεγγίζει τις 720.000 kWh ετησίως, μείωση που αντικατοπτρίζεται σε ετήσια ελάττωση της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα κατά 580 τόνους.

Επιπρόσθετα, στα πλαίσια της μετατροπής των κτιρίων της σε περιβαλλοντικά φιλικά, από τα τέλη του 2011, η Τράπεζα Πειραιώς πραγματοποίησε σταδιακή αντικατάσταση των λαμπτήρων αλογόνου με λαμπτήρες LED στο σύνολο των κτηρίων διοίκησης, με αποτελέσματα την επίτευξη εξοικονόμησης ενέργειας κατά 80%.

Ακόμα, η Τράπεζα υλοποιεί προγράμματα ανακύκλωσης χαρτιού, πλαστικού, μπαταριών, τόνερ ως βασικό συστατικό της διαρκούς και συστηματικής βελτίωσης του ανθρακικού της αποτυπώματος, ενώ αναφορικά με την πολιτική των προμηθειών της έχει ενσωματώσει περιβαλλοντικά κριτήρια. Έτσι, για την επιλογή ενός προμηθευτή λαμβάνει υπόψη και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Μία ακόμα ενέργεια προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η σταδιακή αντικατάσταση του εταιρικού της στόλου, ο οποίος αποτελούνταν από συμβατικά οχήματα με οχήματα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Μέχρι σήμερα έχουν αντικατασταθεί περισσότερα από 260 συμβατικά οχήματα με αντίστοιχα χαμηλών εκπομπών ([www.greenbanking.gr](http://www.greenbanking.gr)).

## 5.2. Alpha Bank

Η Alpha Bank έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια μεγάλη ποικιλία πράσινων τραπεζικών προϊόντων, τα οποία απευθύνονται σε ιδιώτες, μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και ελεύθερους επαγγελματίες και ιδιώτες

(<http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=7999&la=1>).



Μέσω του προγράμματος «ALPHA Πράσινες Λύσεις – Οικολογική Επιχείρηση», η Τράπεζα παρέχει τη δυνατότητα σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις επιχειρήσεις, καθώς και ελεύθερους επαγγελματίες να προχωρήσουν στην ενεργειακή αναβάθμιση της επαγγελματικής τους στέγης τους με την πραγματοποίηση κτιριακών βελτιώσεων, όπως για παράδειγμα την αλλαγή κουφωμάτων, τη διεξαγωγή θερμομονωτικών εργασιών, την αντικατάσταση του λέβητα θέρμανσης, τη σύνδεση φυσικού αερίου, κ.λπ., αλλά και με την αγορά εξοπλισμού φωτοβολταϊκών συστημάτων ισχύος έως 10 KW.

Παράλληλα, μέσω του προγράμματος «ALPHA Εcολογικό Επιχειρείν», οι μικρές επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες αποκτούν τη δυνατότητα, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, να εγκαταστήσουν φωτοβολταϊκά συστήματα ισχύος έως 500 KW, με σκοπό την παραγωγή και πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στο δίκτυο της Δ.Ε.Η.

Στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος, η Alpha Bank, έχει δημιουργήσει την ενεργειακή ομάδα Project Finance στο τμήματα Επενδυτικής Τραπεζικής και χρηματοδοτεί δίχως αναγωγή αιολικά πάρκα, σταθμούς συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού, καθώς και μονάδες παραγωγής βιομάζας (Παπαδογιάννης, 2014).

Στην πλευρά των ιδιωτών, η Τράπεζα έχει δημιουργήσει εξειδικευμένη σειρά προϊόντων στα πλαίσια του προγράμματος «Alpha Πράσινες Λύσεις». Λόγω του ότι σήμερα η ανάγκη για μία ενεργειακά αποδοτική κατοικία καθίσταται όλο και πιο έντονη, δεδομένου ότι η απώλεια ενέργειας συνεπάγεται πέρα από τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και

αξιοσημείωτη οικονομική επιβάρυνση για τον ιδιοκτήτη, η Τράπεζα δημιούργησε το κατάλληλο προϊόν. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα «Αίρφα Πράσινες Λύσεις –Ενεργειακό Σπίτι –Καταναλωτικό Δάνειο» καλύπτει τις ανάγκες των ιδιωτών πελατών για ενεργειακή αναβάθμιση της κατοικίας τους (όπως και στην περίπτωση των επιχειρήσεων παραπάνω). Ακόμα, το συγκεκριμένο προϊόν πράσινης τραπεζικής μπορεί να χρηματοδοτήσει και την αγορά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων από τους ιδιώτες (Παπαδογιάννης, 2014).

### 5.3. Eurobank

Η Τράπεζα Eurobank από το 2004 αποτέλεσε την πρώτη Τράπεζα στην ελληνική επικράτεια και μία από τις λίγες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που έχει πιστοποιηθεί με το Διεθνές Πρότυπο ISO:14001 για την εισαγωγή και εφαρμογή Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στις δραστηριότητές της.

Από το 2005 η Τράπεζα έχει ενταχθεί στο Παγκόσμιο Δίκτυο Χρηματοοικονομικών Οργανισμών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών «United Nations Environment Program Finance Initiative», το οποίο προωθεί την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη.

Μάλιστα, από 2009 έχει εξελίξει περαιτέρω το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης αφού πλέον έχει καταχωριστεί στο Ευρωπαϊκό Μητρώο Επιχειρήσεων που τηρούν τον EMAS, τον Κανονισμό δηλαδή που ρυθμίζει την ορθή Περιβαλλοντική Διαχείριση. Με την εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, η Eurobank έχει προχωρήσει σε μία σειρά δράσεων, όπως ο περιορισμός της χρήσης πεπερασμένων φυσικών πόρων, η μείωση των εκπομπών αερίων ρύπων, η ανακύκλωση χαρτιού, μπαταριών και toner, ενώ, όπως και η Τράπεζα Πειραιώς, ακολουθεί πράσινη πολιτική προμηθειών

<http://www.eurobank.gr/online/home/genericnew.aspx?code=EKEFrontidaGiaToPeribalonPrasina&mid=858&lang=gr.>

Όσον αφορά τη χορήγηση δανείων στα πλαίσια του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, κατά την αξιολόγησή των αιτήσεων χρηματοδότησης από την πλευρά της Τράπεζας, λαμβάνονται σοβαρά υπόψη πιθανοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από την εν λόγω επένδυση.

Σήμερα η Eurobank προσφέρει μια σειρά προϊόντων Πράσινης Τραπεζικής, τα οποία αποσκοπούν στην ισόρροπη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Ειδικότερα, στην κατηγορία των πράσινων πιστωτικών καρτών έχει αναπτύξει τη Visa WWF, μέσω της οποίας αποδίδονται σε ετήσια βάση στο WWF Ελλάς ένα ποσό, προκειμένου να παρασχεθεί υποστήριξη στο περιβαλλοντικό έργο της οργάνωσης.

Επιπλέον, από την Eurobank προσφέρεται σε ελεύθερους επαγγελματίες και σε επιχειρήσεις πληθώρα πράσινων επαγγελματικών δανείων, ενώ ταυτόχρονα, επιδιώκεται ενεργά η ευαισθητοποίηση του εργατικού δυναμικού της σε περιβαλλοντικά ζητήματα.

Η Τράπεζα Eurobank τα τελευταία χρόνια έχει συμβάλει στην προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και στην αναβάθμιση των κατοικιών σε ενεργειακά αποδοτικότερες, καθώς και στη γενικότερη βελτίωση του ευρύτερου περιβάλλοντος, δημιουργώντας χρηματοδοτικές λύσεις για τους ιδιώτες μέσω ευρείας ποικιλίας καινοτομικών πράσινων τραπεζικών προϊόντων γνωστά ως «Πράσινα Δάνεια Κατοικίας» (Παπαδογιάννης, 2014).

Έχει χρηματοδοτήσει και η ίδια την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε στέγες κατοικιών, χορηγώντας περισσότερα από €120.000.000 σε δάνεια για τον σκοπό αυτό και βοηθώντας έτσι πάνω από 4.000 πελάτες της να εγκαταστήσουν Φωτοβολταϊκά Συστήματα στις οικίες τους, ενώ μέχρι και σήμερα συνεχίζει να υποστηρίζει την οικιακή και επιχειρησιακή εξοικονόμηση ενέργειας, προσφέροντας εξειδικευμένα προγράμματα χρηματοδότησης.

Συγκεκριμένα, προσφέρει «Πράσινα Δάνεια Κατοικίας» προκειμένου οι ιδιώτες να προχωρήσουν σε βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κατοικιών τους, μέσω επισκευών και έργων ανακαίνισης.

Επιλέξιμες δαπάνες προς χρηματοδότηση είναι όλες εκείνες που συνεισφέρουν στην εξοικονόμηση ενέργειας, όπως για παράδειγμα η αντικατάσταση των κουφωμάτων, η τοποθέτηση συστημάτων σκίασης, η εγκατάσταση θερμομόνωσης και ηλιακών συστημάτων θέρμανσης, ενεργειακών τζακιών κ.ο.κ. Στα «Πράσινα Δάνεια Κατοικίας» η Τράπεζα προσφέρει ευνοϊκότερους όρους και δυνατότητα εξατομικευμένης τιμολόγησης σε εκείνους τους πελάτες της που επιδεικνύουν φερέγγυο πιστωτικό προφίλ και διατηρούν ευρύτερους δεσμούς με την Τράπεζα.

Τέλος, η Eurobank παρουσιάζει ενεργή συμμετοχή και σε δράσεις της ελληνικής πολιτείας που αποσκοπούν στην εξοικονόμηση ενέργειας. Συμμετέχει έτσι και αυτή στο επιδοτούμενο πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης κατοικίας «Εξοικονόμηση κατ' οίκον», παρέχοντας την απαραίτητη πληροφόρηση σε όλους όσους επιθυμούν να προβούν σε ενεργειακή αναβάθμιση της κατοικίας τους. Έτσι, περισσότεροι από 10.000 πελάτες της Τράπεζας έχουν υπαχθεί στο συγκεκριμένο πρόγραμμα και έχουν πραγματοποιήσει οικιακές παρεμβάσεις, επιτυγχάνοντας εξοικονόμηση ενέργειας κατά μέσο όρο της τάξης του 40%, με τα αντίστοιχα οικονομικά οφέλη για τον προϋπολογισμό τους.

#### 5.4. Εθνική Τράπεζα

Έντονη δραστηριότητα στον τομέα της Πράσινης Τραπεζικής αναπτύσσει και η Εθνική Τράπεζα, η οποία παρέχει υποστήριξη σε επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ήδη από το 2000.

Κατά την περίοδο 2009 - 2013 οι εγκεκριμένες πιστοδοτήσεις για μεσαίας και μεγάλης κλίμακας έργα τα οποία σχετίζονταν με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ανήλθαν σε €856.000.000.

Η Εθνική Τράπεζα διαχειριζόταν επίσης το πρόγραμμα «Θεματικός Τουρισμός, Αφαλάτωση, Διαχείριση Απορριμμάτων, Πράσινες Υποδομές, Πράσινες Εφαρμογές Α.Π.Ε.», το οποίο ήταν συγχρηματοδοτούμενο και από το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.ΑΝ.).

Αποτέλεσμα του προγράμματος αυτού ήταν η υλοποίηση χρηματοδοτήσεων συνολικού ύψους €33.000.000 για το διάστημα 2009 - 2013, σχετιζόμενες με φωτοβολταϊκά κυρίως έργα μεσαίας κλίμακας.

Όσον αφορά τα επενδυτικά σχέδια των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, η Εθνική Τράπεζα παρέχει χρηματοδοτική στήριξη σε επενδύσεις για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, χρηματοδοτώντας το κόστος αγοράς και εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων για την παραγωγή ρεύματος (Παπαδογιάννης, 2014).

Το δάνειο «Φωτοβολταϊκό Σπίτι» το οποίο παρέχεται από την Εθνική Τράπεζα αποσκοπεί στην χρηματοδότηση αγοράς και εγκατάστασης Φωτοβολταϊκού Συστήματος για την ταράτσα ή τη στέγη, στα πλαίσια του Ειδικού Προγράμματος Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων (Φ.Ε.Κ. 1079/ Β/ 04-06-2009). Το ποσό της χρηματοδότησης που μπορεί να λάβει κανείς είναι δυνατό να ανέλθει και έως το 100% των δαπανών που αφορούν στον σκοπό του δανείου, με περίοδο αποπληρωμής από 3 έως 10 έτη.

Ακόμα, η Τράπεζα χρηματοδοτεί την αγορά, επισκευή και ενεργειακή αναβάθμιση κατοικίας, με το πρόγραμμα «Εστία Πράσινη», ενώ συμμετέχει και αυτή στη δράση «Εξοικονόμηση κατ' οίκον».

Επιπλέον, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος χρηματοδοτεί τις δαπάνες ενεργειακής αναβάθμισης για επαγγελματικούς χώρους σε ποσοστό έως 75% του συνολικού προϋπολογισμού της επένδυσης μέσω του προγράμματος «Πράσινο Δάνειο» και με μέγιστη διάρκεια αποπληρωμής τα δέκα έτη (Παπαδογιάννης, 2014).

## **5.5. Συγκεντρωτικές Καταστάσεις των Πράσινων Τραπεζικών Προϊόντων των Ελληνικών Τραπεζών**

Στην ενότητα αυτή, θα παρατεθούν συγκεντρωτικά τα προϊόντα των ελληνικών τραπεζών στον τομέα της Πράσινης Τραπεζικής, όπως προέκυψαν από το έντυπο και διαδικτυακό πληροφοριακό υλικό που εκδίδουν οι ίδιες.

## Πίνακας 1: Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα Εθνικής Τράπεζας

α/α	Προϊόν	Περιγραφή
1	Εξοικονόμηση κατ' Οίκον	Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικίας
2	Πράσινο Δάνειο	Χρηματοδότηση αγοράς και εγκατάστασης προϊόντων εξοικονόμησης ενέργειας
3	Φωτοβολταϊκό Σπίτι	Οικιακή εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος.
4	Εστία Πράσινη	Χρηματοδότηση αγοράς, επισκευής ή κατασκευή ενεργειακά αναβαθμισμένης κατοικίας
5	Αμοιβαίο Κεφάλαιο ΔΗΛΟΣ - Πράσινη Ενέργεια	Αμοιβαίο κεφάλαιο που επενδύει κυρίως σε μετοχές εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο ανανεώσιμων και εναλλακτικών πηγών ενέργειας.

## Πίνακας 2: Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα Τράπεζας Πειραιώς

α/α	Προϊόν	Περιγραφή
1	Πράσινο Σπίτι	Δάνεια ιδανικά για αγορά, ανέγερση ή ολοκλήρωση πράσινης κατοικίας καθώς και για ανακαίνιση ή επισκευή



		πράσινης κατοικίας
2	Green Στεγαστικό Δάνειο	Περιλαμβάνει τέσσερις κατηγορίες αναλόγως το επιτόκιο π.χ σταθερό ή κυμαινόμενο και την ιδιότητα π.χ δημοσίων υπαλλήλων
3	Φωτοβολταϊκό Σπίτι	Δάνεια ιδανικά για την αγορά και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων
4	Green Στεγαστικό – Επισκευαστικό Δάνειο	Δύο κατηγορίες με ή χωρίς εξασφάλιση για φωτοβολταϊκά συστήματα μέχρι 10Kw
5	Green Καταναλωτικό Δάνειο	Για την αγορά φωτοβολταϊκών συστημάτων
6	Πράσινες Αγορές – Επισκευές	Δάνειο Green χωρίς εξασφάλιση με πολύ χαμηλό επιτόκιο και γρήγορες διαδικασίες χρηματοδότησης για την αγορά πράσινου οικιακού εξοπλισμού ή για πράσινο τρόπο μετακίνησης

**Πίνακας 3: Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα Alpha Bank**

α/α	Προϊόν	Περιγραφή
1	Alpha Πράσινες Λύσεις – Οικολογική Επιχείρηση	Απευθύνεται σε επιχειρήσεις που επιθυμούν να προχωρήσουν σε ενεργειακή αναβάθμιση της

		επαγγελματικής τους στέγης και σε εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων ισχύος έως 10Kw.
2	Ecologico Επιχειρείν	Χρηματοδοτεί δαπάνες για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάρκων έως 500Kw.
3	Alpha Πράσινες Λύσεις – Πράσινη Μετακίνηση	Πρωθεί την αγορά οικολογικού αυτοκινήτου προσφέροντας 100% χρηματοδότηση

Πηγή: <http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=7998>, ίδια επεξεργασία

#### Πίνακας 4: Πράσινα Τραπεζικά Προϊόντα Eurobank

α/α	Προϊόν	Περιγραφή
1	Πράσινο Δάνειο Κατοικίας – Εξοικονόμηση Ενέργειας	Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικίας ιδιωτών
2	WWF Eurobank Visa	Πιστωτική κάρτα που προσφέρει ένα μέρος της αξίας των αγορών στην ΜΚΟ WWF

<http://www.eurobank.gr/online/home/genericnew.aspx?code=EKEFrontidaGiaToPeribalonPrasina&mid=858&lang=gr>, ίδια επεξεργασία

## Κεφάλαιο 6<sup>ο</sup> : Παραδείγματα δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται μέσω του green banking

### 6.1.Green logistics

Η εφοδιαστική είναι μια επιστήμη που αναπτύχθηκε για να ικανοποιήσει τις ανάγκες των καταναλωτών. Γι' αυτό ο καταναλωτής θεωρείται η αφετηρία της εφοδιαστικής αλυσίδας. Ο καταναλωτής έχει ανάγκη από ποιοτικά και ασφαλή αγαθά στο σωστό τόπο και χρόνο, καθώς και την ανάγκη να ζει σε ένα βιώσιμο περιβάλλον. Η βελτίωση της διακίνησης των προϊόντων έχει συντελέσει καθοριστικά στην άνθηση του παγκόσμιου εμπορίου. Όμως, η διακίνηση των αγαθών σε όλο τον κόσμο και οι επιστροφές αυτών σημαίνουν περισσότερα διανυόμενα χιλιόμετρα με συνεπαγόμενη την αύξηση της κατανάλωσης των καυσίμων.

Επιπλέον, οι μεγάλες αποστάσεις και η διαχείρισή τους συνεπάγονται μεγαλύτερη πιθανότητα φθορών, φυσικών αλλά και διαχειριστικών και επομένως αύξηση των αποβλήτων. Από την άλλη μεριά, κατά τη μεταφορά των αγαθών, αυξάνεται η κυκλοφοριακή συμφόρηση στους δρόμους με αποτέλεσμα ακόμη μεγαλύτερη κατανάλωση καυσίμων, εκτός από τις συνέπειες στην ποιότητα ζωής των πολιτών. Τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί στην ατμόσφαιρα αυξημένες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα που οφείλονται κυρίως στις μεταφορές (οδικές, εναέριες κ. ά.), με αποτέλεσμα να απειλείται η βιωσιμότητα του πλανήτη και η υγεία του ανθρώπου.

Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες αλλά και η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των πολιτών στο ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος έχουν οδηγήσει στην εισαγωγή ενός πλέγματος νόμων που υποχρεώνουν τις παραγωγικές επιχειρήσεις να δραστηριοποιηθούν εντονότερα στο αντίστροφο κομμάτι της αλυσίδας εφοδιασμού. Στόχος της σχετικής νομοθεσίας σε παγκόσμια κλίμακα είναι η προστασία και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. (Hervani, 2005)

Παρά το γεγονός ότι ο όρος «Περιβάλλον» είναι μία διφορούμενη έννοια και μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικούς

τομείς, στον κόσμο των επιχειρήσεων ο όρος αυτός αφορά τόσο στην ανάπτυξη της οικολογικής πλευράς της επιχείρησης και των μετόχων της, όσο και στη δημιουργία μίας νέας πηγής ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε θέματα που αφορούν τη διοίκηση της εκάστοτε εταιρίας, όπως η μείωση του κόστους και η αύξηση του μεριδίου αγοράς (Gupta, 1994). Σύμφωνα με τον Gupta (1995), η περιβαλλοντική διαχείριση συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και βελτιώνει τις περιβαλλοντικές επιδόσεις μέσω της θεσμοθέτησης διάφορων οικολογικών πρακτικών, τη δρομολόγηση νέων μέτρων και την ανάπτυξη τεχνολογιών, μεθόδων και προϊόντων.

Για τη βελτίωση λοιπόν της ποιότητας του περιβάλλοντος είναι απαραίτητοι κάποιοι βασικοί άξονες, όπως η ανάθεση στις παραγωγικές επιχειρήσεις της ευθύνης διαχείρισης των προϊόντων τους μετά το τέλος της χρήσης τους από τους καταναλωτές, η εισαγωγή περιορισμών στην παραγωγή και χρήση μη ανακυκλώσιμων υλικών, καθώς και η αύξηση του βαθμού επαναχρησιμοποίησης των προϊόντων και υλικών συσκευασίας. Τα αναμενόμενα οφέλη είναι τα εξής :

1. Μείωση του όγκου των υλικών που απορρίπτονται στο περιβάλλον ως άχρηστα·
2. Μείωση των απαιτούμενων πόρων για την παραγωγή καινούριων προϊόντων
3. Χρήση των υλικών που δεν είναι δυνατόν να επαναχρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ενέργειας·
4. Χρήση φιλικότερων προς το περιβάλλον μεταφορικών μέσων, όπως του σιδηροδρόμου, τα οποία επιπρόσθετα θα μειώσουν και τη συμφόρηση στους οδικούς άξονες·
5. Συνεργασίες στην αποθήκευση με σκοπό τη μείωση χρήσης γης για κτήρια αποθηκευτικά και για ανοιχτούς αποθηκευτικούς χώρους και φιλική προς το περιβάλλον χρήση τους·
6. Εισαγωγή ανακυκλώσιμης συσκευασίας με σκοπό τη μείωση των αποβλήτων·
7. Πρακτικές διακίνησης και αποθήκευσης επικίνδυνων φορτίων ικανοποιώντας όλες τις απαιτήσεις και προδιαγραφές υγιεινής και ασφάλειας·

8. Οργανωμένες πρακτικές διακίνησης επιστρεφόμενων αγαθών προς τα κέντρα ανακύκλωσης, διότι η ανακύκλωση δεν είναι αυτοσκοπός, είναι μέρος της ευρύτερης ανάστροφης αλυσίδας εφοδιασμού (Srivastara, 2007).

Συνεπώς, η ανάγκη του ανθρώπου για ένα καθαρότερο περιβάλλον με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, οδήγησε στη δημιουργία της Πράσινης Εφοδιαστικής, γνωστή ως Green Logistics. Για το λόγο αυτόν, η πράσινη εφοδιαστική λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την τροποποίηση των λειτουργιών της που αφορούν στις μεταφορές, στη σωστή διαχείριση των επικίνδυνων φορτίων, στη διαχείριση των επιστρεφόμενων αγαθών και στη χρήση της κατάλληλης συσκευασίας για τη μείωση της αλόγιστης χρήσης των φυσικών πόρων.

Οι μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια για την πράσινη εφοδιαστική αλυσίδα είναι πολλές. Σύμφωνα λοιπόν με τον Srivastara (2007), η πράσινη εφοδιαστική αλυσίδα ορίζεται ως «η ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού προβληματισμού στη διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας, συμπεριλαμβανομένων του σχεδιασμού των προϊόντων, της επιλογής και προμήθειας των υλικών, της κατασκευής διεργασιών, της παράδοσης του τελικού προϊόντος στον καταναλωτή, καθώς και της διαχείρισης του κύκλου ζωής του προϊόντος μετά την ωφέλιμη ζωή του». Από τα παραπάνω μπορούμε να καταλάβουμε ότι η πράσινη εφοδιαστική αλυσίδα συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα της παραγωγής, από την πρώτη στιγμή της ύπαρξής του, δηλαδή το σχεδιασμό του μέχρι την ανακύκλωσή του ή σε διαφορετική περίπτωση της καταστροφής του.



*Σχήμα 11: Κύκλος ζωής προϊόντων*

**Πηγή:** <http://www.nokia.gr/about-nokia/environment/we-recycle/recycling-through-life-cycle>

Η πράσινη εφοδιαστική αλυσίδα είναι ουσιαστικά μία διαδικασία με κυριότερο στόχο την ελαχιστοποίηση της οικολογικής επιρροής του προϊόντος που παράγει μία επιχείρηση ή της υπηρεσίας που προσφέρει. (BearingPoint, 2008). Καλύπτει όλες τις φάσεις της ζωής των προϊόντων, από την αναζήτηση των πρώτων υλών, το σχεδιασμό των προϊόντων, τη διανομή τους, την τελική χρήση από τους καταναλωτές μέχρι και την ανακύκλωση ή την επαναχρησιμοποίησή τους μετά το τέλος της ζωής τους. Η ενότητα που ακολουθεί θα εστιάσει στον τομέα των νέων τεχνολογιών και θα διερευνήσει τις απαραίτητες δεξιότητες στον τομέα αυτόν, ένας τομέας στον οποίο κάποιες από τις απαραίτητες δεξιότητες είναι η χρήση της τεχνολογίας, η καινοτομία και η δημιουργικότητα.

## 6.2.Φωτοβολταϊκά

### Τι είναι τα φωτοβολταϊκά;

Όταν μιλάμε για τα φωτοβολταϊκά αναφερόμαστε ουσιαστικά σε ένα γενικό όρο με τον οποίο χαρακτηρίζονται οι βιομηχανικές διατάξεις μετατροπής της ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική, οι οποίες ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Στην πραγματικότητα μιλάμε για ένα είδος ηλεκτρογενήτριας που αποτελείται από ένα μεγάλο σύνολο φωτοβολταϊκών στοιχείων τα οποία είναι τοποθετημένα σε επίπεδη διάταξη που έχουν ως βάση λειτουργίας το φωτοβολταϊκό φαινόμενο. ( <http://el.wikipedia.org/wiki/Φωτοβολταϊκά> )

Το φωτοβολταϊκό φαινόμενο δεν είναι ένα φαινόμενο το οποίο αποκαλύφθηκε τώρα πρόσφατα, δηλαδή στις μέρες, όπου έχει γίνει και περισσότερο γνωστό. Αντίθετα το φωτοβολταϊκό φαινόμενο ανακαλύφθηκε το 1839 και χρησιμοποιήθηκε αρχικά για πρακτικούς σκοπούς στα τέλη της δεκαετίας του '50 κυρίως σε εφαρμογές που αφορούσαν τα διαστημικά στοιχεία και ενδιαφέροντα. Τα φωτοβολταϊκά συστήματα έχουν ουσιαστικά τη δυνατότητα να μετατρέπουν την ενέργεια την οποία προσλαμβάνουν από τον ήλιο, δηλαδή την ηλιακή ενέργεια σε ηλεκτρική, δηλαδή σε ενέργεια σε τέτοια μορφή ώστε να είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί σε καθημερινές εφαρμογές όπως στις ηλεκτρικές συσκευές του σπιτιού μας που χρησιμοποιούμε καθημερινά. Ένα τυπικό φωτοβολταϊκό σύστημα αποτελείται από το ένα φωτοβολταϊκό πλαίσιο ή αλλιώς ηλιακή γεννήτρια ρεύματος και τα ηλεκτρονικά συστήματα που διαχειρίζονται την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τη φωτοβολταϊκή συστοιχία. Για αυτόνομα συστήματα υπάρχει επίσης το σύστημα αποθήκευσης ενέργειας σε μπαταρίες.

Ένα τυπικό φωτοβολταϊκό σύστημα περιλαμβάνει μια τυπική φωτοβολταϊκή συστοιχία η οποία αποτελείται από ένα ή περισσότερα φωτοβολταϊκά πλαίσια ηλεκτρικά συνδεδεμένα μεταξύ τους. Όταν τα

φωτοβολταϊκά πλαίσια εκτεθούν στην ηλιακή ακτινοβολία, μετατρέπουν ποσοστό 14% περίπου της προσπίπτουσας ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική. Η μετατροπή της ηλιακής ενέργειας σε ηλεκτρική γίνεται αθόρυβα, αξιόπιστα και χωρίς περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

### ❖ Τα φωτοβολταϊκά στις στέγες

Με το πρόγραμμα το οποίο ονομάστηκε «φωτοβολταϊκά σε στέγες» η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπάθησε να δώσει στους πολίτες ένα κίνητρο προκειμένου να αξιοποιήσουν την ηλιακή ενέργεια. Έτσι ξεκίνησε το Πρόγραμμα «Φωτοβολταϊκά σε Στέγες» με πολύ ευνοϊκές ρυθμίσεις και πολλά κίνητρα. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν ουσιαστικά στέγες και δώματα στα οποία μπορούν να τοποθετηθούν **φωτοβολταϊκά** συνολικής ισχύος έως 10 kWp .Σε αυτό μπορούν να μετέχουν όλοι οι πολίτες και, προκειμένου για την Ελλάδα, να πωλούν το ρεύμα που παράγουν στη ΔΕΗ. Το κίνητρο προκειμένου κάποιο νοικοκυριό να ενταχτεί στο πρόγραμμα είναι ουσιαστικό το κέρδος το οποίο θα έχει και το οποίο χωρίζεται σε δύο βασικές συνιστώσες. Η πρώτη συνιστώσα αφορά το γεγονός ότι το νοικοκυριό καλύπτει τις καθημερινές του ανάγκες χωρίς να χρειάζεται να πληρώνει κάποιο χρηματικό ποσό στη ΔΕΗ. Η δεύτερη συνιστώσα αφορά τα χρήματα τα οποία θα εισπράττει από τη ΔΕΗ για το ποσό της ενέργειας το οποίο δεν καταναλώνει και κατά συνέπεια πουλάει.

Δικαίωμα συμμετοχής στο Πρόγραμμα «Φωτοβολταϊκά σε Στέγες» έχουν όλοι οι κάτοικοι της Ελλάδας, ιδιώτες ή μικρές επιχειρήσεις, με μοναδική προϋπόθεση να είναι ιδιοκτήτες του ακινήτου που θα τοποθετηθούν τα φωτοβολταϊκά και το ακίνητο τους να είναι σε σύνδεση με την ΔΕΗ. Δεν ισχύει για περιοχές που δεν βρίσκονται στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Ο ιδιώτης ή η επιχείρηση που ενδιαφέρεται να τοποθετήσει τα φωτοβολταϊκά πρέπει να απευθυνθεί στα γραφεία της ΔΕΗ της περιοχής του. Αργότερα θα κληθεί να υπογράψει δυο συμβάσεις, η πρώτη αφορά την εγκατάσταση του μετρητή ρεύματος και η δεύτερη αφορά την πώληση του ρεύματος στη ΔΕΗ. Εξίσου σημαντικό για όσους αποφασίσουν να τοποθετήσουν φωτοβολταϊκά στις στέγες τους είναι ότι δεν φορολογούνται για τα έσοδα που προκύπτουν από την πώληση του ρεύματος, λόγω του μικρού μεγέθους του συστήματος που



δικαιούται το κάθε κτίριο. Εκτός από τα φωτοβολταϊκά σε στέγες μονοκατοικιών, τοποθετούνται και σε στέγες και δώματα πολυκατοικιών. Απαιτείται η σύμφωνη γνώμη όλων των ιδιοκτητών και η διαδικασία πραγματοποιείται από το διαχειριστή. (

<http://el.wikipedia.org/wiki/Φωτοβολταϊκά> )



Πηγή: <http://www.energyfinance.gr/main/>

Η τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών είναι μια επένδυση για το μέλλον αφού εξασφαλίζει κέρδη για τον κάτοχο του φωτοβολταϊκού συστήματος για 25 χρόνια. Η χρηματοδότηση από τις τράπεζες για το Πρόγραμμα που αφορά τα φωτοβολταϊκά σε στέγες, φτάνει έως και το 100%. Εφόσον φυσικά κάποιος πληροί τις προϋποθέσεις για τραπεζικό δανεισμό. Σε αυτή την περίπτωση το κόστος για την τοποθέτηση των φωτοβολταϊκών είναι μηδαμινό για τον κάτοχο του ακινήτου, αφού άμεσα μπορεί από τα κέρδη του να αποπληρώσει το δάνειο.

#### ❖ **Οφέλη από τη χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων**

Τα οφέλη από τη χρήση των φωτοβολταϊκών συστημάτων είναι πολλά. Παρακάτω θα παραθέσουμε μερικά από αυτά.

- ✓ Το πρώτο και από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα είναι η μηδενική ρύπανση, η αθόρυβη λειτουργία, η αξιοπιστία και η μεγάλη διάρκεια ζωής, η απεξάρτηση από την τροφοδοσία καυσίμων για τις απομακρυσμένες περιοχές καθώς και η δυνατότητα επέκτασης ανάλογα με τις ανάγκες. Ακόμα, επειδή δεν χρειάζονται διαρκή παρακολούθηση, έχουν πολύ μικρό κόστος λειτουργίας και συντήρησης. Αυτά είναι μερικά μόνο από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η αξιοποίηση του ηλιακού ηλεκτρισμού, δηλαδή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φωτοβολταϊκά συστήματα που τιθασεύουν την ηλιακή ακτινοβολία.
  
- ✓ Η ηλιακή ενέργεια , ιδιαίτερα στη χώρας μας όπου ο ήλιος κάνει την εμφάνισή τους τις περισσότερες μέρες του χρόνου, είναι μια καθαρή, ανεξάντλητη, ήπια και ανανεώσιμη ενεργειακή πηγή. Η ηλιακή ακτινοβολία δεν ανήκει ουσιαστικά σε κανέναν καθώς δεν παράγεται με τη βοήθεια του ανθρώπινου παράγοντα και κατά συνέπεια δεν ελέγχεται από κανέναν. Έτσι, αποτελεί ένα ανεξάντλητο εγχώριο ενεργειακό πόρο, που παρέχει ανεξαρτησία, προβλεψιμότητα, και ασφάλεια στην ενεργειακή τροφοδοσία.
  
- ✓ Τα φωτοβολταϊκά παρέχουν τον απόλυτο έλεγχο στον καταναλωτή και άμεση πρόσβαση στα στοιχεία που αφορούν την παραγόμενη και καταναλισκόμενη ενέργεια, καθώς ο ίδιος μπορεί μέσω ενός συστήματος που εγκαθίσταται στον υπολογιστή του μπορεί να ελέγχει την καθημερινή απόδοση του συστήματος, την ενέργεια την οποία καταναλώνει για τις ανάγκες του καθώς και την ενέργεια που μπορεί να πουλήσει στη ΔΕΗ. Τον καθιστούν έτσι πιο προσεκτικό στον τρόπο που καταναλώνει την ενέργεια και συμβάλλουν μ' αυτό τον τρόπο στην ορθολογική χρήση και εξοικονόμηση της ενέργειας, με αποτέλεσμα να μπορεί να αυξήσει ως ένα σημείο και τα κέρδη του , δηλαδή τα χρήματα τα οποία κερδίζει από την πώληση της ενέργειας. Επιπλέον, ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματά τους είναι ότι μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα και αξιόπιστα χωρίς την παρουσία κάποιου

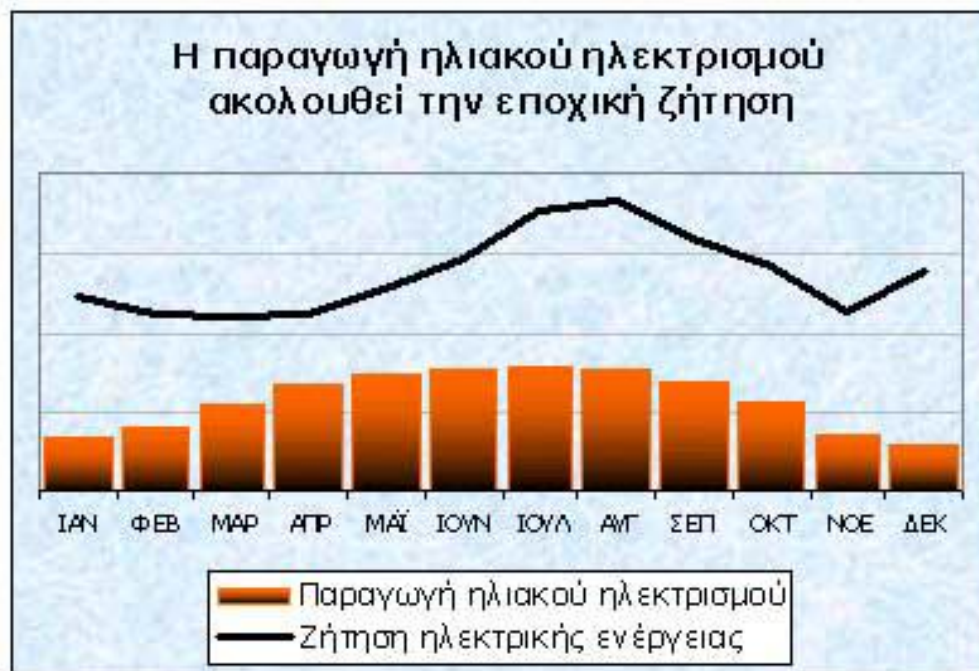
χειριστή, ο οποίος σε αντίθετη περίπτωση θα απαιτούσε κάποια αμοιβή, δηλαδή κάποιο έξτρα κόστος.

- ✓ Το όφελος για το περιβάλλον είναι σημαντικό, ιδίως αν αναλογιστεί κανείς ότι κάθε κιλοβατώρα ηλεκτρισμού που προμηθευόμαστε από το δίκτυο της ΔΕΗ παράγεται από ορυκτά καύσιμα και επιβαρύνει την ατμόσφαιρα με ένα τουλάχιστο κιλό διοξείδιο του άνθρακα. Η δύσκολη αυτή κατάσταση είναι ακόμα πιο φανερή στην περίπτωση των ελληνικών πόλεων οι οποίες βρίσκονται κοντά στα εργοστάσια παραγωγής της ενέργειας, όπου η τεράστια ρύπανση του περιβάλλοντος προκαλεί ακόμα και σοβαρά προβλήματα υγείας στους κατοίκους των γύρω περιοχών. Αντίθετα, ένα τυπικό φωτοβολταϊκό σύστημα του ενός κιλοβάτ, αποτρέπει κάθε χρόνο την έκλυση 1,4 τόνων διοξειδίου του άνθρακα, όσο δηλαδή θα απορροφούσαν δύο στρέμματα δάσους. Επιπλέον, συνεπάγεται λιγότερες εκπομπές άλλων επικίνδυνων ρύπων (όπως τα αιωρούμενα μικροσωματίδια, τα οξείδια του αζώτου, οι ενώσεις του θείου, κ.λπ). Όλα τα παραπάνω, μπορούν να γίνουν ακόμα πιο κατανοητά αν κοιτάξουμε προσεκτικά τον παρακάτω πίνακα στον οποίο παρουσιάζεται η ποσότητα των ρύπων, η έκλυση των οποίων αποφεύγεται για κάθε ηλιακή κιλοβατώρα που παράγεται από ένα φωτοβολταϊκό σύστημα

	CO <sub>2</sub>	SO <sub>2</sub>	NO <sub>x</sub>	PM <sub>10</sub>
<b>Λιγνίτη</b>	1.482	1-1,8	1,17-1,23	1,1
<b>Πετρελαίου</b> (χαμηλού θείου)	830	3,5	1,5	0,34
<b>Φυσικού αερίου</b>	475	0,017	0,6	-
<b>Μέσου ενεργειακού μείγματος χώρας</b>	1.062	CO <sub>2</sub> : διοξείδιο του άνθρακα, SO <sub>2</sub> : διοξείδιο του θείου NO <sub>x</sub> : οξείδια του αζώτου, PM <sub>10</sub> : μικροσωματίδια		

Πηγή : ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ (ΣΕΦ), [www.helapco.gr](http://www.helapco.gr)

- ✓ Λειτουργούν χωρίς προβλήματα σε μεγάλο εύρος θερμοκρασιών και κάτω από εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες :
  - Ανέμων
  - Χαλαζιού
  - Αλμυρότητας ( εξαρτάται από τον κατασκευαστή του συστήματος )
  - Σκόνης
  - Ατμοσφαιρικής μόλυνσης
- ✓ Το ηλιακό κύτταρο έχει μεγάλη διάρκεια ζωής
- ✓ Η βαθμιαία ανάπτυξη των φωτοβολταϊκών σταθμών μπορεί να καλύψει αποτελεσματικά τη διαρκή αύξηση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία σε διαφορετική περίπτωση θα έπρεπε να καλυφθεί με μεγάλες επενδύσεις για σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής. Η παραγωγή ηλεκτρισμού από φωτοβολταϊκούς σταθμούς μπορεί να περιορίσει επίσης την ανάγκη επενδύσεων σε νέες γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Το κόστος μιας νέας γραμμής μεταφοράς είναι πολύ υψηλό, αν λάβουμε υπόψη μας πέρα από τον τεχνολογικό εξοπλισμό και θέματα που σχετίζονται με την εξάντληση των φυσικών πόρων και τις αλλαγές στις χρήσεις γης. ([www.photovoltaiics.com](http://www.photovoltaiics.com) )



Πηγή: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ (ΣΕΦ), [www.helapco.gr](http://www.helapco.gr)

### 6.3 Μικρομεσαίες επιχειρήσεις – οι επιχειρήσεις που απευθύνονται κυρίως τα προγράμματα green banking

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πολύ έντονα το ενδιαφέρον για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τον τρόπο που δραστηριοποιούνται στην αγορά. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν ουσιαστικά τη βάση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Το πλήθος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που καταγράφεται σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση φτάνει στα 23 εκατομμύρια, ένα νούμερο που αντιστοιχεί στο ποσοστό 99% του συνόλου των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ παράλληλα οι επιχειρήσεις αυτές απασχολούν 75 εκατομμύρια εργαζομένους. Τα αντίστοιχα νούμερα στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί ως εξής: στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται περισσότερες από 700.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν περισσότερους από 1.000.000 εργαζομένους. Όπως φαίνεται άλλωστε και από τα παραπάνω νούμερα, η δυναμική τους είναι πολύ ισχυρή και αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα της ελληνικής οικονομίας. Παρ' όλα αυτά οι συνθήκες κάτω από τις οποίες λειτουργούν τους θέτουν αρκετά εμπόδια με αποτέλεσμα να μην τους βοηθούν αρκετά στην απρόσκοπτη και αποτελεσματική λειτουργία τους.

Πιο αναλυτικά, η πολιτική που έχει ασκηθεί μέχρι σήμερα, η οποία αφορά αυτό το σύνολο των επιχειρήσεων, όχι μόνο δεν συνέβαλε προς αυτή τη κατεύθυνση, δηλαδή την ενίσχυση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, αλλά αντίθετα έβαλε ισχυρά αντικίνητρα εμποδίζοντας έτσι την αναπτυξιακή τους πορεία. Η γραφειοκρατία, το δυσβάσταχτο φορολογικό σύστημα, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, η αντιμετώπιση τους από το τραπεζικό σύστημα αποτελούν μερικά από τα εμπόδια στην ομαλή λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη χώρα μας.

Για να αντισταθμιστεί το γεγονός ότι υπάρχουν πολλά εμπόδια και ελλείψεις που θέτουν φραγμούς στην αναπτυξιακή πορεία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τους παραχωρούνται ορισμένα οφέλη και εξαιρέσεις στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και της εθνικής νομοθεσίας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου είδους οφέλους που παρέχεται από την ευρωπαϊκή κυρίως νομοθεσία στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι μερικές

φοροελαφρύνσεις ή φοροαπαλλαγές προκειμένου να τους βοηθήσουν να διατηρήσουν τη ρευστότητα τους και να αναπτυχθούν λίγο πιο εύκολα σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια και από την πλευρά της Ελλάδας να προσφέρει τέτοιου είδους απαλλαγές, μια προσπάθεια που θεωρείται ακόμα περισσότερο αναγκαία την περίοδο της οικονομικής κρίσης όπου ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων παλεύουν ώστε να μην βάλουν λουκέτο, χωρίς να τα καταφέρνουν πάντα. Προκειμένου να γίνει πιο κατανοητή η έννοια της μικρομεσαίας επιχείρησης θα πρέπει να δοθούν κάποιοι ορισμοί σχετικά με τον κλάδο αυτό των επιχειρήσεων. Αρκετοί ήταν οι ορισμοί οι οποίοι διατυπώθηκαν σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό δίκαιο μέχρι το 1996, ορισμοί οι οποίοι στη συνέχεια έπρεπε να αναθεωρηθούν, έτσι ώστε να συμπεριληφθεί η μετέπειτα οικονομική ανάπτυξη και να αποφευχθεί η εσφαλμένη χρήση.



Πηγή : [http://www.anko-eunet.gr/articles/el/Our\\_Services/readabout/epixeirimatikes-sunergasies---business-cooperation](http://www.anko-eunet.gr/articles/el/Our_Services/readabout/epixeirimatikes-sunergasies---business-cooperation)

#### ❖ Χρησιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Μία οικονομία όπως η σημερινή, η οποία καθοδηγείται από τη ζήτηση, έχει ανάγκη τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για τους παρακάτω λόγους :

- Βοηθούν στη διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης της χώρας και της παρέχουν τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται σε διάφορες συνθήκες της αγοράς δηλαδή και στη ζήτηση μικρών καταναλωτών οι οποίοι απευθύνονται συνήθως σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και μεγάλων εταιριών οι οποίες συναναστρέφονται κατά βάση με μεγάλες επιχειρήσεις.
- Προσφέρουν ένα στοιχείο τοπικού ελέγχου που μπορούν να ανταποκρίνονται σε τοπικές ανάγκες. Δηλαδή μπορεί μία μικρή ή μεσαία επιχείρηση που εδρεύει σε μια μικρή περιοχή να εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής αυτής.
- Η υπερβολική εξάρτηση από τις μεγάλες επιχειρήσεις που στηρίζονται από διεθνείς χρηματοπιστωτικούς ομίλους στερεί από τις περιφερειακές οικονομίες την ανεξαρτησία τους.
- Η παρουσία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην οικονομία αποτελεί έκφραση της πολιτικής ανταγωνισμού και εκφράζει το αντιμονοπωλιακό σκέλος, καθώς είναι πιο εύκολη η ίδρυσή τους με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλές στην αγορά η οποία πλέον λειτουργεί σε συνθήκες σχεδόν πλήρους ανταγωνισμού.
- Συνεισφέρουν στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, το οποίο αυξάνεται όσο αυξάνονται ο τζίρος και τα κέρδη των επιχειρήσεων.
- Ενθαρρύνουν νέες χρήσεις της τεχνολογίας και απορροφούν τεχνολογικές καινοτομίες.
- Ενθαρρύνουν υψηλότερα επίπεδα παραγωγικότητας αποσπώντας μεγαλύτερη παραγωγή από μονάδα κεφαλαίου.
- Φροντίζουν για τις νέες αγορές και έτσι ενθαρρύνουν και ικανοποιούν την καινοτομία.
- Αποτελούν οδό για την ανάπτυξη και την ατομική επιτυχία του επιχειρηματικού πνεύματος καθώς είναι ιδιαίτερη ικανοποίηση για κάποιον να καταφέρει να ανοίξει μία επιχείρηση, να λειτουργήσει σωστά και να έχει προσωπικό όφελος δηλαδή κέρδος ώστε να μπορεί να ζει αξιοπρεπώς.
- Δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και έτσι καταπολεμούν σε κάποιο βαθμό την ανεργία.

Παραπάνω λοιπόν αναφέρουμε ενδεικτικά όλους εκείνους τους λόγους για τους οποίους οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συμβάλλουν και προσφέρουν πολλαπλά οφέλη στην οικονομία.

#### ❖ **Μικρομεσαίες επιχειρήσεις: όχημα ανάπτυξης της οικονομίας**

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων και διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο τόσο στην παραγωγή και στην απασχόληση όσο και στην οικονομική ανάπτυξη , στην αποκέντρωση και στην κοινωνική συνοχή.

Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητα κάποια μέτρα τα οποία έχουν σκοπό τη βελτίωση της θέσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ειδικότερα στις σημερινές δύσκολες συνθήκες της οικονομικής κρίσης. Τα μέτρα αυτά συνοπτικά είναι τα εξής:

- Είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός οργάνου το οποίο θα παρακολουθεί, θα επεξεργάζεται και θα εφαρμόζει την υλοποίηση των μέτρων στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Απαιτείται η υιοθέτηση εξειδικευμένων πολιτικών με στόχο την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, σχεδιασμό προϊόντων, εισαγωγή νέας τεχνολογίας, βελτίωση της τυποποίησης των προϊόντων κ.α.
- Απαραίτητη είναι επίσης η χρηματοδοτική στήριξη, με παροχή δανείων, επιδότηση επιτοκίων και στέρηση από τις τράπεζες του δικαιώματος να επιβάλλουν πολύ υψηλά πανωτόκια.
- Θα πρέπει να δοθούν κίνητρα για επενδύσεις με παράλληλη απλοποίηση των διαδικασιών υπαγωγής μικρών επενδύσεων.
- Τέλος απαιτείται περιορισμός και έλεγχος της δράσης των πολυεθνικών και των μεγάλων καταστημάτων.



## Κεφάλαιο 7<sup>ο</sup>: Ευρενητικό μέρος

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν από τις απαντήσεις των ερωτηματολογίων τα οποία κατασκευάσαμε και μοιράσαμε σε Έλληνες πολίτες προκειμένου να διαπιστώσουμε το βαθμό στον οποίο γνωρίζουν τι σημαίνει το green banking και τη σημασία την οποία δίνουν στα προγράμματα αυτά.

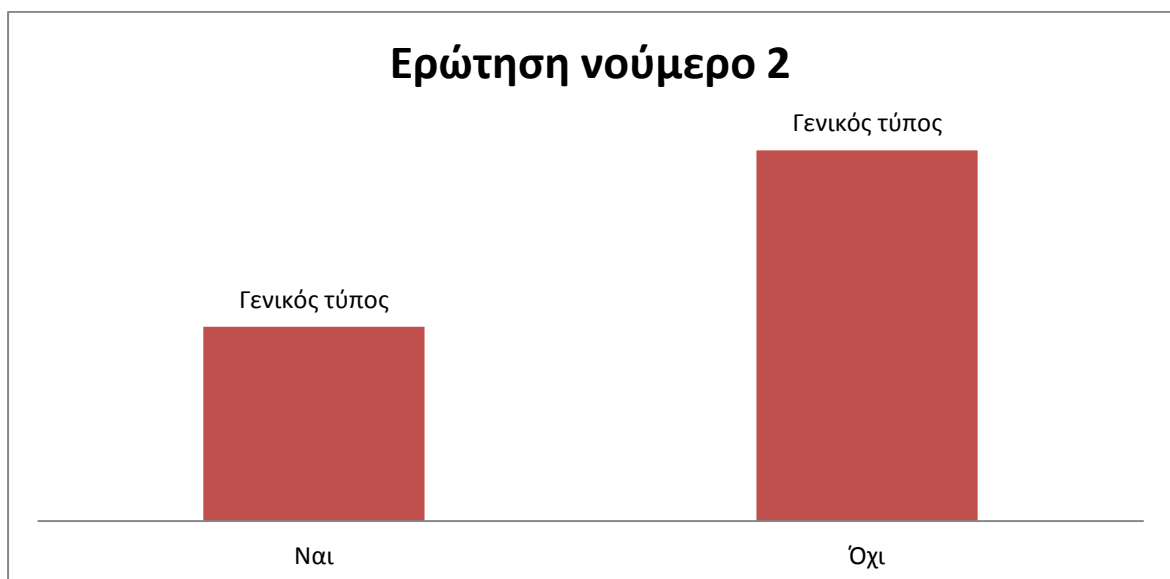
Αρχικά θα πρέπει να πούμε ότι το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε σε 64 άτομα από τα οποία το 50 % δηλαδή 32 άτομα ήταν άντρες και 50 % γυναίκες. Οι ηλικίες των ερωτηθέντων κυμαίνονται από 20 ετών και πάνω και πιο αναλυτικά, 13 άτομα είναι ηλικίας έως 30 ετών, 18 άτομα από 31 έως 40 ετών, 18 άτομα από 41 έως 50 ετών και 15 άτομα 50 ετών και πάνω. Όλα τα άτομα τα οποία απάντησαν στις ερωτήσεις μας έχουν ολοκληρώσει το στάδιο της επιμόρφωσής τους και συγκεκριμένα η συντριπτική πλειοψηφία αυτών είναι κάτοχοι κάποιου πτυχίου είτε Ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος είτε Τεχνολογικού εκπαιδευτικού ιδρύματος ενώ μερικοί από αυτούς έχουν προχωρήσει ένα στάδιο περαιτέρω και είναι κάτοχοι κάποιου μεταπτυχιακού τίτλου. Τέλος, όσον αφορά το επάγγελμα το οποίο ασκούν, τα άτομα μοιράζονται ισόποσα σχεδόν ανάμεσα στις τρεις κατηγορίες του δημοσίου υπαλλήλου, του ελεύθερου επαγγελματία και του υπαλλήλου – στελέχους σε μία ιδιωτική επιχείρηση.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν με την πρώτη ερώτηση σχετικά με την ονομασία του όρου green banking. Με βάση λοιπόν τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, όπως θα δούμε και στο παρακάτω διάγραμμα, μόλις το 1/3 περίπου των ερωτηθέντων ή αλλιώς 21 άτομα γνωρίζουν τη διεθνή ονομασία του προϊόντος, γεγονός που δείχνει ότι το προϊόν αυτό δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό στους Έλληνες, είτε γιατί δεν χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονται είτε γιατί δεν γνωστοποιούνται οι δράσεις των εταιριών και των τραπεζών που τον έχουν εφαρμόσει.



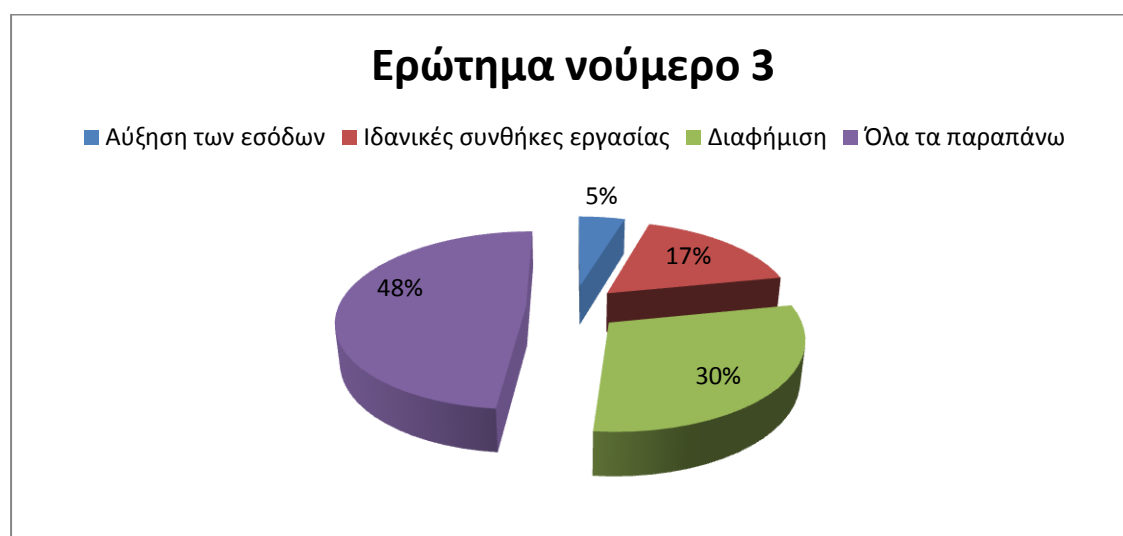
**Διάγραμμα 1**

Στην ερώτηση νούμερο δύο οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με το αν γνωρίζουν για την εφαρμογή προγραμμάτων green banking από την επιχείρηση στην οποία εργάζονται, είτε αυτή ανήκει στον ιδιωτικό είτε στον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα νούμερο 2, 42 από το σύνολο των 64 ατόμων απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν κάτι τέτοιο γεγονός που μπορεί να εξηγηθεί είτε λόγω της έλλειψης τέτοιων δραστηριοτήτων από τις επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονται είτε λόγω ελλιπούς πληροφόρησης από την πλευρά των επιχειρήσεων και των τραπεζών ή έλλειψης ενδιαφέροντος από την πλευρά των εργαζομένων.



**Διάγραμμα 2**

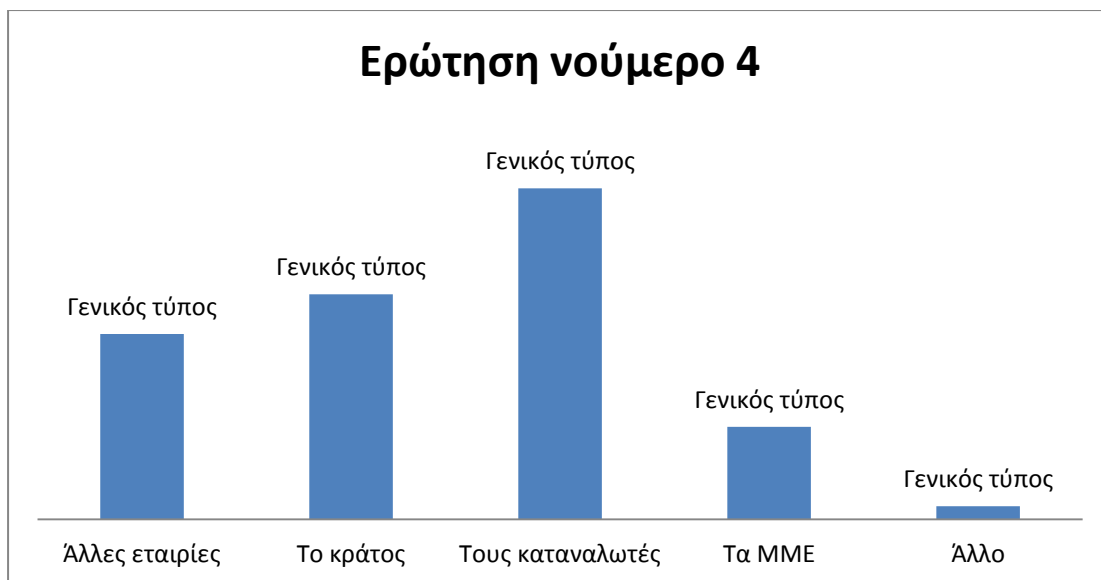
Στην ερώτηση 3, αν τα προγράμματα των τραπεζών μπορούν να οδηγήσουν στην αύξηση των εσόδων της επιχείρησης και στη δημιουργία ιδανικών συνθηκών εργασία, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, δηλαδή το 48% απάντησε ότι σκοπός των επιχειρήσεων είναι ένας συνδυασμός όλων των παραπάνω, ενώ το επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό θεώρησε πιο σωστή την απάντηση ότι σκοπός είναι η διαφήμιση των τραπεζών μέσω της πώλησης στις επιχειρήσεις τέτοιου είδους περιβαλλοντικών προγραμμάτων σε μεγάλες και γνωστές επιχειρήσεις.



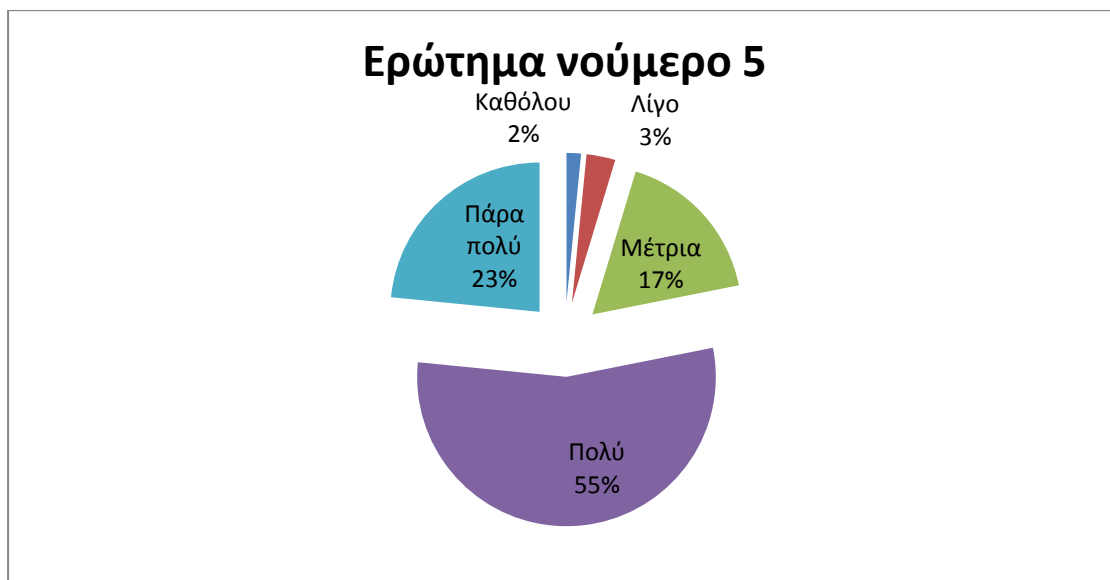
### Διάγραμμα 3

Στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με το τι πιστεύουν ότι αποτελεί κύριο μοχλό πίεσης για την εφαρμογή των προγραμμάτων green banking. Όπως θα δούμε και στο παρακάτω διάγραμμα, διάγραμμα νούμερο 4, οι περισσότεροι πολίτες θεωρούν ότι ο βασικότερος λόγος που οδηγεί στην εφαρμογή των πράσινων τραπεζικών προγραμμάτων είναι το γεγονός ότι με αυτόν τον τρόπο οδηγούν τους καταναλωτές στο να στρέψουν την προσοχή τους στα προϊόντα τα οποία παράγονται από αυτές τις επιχειρήσεις. Άρα, αυτό που αποδεικνύεται και σε αυτήν την ερώτηση είναι το πιστεύω των πολιτών ότι ο στόχος ουσιαστικά των επιχειρήσεων είναι η αύξηση των πωλήσεων και κατά συνέπεια του κέρδους. Λιγότεροι είναι αυτοί που πιστεύουν ότι σκοπός είναι το κράτος να μπορεί να επιβραβεύσει αυτού του είδους τις ενέργειες ενώ ακολουθούν οι πολίτες οι οποίοι θεωρούν ότι η εφαρμογή των δράσεων των τραπεζών στην

περιβαλλοντική πολιτική γίνεται για να γνωρίσουν και άλλες επιχειρήσεις αυτού του είδους τις πρακτικές , τις οποίες μέχρι τώρα αγνοούσαν.



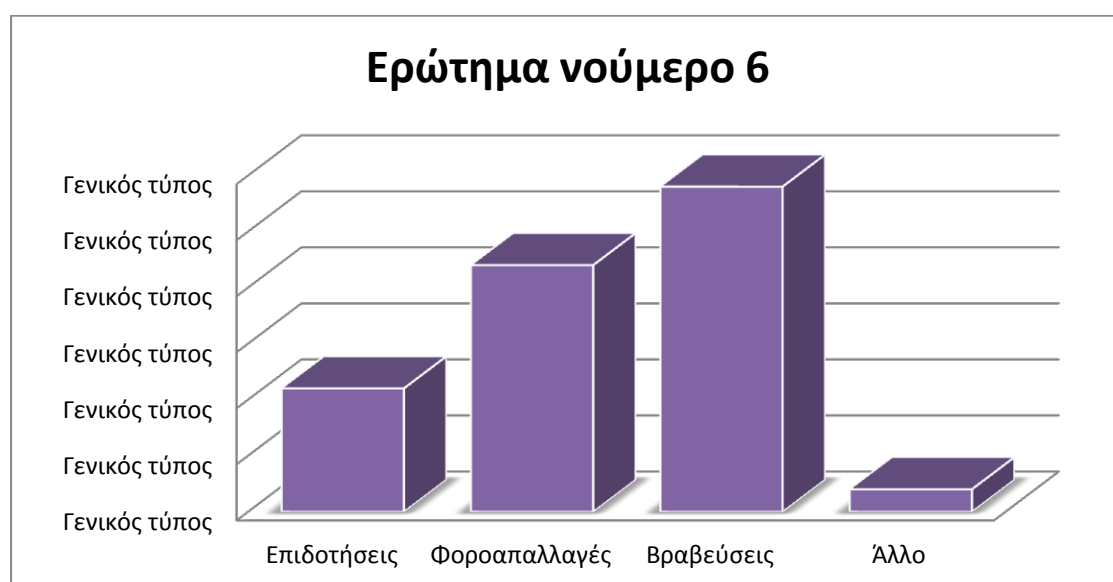
**Διάγραμμα 4**



**Διάγραμμα 5**

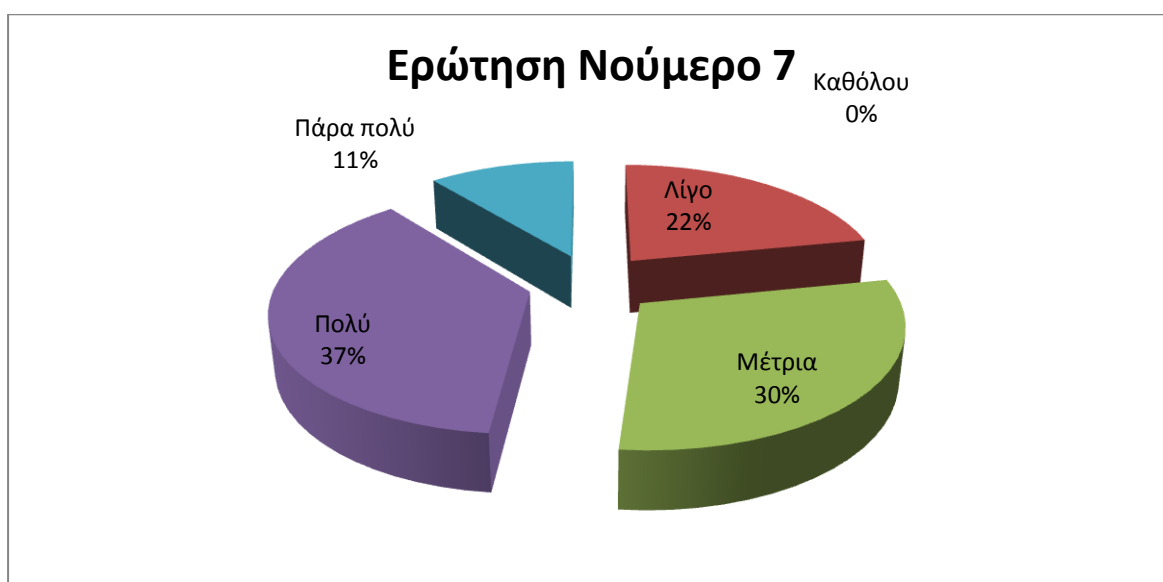
Στο διάγραμμα 5 το οποίο προηγείται βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό 55 % συμφωνεί ότι η εκάστοτε τράπεζα θα μπορούσε να συμβάλει πολύ στην ενδυνάμωση της ιδέας της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας. Αντίθετα, πολύ λίγοι είναι αυτοί, 5 % στο σύνολο των πολιτών που απάντησαν λίγο ή καθόλου, οι οποίοι παρασυρόμενοι ίσως και από την κατάσταση η οποία επικρατεί την περίοδο της οικονομικής κρίσης και επηρεαζόμενοι από την αρνητική στάση που υπάρχει απέναντι στις τράπεζες, θεωρούν ότι η βοήθεια η οποία θα μπορούσε να προσφερθεί είναι ελάχιστη και ουσιαστικά χωρίς καμία σημασία.

Ποιος όμως είναι ο τρόπος με τον οποίο πιστεύει η πλειοψηφία αυτή των πολιτών που είδαμε παραπάνω, που μπορεί να συμβάλλουν οι τράπεζες στην προώθηση αυτής της ιδέας; Η απάντηση δίνεται στο ερώτημα νούμερο 6 και στο παρακάτω διάγραμμα όπου βλέπουμε τη βράβευση να κατέχει την πρώτη θέση στις απαντήσεις των πολιτών και τις φοροαπαλλαγές και τις επιδοτήσεις, που μπορεί να προσφερθούν λόγω της περιβαλλοντικής συνείδησης, να ακολουθούν.



**Διάγραμμα 6**

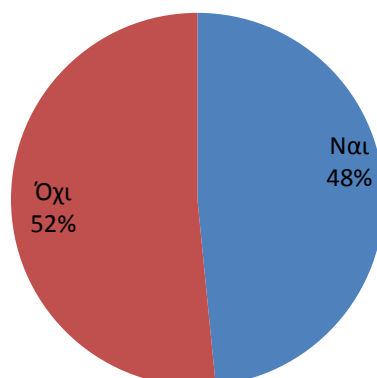
Στην ερώτηση αν η εφαρμογή τέτοιου είδους προγραμμάτων ενδιαφέρουν το ευρύ κοινό, το 37% των πολιτών απάντησε ότι τους ενδιαφέρει πολύ. Παρόλα αυτά, αν παρατηρήσουμε προσεκτικά και το παρακάτω διάγραμμα θα δούμε ότι οι απαντήσεις λίγο και μέτρια, οι οποίες έλαβαν 22% και 30 % αντίστοιχα αλλά 52% στο σύνολο, δείχνουν ότι οι πολίτες, με την οικονομική κατάσταση και τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν σήμερα, πολύ δύσκολα στρέφουν το ενδιαφέρον τους σε άλλες ενέργειες και δράσεις οι οποίες έχουν περιβαλλοντικό χαρακτήρα.



**Διάγραμμα 7**

Την πεποίθηση ότι οι περισσότεροι πολίτες λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, δεν δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα προϊόντα green banking που προσφέρουν οι τράπεζες, έρχεται να ενισχύσει και η επόμενη ερώτηση σύμφωνα με τις απαντήσεις της οποίας, το 52% των ερωτηθέντων δεν γνωρίζει αν υπάρχει αρκετή ζήτηση για αυτού του είδους τα προϊόντα και τα προγράμματα.

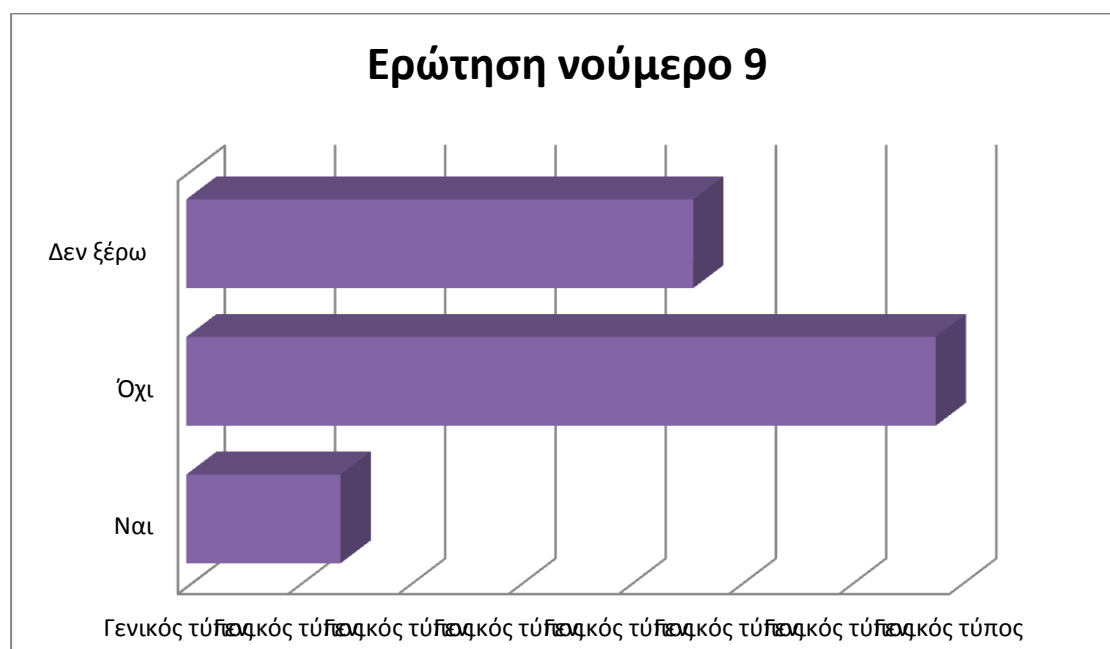
## Ερώτηση Νούμερο 8



### Διάγραμμα 8

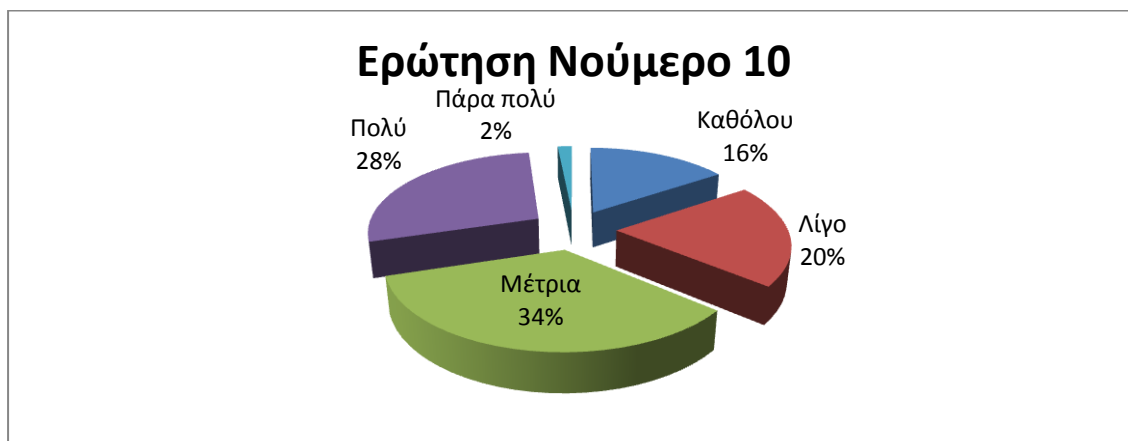
Στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σχετικά με το αν λαμβάνουν ενημερώσεις από τον οργανισμό ή την επιχείρηση στην οποία εργάζονται είτε από τις τράπεζες σχετικά με το green banking. 34 από τους πολίτες απάντησαν ότι δεν λαμβάνουν τέτοιου είδους ενημερώσεις ενώ 23 είπαν ότι δεν γνωρίζουν αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, γεγονός που δείχνει την αδιαφορία τόσο των επιχειρήσεων όσο και των ανθρώπων που εργάζονται σε αυτές.

## Ερώτηση νούμερο 9



### Διάγραμμα 9

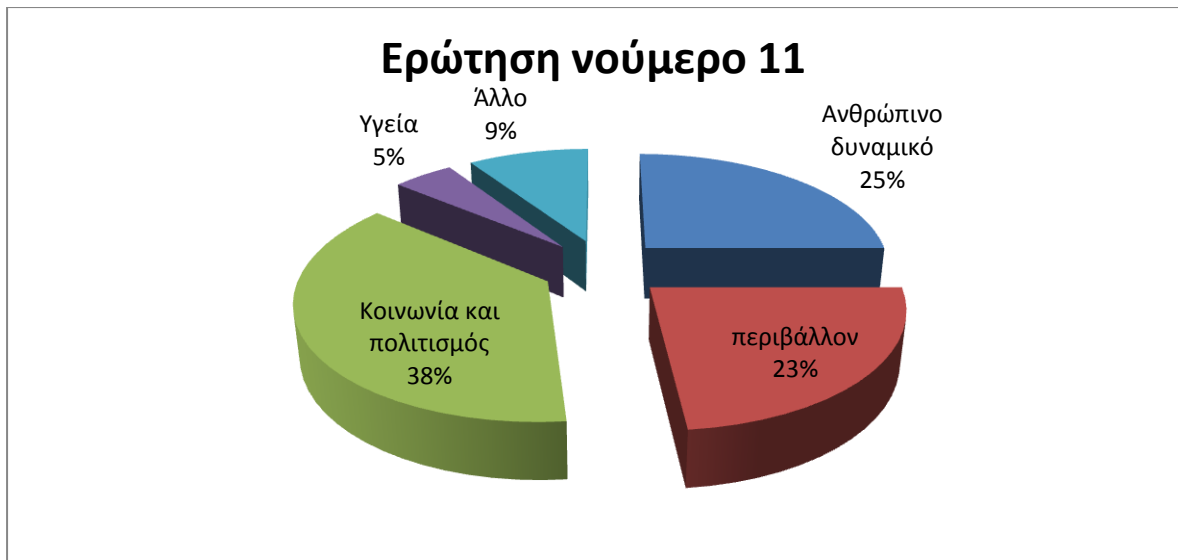
Σχετικά με τη συμβολή των τραπεζών στην Εταιρική κοινωνική ευθύνη, οι περισσότεροι από τους πολίτες απάντησαν ότι η βοήθεια των τραπεζών στο τομέα αυτό μπορεί να είναι μέτρια, ενώ δεν ήταν λίγοι αυτοί οι οποίοι θεωρούν ότι μπορεί να είναι και πολύ μεγάλη, σύμφωνα με το διάγραμμα 10.



**Διάγραμμα 10**

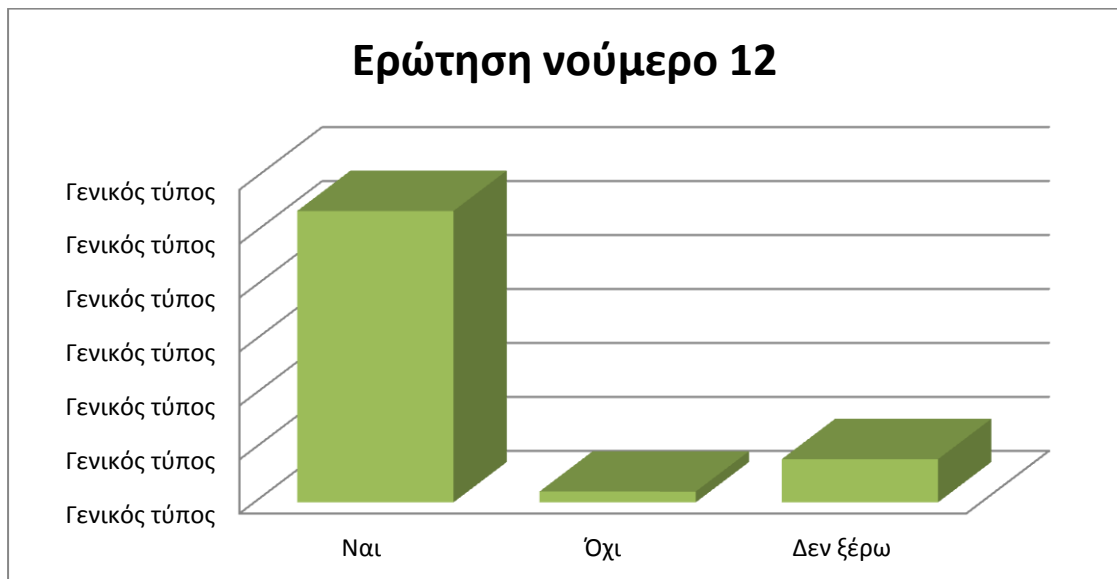
Οι περισσότεροι μάλιστα, σύμφωνα με το διάγραμμα 11, πιστεύουν ότι ο τομέας στον οποίο εστιάζουν περισσότερο οι τραπεζικοί οργανισμοί είναι η κοινωνία και ο πολιτισμός με το περιβάλλον και το ανθρώπινο δυναμικό να ακολουθούν, κάτι που μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι αυτοί οι τομείς δράσης της Εταιρικής κοινωνικής ευθύνης είναι περισσότερο διαφημιζόμενοι από τους υπεύθυνους των τραπεζών και άρα περισσότερο γνωστοί στο ευρύ κοινό.





**Διάγραμμα 11**

Τέλος οι περισσότεροι από τους πολίτες που έλαβαν μέρος στην έρευνα, θεωρούν ότι υπάρχει δυνατότητα βελτίωσης από την πλευρά των τραπεζών σχετικά με τα προγράμματα χρηματοδότησης green banking.



**Διάγραμμα 12**

Σε αυτό το σημείο είναι πολύ σημαντικό να πούμε ότι άτομα με μικρότερη ηλικία , δηλαδή έως 35 ετών, αναφέρονται με περισσότερη αισιοδοξία στο βαθμό και στους τρόπους με τους οποίους μπορούν τα προγράμματα green banking να βοηθήσουν στην ανάπτυξη, είτε οικονομική είτε κοινωνική, της χώρας.

## Κεφάλαιο 8<sup>ο</sup> : Συμπεράσματα - Προτάσεις

Μέχρι και λίγα χρόνια πριν, τόσο σε διεθνές επίπεδο, όσο και στην Ελλάδα, ο όρος Πράσινη Τραπεζική βρισκόταν στο περιθώριο του ενδιαφέροντος της τραπεζικής και επιχειρηματικής κοινότητας. Σήμερα όμως έχουν συντελεστεί σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση της προώθησης της πράσινης επιχειρηματικότητας γενικά και πλέον η αναγκαιότητά της έχει γίνει ευρέως αποδεκτή.

Στην παρούσα μελέτη παρουσιάστηκε αρχικά η έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας και της πράσινης τραπεζικής και αναλύθηκαν οι διαδικασίες που ακολουθούνται από την Πράσινη Τραπεζική, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που προσφέρονται, καθώς επίσης και στρατηγικές τις οποίες χρησιμοποιεί. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη συμβολή της Πράσινης Τραπεζικής στη βιώσιμη ανάπτυξη και συγκεκριμένα στη συνεισφορά της στη μείωση του αποτυπώματος του άνθρακα, η οποία φάνηκε ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι Τράπεζες σήμερα έχουν θέσει σε υψηλή προτεραιότητα τη μείωση του ανθρακικού τους αποτυπώματος με αντίστοιχα ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Ακολούθως, μελετήθηκαν οι περιπτώσεις των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών και συγκεκριμένα οι στρατηγικές που εφαρμόζουν και τα προϊόντα Πράσινης Τραπεζικής που έχουν αναπτύξει. Οι Τράπεζες που εξετάστηκαν είναι η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank, η Eurobank και η Εθνική Τράπεζα. Αυτό που γίνεται αντιληπτό από τη μελέτη των τεσσάρων Τραπεζών στην Ελλάδα, είναι ότι, η κύρια προσπάθειά τους έχει επικεντρωθεί στην περιβαλλοντικά φιλικότερη λειτουργία των καταστημάτων τους και του τρόπου λειτουργίας και διεκπεραίωσης των διάφορων εργασιών, αλλά και στην παροχή κινήτρων σε ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις για να αναβαθμίσουν ενεργειακά τις κατοικίες τους ή να προχωρήσουν σε μικρές επενδύσεις Φωτοβολταϊκών Συστημάτων. Προς την κατεύθυνση όμως των μεγάλων επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στον κλάδο της ενέργειας, της βιομηχανίας, της ναυτιλίας, των μεταφορών, κλάδων δηλαδή που πραγματικά επιβαρύνουν το περιβάλλον μικρή πρόοδος έχει πραγματοποιηθεί.

Έπειτα, για την πιο σφαιρική ανάλυση του θέματος ερευνήθηκε και η άποψη των πολιτών σχετικά με την εταιρική υπευθυνότητα και την πράσινη τραπεζική, με σκοπό να γίνει κατανοητή η στάση τους απέναντι στα προϊόντα Πράσινης Τραπεζικής.

Από την παραπάνω ανάλυση γίνεται αντιληπτό ότι για την αντιμετώπιση των απειλών που αντιμετωπίζει σήμερα το περιβάλλον, η λύση μπορεί να προέλθει από την πράσινη ανάπτυξη. Όμως επειδή φαίνεται ότι το ζήτημα της πράσινης ανάπτυξης έχει γίνει αντιληπτό στις συνειδήσεις όλων ως ένα ζήτημα θεωρητικού προβληματισμού, ουσιαστική απάντηση στο περιβαλλοντικό πρόβλημα μπορεί να βρεθεί μόνο μέσω της ανάπτυξης πράσινης καινοτομίας.

Το Κράτος οφείλει να συμβάλλει προς την κατεύθυνση αυτή, ούτως ώστε να ενισχύσει περαιτέρω την στροφή προς την Πράσινη Επιχειρηματικότητα και την Πράσινη Τραπεζική. Ένας τρόπος θα μπορούσε να είναι μέσω της καθιέρωσης προτύπων για την κατάταξη των τραπεζών με βάση την αποδοτικότητα των πράσινων πρακτικών που εφαρμόζουν. Βάσει αυτού του συστήματος αξιολόγησης, θα εξετάζονται τόσο οι υποδομές όσο και ο τρόπος λειτουργίας των τραπεζών, θέτοντας έτσι ως μέρος της κύριας δραστηριότητας των τραπεζών και το ζήτημα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και δίνοντας κίνητρα σε όλες τις τράπεζες να εξελιχθούν στον τομέα αυτό.

Η πιο θεμελιώδης όψη της ανάπτυξης πράσινης καινοτομίας είναι η επιχειρησιακή κουλτούρα, η οποία θα πρέπει να αναγνωρίσει κατ' αρχήν το πρόβλημα και έπειτα να αναλάβει πρωτοβουλίες προς την επίτευξή της πράσινης ανάπτυξης. Βασικός αρωγός της προσπάθειας αυτής είναι οι τράπεζες, ως κύριοι χρηματοδότες κάθε επιχειρησιακού και ιδιωτικού επενδυτικού εγχειρήματος, οι οποίες αφού θα έχουν καλλιεργήσει την πράσινη ανάπτυξη στη δική τους φιλοσοφία, θα μπορούν να τη μεταδώσουν και στους πελάτες τους.

Ως γενικό συμπέρασμα από την παρούσα μελέτη προκύπτει η διαπίστωση ότι Πράσινη Τραπεζική σημαίνει επένδυση. Αυτό που έχει επιτευχθεί μέσω των επενδύσεων από την Πράσινη Τραπεζική, πέρα από τη

μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος, είναι η επίτευξη πολλαπλών ωφελειών τόσο για τις τράπεζες όσο και για την οικονομία και την κοινωνία, καθώς η αξιολόγηση των πελατών με βάση τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του επενδυτικού σχεδίου τους μειώνει τους πιστωτικούς κινδύνους της τράπεζας. Επιπλέον, οι επενδύσεις σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας αποτελούν κερδοφόρες επιλογές με πολλαπλασιαστικά οφέλη στην οικονομία. Ακόμα, οι πράσινες επενδύσεις και η πράσινη επιχειρηματικότητα αποτελούν διέξοδο από την οικονομική κρίση ανοίγοντας νέες θέσεις εργασίας, ενώ νοικοκυριά και επιχειρήσεις αποκτούν ετήσιο οικονομικό όφελος διενεργώντας ενεργειακές αναβαθμίσεις.

Η κοινωνία και οι τράπεζες στηρίζουν την πράσινη οικονομία. Καθένας μπορεί να υιοθετήσει μια υπεύθυνη και φιλική προς το περιβάλλον στάση ζωής, καθώς υπάρχει χρηματοοικονομική στήριξη για πράσινες λύσεις τόσο σε ιδιωτικό επίπεδο, όσο και σε επιχειρηματικό.

## Παράρτημα Α



### Το Green Banking στην Ελλάδα

Δημογραφικά Στοιχεία

\* Required

Πείτε μας το Φύλο σας \*

- Άνδρα
- Γυναίκα

Πείτε μας την ηλικίας σας: \*

- 20-30
- 31-40
- 41-50
- 51 και πάνω

Πείτε μας το Μορφωτικό σας επίπεδο: \*

- Απόφοιτο Λυκείου
- Απόφοιτο Β Sc
- Απόφοιτο Μ Sc
- Απόφοιτο Ρ hD

Continue »

33% completed

Powered by  
 Google Forms

This content is neither created nor endorsed by Google.  
[Report Abuse](#) - [Terms of Service](#) - [Additional Terms](#)



## Το Green Banking στην Ελλάδα

\* Required

### Ερωτήσεις Σχετικά με το Green Banking (1/2)

#### Ερώτηση 1 \*

Γνωρίζετε την ονομασία του όρου Green Banking

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

#### Ερώτηση 2 \*

Γνωρίζετε την εφαρμογή των προγραμμάτων Green Banking από την επιχείρησή που εργάζεστε;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

#### Ερώτηση 3 \*

Ποιο πελάσιό σας απεικονίζει τα προγράμματα των τραπεζών;

- Αξέρηση των Εσόδων
- Ιδιαιτέρ Συνθήκες Εργασίας
- Διαφήμιση
- Συνδυασμό όλων των παραπάνω

#### Ερώτηση 4 \*

Τι πελάσιό σας αποτελεί κύριο μοχλό πίεσης για την εφαρμογή των προγραμμάτων Green Banking

- Άλλε εταιρίες
- Το Κράτος
- Οι καταναλωτές
- Το MNE
- Άλλο

#### Ερώτηση 5 \*

Κατά πόσο πιστεύετε ότι η εκάστοτε τράπεζα μπορεί να συμβάλει στην ενδυνάμωση τη περιβαλλοντική υπευθυνότητας

- Πόρα Πολύ
- Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου

#### Ερώτηση 6 \*

Με ποιόν τρόπο μπορεί να προωθηθεί η ιδέα τη περιβαλλοντική υπευθυνότητας

- Εκπαίδευση
- Θεραπεία/λογό
- Βραβεύσεις
- Άλλο

« Back

Continue »



88% completed



## Το Green Banking στην Ελλάδα

\* Required

### Ερωτήσεις Σχετικά με το Green Banking (2/2)

#### Ερώτηση 7 \*

Η εφαρμογή τέτοιου είδους προγραμμάτων ενδιαφέρουν το ευρύ κοινό;

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

#### Ερώτηση 8 \*

Γνωρίζεται αν υπάρχει αρκετή ζήτηση για αυτού του είδους τα προγράμματα;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ

#### Ερώτηση 9 \*

Λαμβάνετε ενημερώσεις σχετικά με το Green Banking από τη τράπεζα ή από τον οργανισμό που εργάζεστε;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ
- Δεν ξέρω

#### Ερώτηση 10 \*

Ποια η συμβολή των τραπεζών στην εταιρική κοινωνική ευθύνη;

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου

---

#### Ερώτηση 11 \*

Σε ποιο από του παρακάτω τομέα πιστεύεται ότι οι τραπεζικοί οργανισμοί εστιάζουν;

- Υγεία
- Κοινωνία - Πολιτισμό
- Ανθρώπινο Δυναμικό
- Περιβάλλον
- Άλλο

#### Ερώτηση 12 \*

Υπάρχει δυνατότητα βελτίωσης από την πλευρά των τραπεζών σχετικά με τα προγράμματα του Green Banking;

- ΝΑΙ
- ΟΧΙ
- ΔΕΝ ΞΕΡΩ

[← Back](#)

[Submit](#)

100%: You made it.

## Βιβλιογραφία

1. Brundtland, G. Khalid, M. Agnelli, S. Al-Athel, S. Chidzero, B. Fadika, L. Hauff, V. Lang, I. Shijun, M. Morino de Botero, M. Singh, M. Okita, S. (1987) “Our Common Future”, General Assembly, United Nations.
2. CUNA Mutual Group, (2006) “Innovation Key to Credit Unions Lending Success”, διαθέσιμο στην:  
<http://www.cunamutual.com/cmng/newsReleaseDetail/0,1252,16798,00.htm>  
[15/09/2015]
3. Davis, K. (1960) “Can Business afford to ignore its social responsibilities”, California Management Review.
4. Deloitte, (2006) “Global Asset Management Industry Outlook: Integrating Strategy with Experience in a Changing World”, [www.deloitte.com](http://www.deloitte.com).
5. Eells, R. Walton, C. (1961) “Conceptual Foundations of Business”, Richard Irwin Inc., Homewood Illinois.
6. Ellis, B. Williams, S. Bodeau, S. (1992) «Helping a Lender Develop an Environmental Risk Program» The Practical Real Estate Layer.
7. Institute for Development & Research in Banking Technology, (2013) “Green Banking”, Reserve Bank of India.
8. Jackson, I. Nelson, J. (2004) “Values – Driven Performance: Seven Strategies for Delivering Profits with Principles”, Ivey Business Journal.
9. Jeucken, M. (2004) “Sustainability in Finance: Banking on the planet”, Eburon Academic Publishers, 1st edition, Delft
10. Lalon, R.M. (2015) “Green banking: Going green”, International Journal of Economics, Finance and Management Sciences, 3(1): 34-42.
11. Lesser, K. Lobe, S. Walkshäusl, C. (2014) “Green and socially responsible investing in international markets”, Journal of Asset Management, 15: 317-331.



12. Malk, A. (2011) “Green’ Banking Part III: Reducing Environmental Underwriting Risk”, διαθέσιμο στην:  
<http://www.environmentalleader.com/2011/11/27/green-banking-part-iii-reducing-environmental-underwriting-risk-for-you-your-clients/#ixzz3mrKvsmxJ> [20/09/2015].
13. Malk, A. (2012) “Green Banking Part IV: Cutting Your Footprint and Your Costs”, διαθέσιμο στην:  
<http://www.environmentalleader.com/2012/01/23/green-banking-part-iv-cutting-your-footprint-and-your-costs/#ixzz3mrKfeD3c> [20/09/2015].
14. Meena, R. (2013) “Green Banking: As Initiative for Sustainable Development”, Global Journal of Management and Business Studies,3(10): 1181-1186.
15. Oyegunle, A. Weber, O. (2015) “Development of Sustainability and Green Banking - Regulations, Existing Codes and Practices”, CIGI Papers No.65.
16. Rogers,P. Jalal, K. Boud, J. (2008) “An Introduction to Sustainable Development”, London, Glen Educational Foundation.
17. Sahoo, P. Nayak, B.(2008) “Green Banking in India”, Discussion Paper Series No 125/2008.
18. UBS Global Asset Management, (2006) “Fund Spotlight: Eco Lux Equity Fund”,  
[www.ubs.com/2/e/files/0638135se.pdf](http://www.ubs.com/2/e/files/0638135se.pdf)
19. Wells Fargo & Co, (2005) “Wells Fargo Finances Development of Green Buildings”,  
[http://www.greenbiz.com/sites/greenerbuildings/news\\_detail.cfm?NewsID=34525](http://www.greenbiz.com/sites/greenerbuildings/news_detail.cfm?NewsID=34525)
20. Αντωνιάδης, Γ. (2012) «Green Banking: Στηρίζοντας την Πράσινη Ανάπτυξη», Τράπεζα Πειραιώς.

21. Ζάβρας, Β. (2009) «Πράσινη Επιχειρηματικότητα και Διεθνής Κρίση», 1<sup>st</sup> Green Business Congress, ΕΒΕΑ, Αθήνα , 06/03/2009.
22. Ζάβρας, Β. (2013) «Η πράσινη επιχειρηματικότητα και οι βιομηχανικές περιοχές», Ημερίδα με θέμα «Νέες Μορφές Συνεργασίας Δημόσιου & Ιδιωτικού τομέα: αναγκαιότητα για την επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας, ευκαιρίες και απειλές για τις μελετητικές – συμβουλευτικές επιχειρήσεις, Ιωνικό Κέντρο, Πλάκα, 13/11/2013.
23. Παπαδογιάννης, Γ. (2014) «Η μεγάλη «πράσινη» τραπεζική στροφή - Γιατί οι τραπεζικές επενδύσεις σε προϊόντα και υπηρεσίες φιλικά προς το περιβάλλον δεν είναι απλώς μόδα» Περιοδικό Fortune, Διαθέσιμο στην:  
<http://www.fortunegreece.com/article/megali-prasini-trapeziki-strofi/>  
[20/09/2015].
24. Τσιτσιφλή, Σ. (2013) «Επιχειρηματικότητα και Περιβαλλοντικές Πολιτικές», Σημειώσεις Σεμιναρίου, Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας ,Τ.Ε.Ι. Θεσσαλίας.
25. <http://gogreenplus.org/nuts-and-bolts-guide/carbon-footprint/>
26. <http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=7999&la=1>
27. <http://www.eurobank.gr/online/home/genericnew.aspx?code=EKEFrontidaGiaToPeribalonPrasina&mid=858&lang=gr>
28. <http://www.worldwatch.org/node/6209>
29. <https://www.db.com/cr/en/concrete-deutsche-bank-group-japan-reduces-carbon-footprint-in-2013.htm>
30. <https://www.etvavipe.gr/el/Company/Profile.aspx>
31. [www.csrhellas.org](http://www.csrhellas.org)
32. [www.greenbanking.gr](http://www.greenbanking.gr)